

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

«Οι πρόσφατες συμφωνίες για την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο πλαίσιο της επιτροπής της Βασιλείας, του ΔΝΤ και του G20. Αξιολόγηση της εποπτικής λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα για την διασφάλιση ενός σταθερού χρηματοπιστωτικού συστήματος, υπό το πρίσμα της κριτικής αντιμετώπισης των θεμάτων της διασφάλισης ρευστότητας, της διαχείρισης των κινδύνων και της αντιμετώπισης των χρηματοπιστωτικών κρίσεων»

ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ: ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή (Στην Ελληνική).....	6
Abstract (In English).....	8
Ευχαριστίες.....	9
Περίληψη Κεφαλαίων.....	11

A' ΜΕΡΟΣ (ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ)

1.1 Η έννοια του “κινδύνου” στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, τα είδη και η τυπολογία των κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.....	13
1.2 Το θεωρητικό πλαίσιο και η ιστορική αναδρομή στην εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στα πλαίσια της διαχείρισης κινδύνων.....	14
1.3 Η ανάγκη εποπτείας και ρύθμισης του χρηματοπιστωτικού συστήματος ειδικά μετά την κρίση του 2007.....	16

B' ΜΕΡΟΣ (ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ)

2.1 Ποια είναι η επιτροπή της Βασιλείας.....	20
2.1.1 Βασιλεία I.....	20
2.1.2 Βασιλεία II.....	22
2.2 Πρόσφατες συμφωνίες εποπτείας – Βασιλεία III.....	23
2.3 Αποφάσεις της επιτροπής GHOS και το αναθεωρημένο πρότυπο ρευστότητας των τραπεζών (Ιανουάριος 2013).....	30

Γ' ΜΕΡΟΣ (ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ)

3.1 Διαχείριση της κεφαλαιακής επάρκειας (πιστωτικός κίνδυνος).....	35
3.1.1 Η Τυποποιημένη Μέθοδος.....	36
3.1.2 Η Μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων.....	42
3.2 Προτεινόμενη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου.....	45

Δ' ΜΕΡΟΣ (ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ)

4.1 Διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.....	48
4.2 Βασικοί και Ειδικοί στόχοι στην διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.....	49
4.3 Διαδικασίες διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου.....	51
4.4 Προτεινόμενη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.....	52

Ε' ΜΕΡΟΣ (COMPLIANCE RISK)

5.1 Τι είναι η κανονιστική συμμόρφωση στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, ποιος ο ρόλος της και ποιοι οι στόχοι που αυτή οριοθετεί.....	54
5.2 Οι βασικές κατηγορίες των κανονιστικών κινδύνων και η σημασία της διαχείρισης του κανονιστικού ρίσκου στον χρηματοπιστωτικό τομέα.....	54
5.3 Σύγχρονες μέθοδοι εκτίμησης του κινδύνου κανονιστικής συμμόρφωσης	55
5.4 Τι έχει αλλάξει σε επίπεδο κανονιστικής συμμόρφωσης μετά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση και τις προτάσεις της Βασιλείας II & III.....	57

ΣΤ' ΜΕΡΟΣ (ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ)

6.1 Εισαγωγή στις μεθόδους μέτρησης κινδύνων.....	58
6.2 Υποδείγματα μέτρησης πιστωτικού κινδύνου.....	58
6.2.1 Υπόδειγμα KMV.....	58
6.2.2 Υπόδειγμα Credit Metrics.....	60
6.2.3 Υπόδειγμα Credit Risk.....	61
6.3 Αξία σε κίνδυνο (Value at Risk – VAR).....	61
6.3.1 Εφαρμογές και Μέθοδοι υπολογισμού της VAR.....	63
6.3.2 Μέθοδος Διακύμανσης – Συνδιακύμανσης.....	63
6.3.3 Μέθοδος της Ιστορικής Προσομοίωσης.....	64
6.3.4 Μέθοδος της Προσομοίωσης (Monte Carlo).....	65
6.3.5 Έλεγχος ακραίων καταστάσεων (Stress Testing).....	65

Z' ΜΕΡΟΣ (ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ)

7.1 Εισαγωγή – Μοντέλα.....	67
7.2 Μεθοδολογία.....	70
7.2.1 Επιπτώσεις σχετικά με την μακροπρόθεσμη αξία της παραγωγής.....	70
7.2.2 Επιπτώσεις στην μεταβλητότητα της παραγωγής.....	71
7.2.3 Επιπτώσεις στην ευημερία (μέσω της μεταβολής στο επίπεδο της κατανάλωσης)....	73
7.2.4 Άλλα θέματα μεθοδολογίας.....	75
7.3 Βασικές παράμετροι της μελέτης.....	76
7.4 Μακροπρόθεσμες επιπτώσεις (στην σταθερή κατάσταση) της παραγωγής.....	81
7.4.1 Επιπτώσεις στην μεταβλητότητα της παραγωγής.....	83
7.4.2 Επιπτώσεις στην ευημερία.....	87
7.5 Αποτελέσματα – Συμπεράσματα μελέτης.....	89

H' ΜΕΡΟΣ (ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΣΥΣΧΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙΙ)

8.1 Πρόβλημα στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής στην Ευρωζώνη.....	93
8.2 Γιατί τώρα η τραπεζική ένωση?.....	94
8.3 Τι είναι η τραπεζική ένωση – ορισμός.....	95
8.4 Σχεδιαζόμενα μέτρα στα πλαίσια της τραπεζικής ένωσης.....	96
8.5 Ποια αναμένεται να είναι η αντίδραση των αγορών απέναντι στην τραπεζική ενοποίηση.....	97
8.6 Ποια τα προβλήματα και οι αντιδράσεις των εταίρων που πρέπει να ξεπεραστούν.....	97
8.7 Τα οφέλη της τραπεζικής ενοποίησης για την Ευρώπη.....	99

Θ' ΜΕΡΟΣ (ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ)

9.1 Κριτική ματιά στις προτάσεις της –Βασιλείας ΙΙΙ.....	101
9.2 Κίνδυνοι και επιπτώσεις στην παγκόσμια πραγματική οικονομία από την εφαρμογή της Βασιλείας ΙΙΙ.....	105
9.3 Η Βασιλεία ΙΙΙ και το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα, επιπτώσεις στην Ελληνική Οικονομία.....	106
<u>Συμπεράσματα – Προτάσεις</u>	110
<u>Βιβλιογραφία (Ελληνική)</u>	113
<u>Βιβλιογραφία (Αγγλική)</u>	115
<u>Οικονομικά δελτία – Μελέτες</u>	117
<u>Διαδικτυακές πληροφορίες</u>	120
<u>Γλωσσάριο</u>	121
<u>Παραρτήματα</u>	122

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική και δημοσιονομική κρίση που βρίσκεται σε εξέλιξη από το 2007 και έπειτα, έφερε στην επιφάνεια τις μεγάλες αδυναμίες και ατέλειες του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η ‘ασυδοσία’ κατά την πιστωτική επέκταση και η υπερβολική μόχλευση των τραπεζών, η αδυναμία εποπτείας και η απουσία βούλησης για επαρκή έλεγχο από τις εθνικές ή ενωσιακές αρχές, η μη ορθή αξιολόγηση των κινδύνων αλλά και η απουσία μηχανισμών εταιρικής διακυβέρνησης. Συνδυασμένες με αναξιόπιστες αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας, την απουσία αξιόπιστων λογιστικών συστημάτων και μεθόδων υπολογισμού κεφαλαιακής επάρκειας. Δημιούργησαν το κατάλληλο και ταυτόχρονα εκρηκτικό υπόβαθρο αλλά και τις προϋποθέσεις εμφάνισης της κρίσης με τις γνωστές πλέον οδυνηρές συνέπειες, ειδικά μετά την μετατροπή της κρίσης από χρηματοπιστωτική σε δημοσιονομική.

Η εκδήλωση μιας κρίσης τέτοιας έκτασης και σοβαρότητας δεν θα μπορούσε να μην επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας του παγκόσμιου χρηματοοικονομικού τομέα. Έχει γίνει πλέον αντιληπτό σε παγκόσμιο επίπεδο ότι απαιτείται μια ολοκληρωμένη και συντονισμένη προσπάθεια για την προσαρμογή και εξασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Οι πρόσφατες προτάσεις του Δ.Ν.Τ και των μελών του G-20, αλλά κυρίως η διαμόρφωση των συμφωνιών στα πλαίσια της επιτροπής της Βασιλείας, βρίσκονται στην κατεύθυνση της αναθεώρησης του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου εστιάζοντας σε νέους τομείς όπως αυτός της μακροπροληπτικής εποπτείας αλλά και της ενδυνάμωσης των υφιστάμενων κανόνων σε επίπεδο μικροπροληπτικής εποπτείας.

Με την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα γίνει μια προσπάθεια προσέγγισης του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στα πλαίσια της αντιμετώπισης των κινδύνων. Θα γίνει μια ερμηνευτική προσπάθεια των αιτίων που μας οδήγησαν στην δημιουργία και την εφαρμογή του νέου πλαισίου κανόνων όπως αυτές προτείνονται, τροποποιήθηκαν και τίθενται σε εφαρμογή σύντομα, μετά τις προτάσεις της Βασιλείας III. Σε τελικό στάδιο θα εξεταστεί, υπό κριτικό πρίσμα, η επάρκεια των νέων κανόνων και των νέων προτάσεων. Θα διερευνηθούν οι επιπτώσεις που αναμένεται να επιφέρουν αυτοί οι νέοι κανόνες στον τρόπο λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων, του παγκόσμιου χρηματοοικονομικού συστήματος συνολικά αλλά και τις αναμενόμενες επιδράσεις στην παγκόσμια οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό θα εξεταστούν οι επιπτώσεις του νέου κανονιστικού πλαισίου και στον τρόπο λειτουργίας του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος κατά τα επόμενα χρόνια, λαμβάνοντας μάλιστα υπ’ όψιν και την παρούσα άσχημη οικονομική συγκυρία που διέρχεται η χώρα μας.

Η εμπειρική μελέτη επικεντρώθηκε στις επιπτώσεις των νέων κεφαλαιακών απαιτήσεων στην παραγωγή και την ευημερία με την χρήση διεθνών μοντέλων και υπολογισμούς της Κεντρικής Τράπεζας της Γαλλίας. Η παρούσα εκπόνηση θα καταδείξει με έμφαση ότι για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα το πρόσφατα διαμορφούμενο εποπτικό πλαίσιο και οι εξορθολογήσεις στον τρόπο λειτουργίας τους δεν θα είναι χωρίς κόστος για τα ίδια, τους πελάτες αλλά και τους μετόχους τους.

Κλείνοντας την παρούσα διατριβή θα οδηγηθούμε τόσο σε σφαιρικά και κριτικά συμπεράσματα, όσο και σε προτάσεις αναφορικά με το νέο πλαίσιο κανόνων εποπτείας που έθεσε η Βασιλεία III. Οι επιπτώσεις των οποίων όταν αρχίσει και η γενικευμένη εφαρμογή τους από το 2013, αναμένεται να επηρεάσει την πορεία της παγκόσμιας πραγματικής οικονομίας, τα επίπεδα ανάπτυξης των κρατών αλλά και την ευημερία των ίδιων των πολιτών τους.

ABSTRACT

The recent financial and fiscal crisis in progress from 2007 onwards, revealed major weaknesses and flaws in the global financial system. The 'promiscuity' in credit growth and excessive leverage of banks, weak supervision and a lack of willingness for adequate control of the national or EU authorities, the incorrect assessment of risks and the lack of corporate governance mechanisms. Combined with unreliable credit ratings, the absence of reliable accounting systems and methods for calculating capital adequacy. Created the explosive suitable background and the crisis will emerge with known most painful consequences, especially with the transformation of the financial crisis from a budget.

The event of a crisis of this magnitude and gravity could not bring significant changes in the regulatory framework for the operation of the global financial sector. It has now become apparent worldwide that an integrated and coordinated effort to adjust and ensure financial stability. Recent proposals of the IMF and members of the G-20, but mainly the formation of agreements within the framework of the Basel Committee, are in the direction of the revision of the existing regulatory framework focusing on new areas such as macro-prudential and strengthening of existing rules at micro level supervision.

In the preparation of this thesis will be an attempt to approach the existing regulatory framework for the operation of financial institutions in facing the risks. Will become an interpretive effort of the causes that led us to create and implement the new regulatory framework as proposed, amended and implemented soon after the proposals of Basel III final stages will be considered under critical light always, the adequacy new rules and proposals. We investigate the effects expected they (the rules) to bring in the way of financial institutions, the global financial system but also the expected effects on the global economy. In this context I consider the implications of the new rules and how the Greek banking system in the coming years, even taking into account and this bad economic times for our country.

The empirical study focused on the impact of the new capital requirements in production and prosperity by using international models and calculations of the Central Bank of France. This preparation will demonstrate emphatically that for financial institutions newly formed supervisory framework and streamline the way they work will not be without cost to themselves and their shareholders.

Concluding this study will lead both comprehensively and critically conclusions and proposals regarding the new prudential framework set by the Basel III whose effects when started and the widespread implementation by 2013, is expected to influence the course the global real economy, levels of development and the welfare of their own citizens.

Θέλω να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου, στον καθηγητή μου κο Αλεξάκη για την άψογη συνεργασία μας και την σημαντική καθοδήγηση από μέρους του, κυρίως όμως για την εμπιστοσύνη που έδειξε προς το πρόσωπο μου καθ' όλο αυτό το διάστημα εκπόνησης της διατριβής.

Στην σύζυγο μου Παναγιώτα για την υπομονή και κατανόηση που επέδειξε παρά τις δυσκολίες της εγκυμοσύνης της.

Στο μόλις δύο μηνών μικρό μας άγγελο που η ζωή είναι μπροστά του....

Συμβούλευε όχι τα ποιο ευχάριστα, αλλά τα ποιο σωστά!

(Σόλων)

Μην προσπαθείς να καλύψεις τα λάθη σου με λόγια, αλλά να τα διορθώσεις με έλεγχο!

(Πυθαγόρας)

Το χειρότερο από τα περασμένα, μπορεί να είναι ωφέλιμο για το μέλλον!

(Δημοσθένης)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Στο Α' μέρος της παρούσας διατριβής γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης της έννοιας του 'κινδύνου' με βάση τα είδη και την τυπολογία τους, ενώ παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο και η ιστορική αναδρομή του εποπτικού πλαισίου, αναλύοντας τους λόγους της αναγκαιότητας ανανέωσης των ρυθμιστικών κανόνων ειδικά μετά την κρίση του 2007.

Στο Β' μέρος παρουσιάζονται εκτενώς οι συμφωνίες εποπτείας Βασιλεία I, II και III, ενώ δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στις αποφάσεις της επιτροπής GHOS (Ιανουάριος 2013) που εισαγάγει το αναθεωρημένο πρότυπο ρευστότητας των τραπεζών τροποποιώντας εν μέρει την αρχική συμφωνία της Βασιλείας III.

Στο Γ' μέρος αναλύουμε τον πιστωτικό κίνδυνο και την διαχείριση της κεφαλαιακής επάρκειας μέσα από την οπτική των μεθόδων μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου (τυποποιημένη και εσωτερικών διαβαθμίσεων) καταλήγοντας σε προτάσεις για την ορθότερη διαχείριση του από την οπτική των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Στο Δ' μέρος προσεγγίζουμε την διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου, επικεντρώνοντας την προσοχή μας στους βασικούς και ειδικούς στόχους κατά την διαχείριση. Το μέρος αυτό ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των διαδικασιών αλλά και των προτάσεων μας αναφορικά με την ορθολογική διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.

Στο Ε' μέρος αναφερόμαστε σε ένα σύγχρονο τομέα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που η αξία και η σημασία του αναμένεται να αναβαθμιστεί σημαντικά κατά τα προσεχή χρόνια μέσα από την αναγκαιότητα προσαρμογής τους σε ένα διαρκώς αυστηρότερο κανονιστικό πλαίσιο. Μιλάμε για την κανονιστική συμμόρφωση (Compliance Risk) τις μεθόδους της και τους κινδύνους που καλείται να διαχειριστεί.

Στο ΣΤ' μέρος επικεντρωνόμαστε στις σύγχρονες μεθόδους μέτρησης των κινδύνων (πιστωτικού και αγοράς). Αρχικά αναλύουμε τις μεθόδους μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου με βάση τα υποδείγματα KMV, Credit Metrics και Credit Risk. Στην συνέχεια ακολουθεί εκτενή αναφορά στο VAR (Value at Risk), στην σημασία του αλλά και στις μεθόδους υπολογισμού του.

Το Ζ' μέρος αποτελείται από την εμπειρική μελέτη που στηριζόμενη σε 12 διεθνώς αποδεκτά επιστημονικά μοντέλα, προσπαθεί να καταδείξει τις επιπτώσεις του νέου εποπτικού πλαισίου, μέσω της θέσπισης νέων κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας αλλά και της αυξημένης διατήρησης ρευστότητας από τα πιστωτικά ιδρύματα, τόσο στην παραγωγή και στην μεταβλητότητα της παραγωγής αλλά και στην ευημερία (μέσω του περιορισμού της

κατανάλωσης). Τα αποτελέσματα, τα ευρήματα και τα συμπεράσματα της μελέτης ολοκληρώνουν την παρούσα ενότητα.

Στο Η' μέρος γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης ενός ιδιαίτερα επίκαιρου και σημαντικού θέματος όπως αυτό της τραπεζικής ένωσης (ή ενοποίησης) στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το συγκεκριμένο σχέδιο ενοποίησης του τραπεζικού τομέα προσεγγίζεται (στο πλαίσιο της παρούσα διατριβής) ως απόρροια της ελλιπούς άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής στην Ε.Ε. Η ανάλυση που ακολουθεί παρουσιάζει το εννοιολογικό περιεχόμενο της διαφαινόμενης ενοποίησης, τα σχεδιαζόμενα μέτρα, τις αναμενόμενες αντιδράσεις των αγορών, τις ενστάσεις των ίδιων των εταίρων που πρέπει να καμφθούν, αλλά και τα πιθανά οφέλη της ολοκλήρωσης αυτής της τραπεζικής ένωσης.

Στο Θ' μέρος θα εξετασθούν με μια ποιο κριτική ματιά και πνεύμα οι προτάσεις της Βασιλείας III, ενώ ακολουθεί η έκφραση της προσωπικής άποψης του συγγραφέα έναντι όλων των επίμαχων θεμάτων που θέτει η νέα συνθήκη για το παρόν και το μέλλον του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η ανάλυση των αναμενόμενων επιπτώσεων στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα και στην Ελληνική Οικονομία δεν θα μπορούσαν να διαφύγουν της προσοχής μας κατά την ολοκλήρωση του παρόντος πονήματος.

Α' ΜΕΡΟΣ (ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ)

1.1 Η έννοια του “Κινδύνου” στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, τα είδη και η τυπολογία των κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Ως κίνδυνο ορίζουμε οποιοδήποτε γεγονός, εσωτερική ή εξωτερική ενέργεια που μπορεί να προκαλέσει ζημία ή απώλεια κεφαλαίων σε οποιοδήποτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Πρέπει να επισημανθεί ότι ο πιστωτικός και κίνδυνος αγοράς αναλαμβάνονται με απόφαση του ίδιου του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, ενώ ο λειτουργικός κίνδυνος δεν αναλαμβάνεται και είναι απόρροια της επιχειρηματικής λειτουργίας και πρακτικής, όπως τα ανθρώπινα λάθη, η δυσλειτουργία των συστημάτων, η απώλεια περιουσιακών στοιχείων, κ.α. Εξαίρεση στον κανόνα αποτελούν οι περιπτώσεις όπου η Διοίκηση του χρηματοπιστωτικού φορέα καθορίζει η ίδια τα όρια ανοχής αναλαμβάνοντας συνειδητά λειτουργικό κίνδυνο (risk appetite).

Οι κίνδυνοι για τους οποίους είναι απαραίτητος ο υπολογισμός εποπτικών κεφαλαίων είναι:

- ❖ Ο πιστωτικός κίνδυνος
- ❖ Ο λειτουργικός κίνδυνος
- ❖ Ο κίνδυνος της αγοράς

Ο πιστωτικός κίνδυνος ορίζεται ως το ενδεχόμενο ένας δανειολήπτης ή αντισυμβαλλόμενος να μην εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει έναντι της τράπεζας σύμφωνα με τους συμφωνηθέντες όρους. Η ζημία για τον χρηματοπιστωτικό οργανισμό μπορεί να προκληθεί από τη μη ορθή αξιολόγηση ή την μη ορθή παρακολούθηση των μεταβολών της πιστοληπτικής ικανότητας του εκάστοτε πελάτη.

Ο λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος για ζημιές που προκύπτουν από την ανεπάρκεια ή την αποτυχία των εσωτερικών διαδικασιών, των ανθρώπων και των συστημάτων των χρηματοπιστωτικών οργανισμών ή από εξωτερικά γεγονότα που επιφέρουν σημαντικές ζημιές. Ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει τον νομικό κίνδυνο αλλά εξαιρεί τον στρατηγικό και τον κίνδυνο φήμης.

Ο κίνδυνος αγοράς ορίζεται ως ο κίνδυνος μείωσης της αξίας των επενδύσεων λόγω αλλαγών σε παράγοντες που επηρεάζουν την αγορά όπως:

- Equity risk: ο κίνδυνος μεταβολής των τιμών των μετοχών
- Interest rate risk: ο κίνδυνος μεταβολής των επιτοκίων
- Currency risk: ο κίνδυνος μεταβολής του συναλλάγματος

- Commodity risk: ο κίνδυνος μεταβολής των τιμών των εμπορευμάτων

Η τυπολογία των κινδύνων του εκάστοτε πιστωτικού ιδρύματος είναι συνήθως ένας τυποποιημένος κατάλογος των πιστωτικών και λειτουργικών κινδύνων που αφορά όλες τις δραστηριότητες και τα επιμέρους τμήματα του. Ο κατάλογος των κινδύνων είναι ιδιαίτερα χρήσιμος για πολλούς λόγους:

- ο Απλοποιεί την αναγνώριση των κινδύνων για όλες τις δραστηριότητες
- ο Επιτρέπει στην Τράπεζα να επικοινωνεί εσωτερικά και εξωτερικά βασιζόμενη σε κοινή ορολογία επί των κινδύνων
- ο Χρησιμοποιείται στην διαδικασία αυτοαξιολόγησης των κινδύνων και των ελέγχων (RCSA)
- ο Ενώ η βασικότερη χρησιμότητα της τυπολογίας είναι ότι συνδέει τα γεγονότα κινδύνων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με την τυπολογία των κινδύνων της Βασιλείας II & III.

1.2 Το θεωρητικό πλαίσιο και η ιστορική αναδρομή στην εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στα πλαίσια της διαχείρισης κινδύνων.

Το χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό σύστημα διαχρονικά ήταν ο τομέας της οικονομίας με τις σημαντικότερες και αυστηρότερες ρυθμιστικές παρεμβάσεις αλλά και με δεδομένη την αναγκαιότητα ύπαρξης κανόνων εποπτείας του. Οι βασικότεροι λόγοι εποπτείας ήταν η βαρύτητα και η σημασία του στην διατήρηση των συνθηκών οικονομικής ευημερίας και οικονομικής σταθερότητας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε την ιδιαίτερη σημασία της διαμεσολάβησης των ιδρυμάτων για την ανάπτυξη και λειτουργία της οικονομίας, η οποία όμως διαμεσολάβηση τα οδηγεί και στην έκθεση σε πολλούς και ποικίλους κινδύνους.

Υπάρχουν διαχρονικά δύο τάσεις για την αναγκαιότητα και το μέγεθος της παρέμβασης και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος: Η πρώτη τάση, θεωρεί επιβεβλημένη την ευρεία κρατική παρέμβαση στην λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων επειδή ο συστημικός κίνδυνος είναι μεγάλος και υπάρχει μια διαρκή ροπή του συστήματος σε περιόδους αστάθειας. Το όποιο κόστος παρέμβασης δικαιολογείται ως απαραίτητο για την αποτροπή κρίσεων με σημαντικά υψηλότερο κοινωνικό κόστος. Η δεύτερη τάση, ενθαρρύνει την αυτορρύθμιση της λειτουργίας τους στα πλαίσια μιας ανοικτής και ελεύθερης αγοράς. Οι υποστηρικτές της θεωρούν ότι η αγορά δεν έχει ατέλειες και δεν είναι απαραίτητη η εποπτεία του κλάδου, ενώ η ίδια η αγορά είναι αυτή που υποχρεώνει τις τράπεζες να φροντίσουν την ρευστότητα και τα επίπεδα φερεγγυότητας τους. Κρίνουν το κόστος της όποιας ρύθμισης

πολύ μεγάλο αλλά και ως βασική αιτία πρόκλησης του ηθικού κινδύνου (Moral hazard) που οδηγεί τις διοικήσεις στην ανάληψη πρόσθετων κινδύνων.

Στην ιστορική εξέλιξη των ρυθμίσεων και παρεμβάσεων που έχει υποστεί ο χρηματοπιστωτικός τομέας μπορούμε να ξεχωρίσουμε κυρίως τα κάτωθι¹:

I) Το σύστημα προστασίας καταθέσεων

II) Κεφαλαιακές απαιτήσεις – κεφαλαιακή επάρκεια

III) Αξιολόγηση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων

IV) Προστασία καταναλωτών

V) Περιορισμοί στην διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού τους

VI) Εποπτεία μέσω αναγκών πιστοποιήσεων και ελέγχων

VII) Δημοσιοποίηση στοιχείων και αναλυτικών οικονομικών καταστάσεων

VIII) Περιορισμοί στον τραπεζικό ανταγωνισμό

Πριν το 1930 το ρυθμιστικό πλαίσιο στην λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αφορούσε αμιγώς τον τόπο και τον αριθμό των υποκαταστημάτων ανά γεωγραφική περιοχή. Μετά την κρίση όμως του 1929, το πλαίσιο αρχίζει να γίνεται πιο αυστηρό με αύξηση της ρυθμιστικής παρέμβασης και την νομοθετική πράξη Glass-Steagall στις ΗΠΑ το 1933, σύμφωνα με την οποία για πρώτη φορά καθιερώνεται η εγγύηση των καταθέσεων οδηγώντας τις τράπεζες σε διατήρηση μικρότερων κεφαλαιακών αποθεμάτων αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό τον συστηματικό κίνδυνο, γίνεται ο διαχωρισμός εμπορικής και επενδυτικής τράπεζας, θεσπίζονται τα μέγιστα επιτρεπτά όρια των επιτοκίων καταθέσεων.

Η πρακτική της διαχείρισης κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε με ταχείς ρυθμούς από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα. Οι σημαντικοί λόγοι που έγινε αυτό ήταν κύρια η απελευθέρωση των αγορών, η αύξηση της ταχύτητας και ποσότητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η διαρκώς αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοπιστωτικών εργαλείων με την εμφάνιση ειδικά των παράγωγων προϊόντων, καθώς επίσης και την αύξηση χρήσης της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών και διαχείρισης κεφαλαίων. Ο βασικός παράγοντας για την προώθηση και την ανάπτυξη της πρακτικής της διαχείρισης κινδύνων ήταν οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν από το συνεχώς εξελισσόμενο χρηματοοικονομικό περιβάλλον καθώς και από τις πιέσεις που ασκήθηκαν σε εποπτικό

¹ Mishkin S.F. & Eakins S.G., 2009, Financial Markets and Institutions, Pearson 6th Edition, chapter 20.

επίπεδο από τις εθνικές αρχές λόγω των γενικότερων προβλημάτων και της οικονομικής αστάθειας εκείνης της εποχής.

Η διαχείριση κινδύνων στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα ακολούθησε με καθυστέρηση αυτές τις παγκόσμιας εμβέλειας εξελίξεις. Η αύξηση των πτωχέσεων τραπεζικών ιδρυμάτων την δεκαετία του 1970 οδήγησε τις αρμόδιες αρχές να εισάγουν θεσμούς και κανόνες σχετικά με την επάρκεια κεφαλαίων. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου προήλθαν κυρίως από την έλλειψη σωστής διαχείρισης του χαρτοφυλακίου των δανείων των ιδρυμάτων. Μετά το 1999 και την κατάργηση του νόμου Glass-Steagall στις ΗΠΑ ξεκινά μια περίοδο χρηματοοικονομικής απελευθέρωσης (deregulation) εντείνοντας ταυτόχρονα τα επίπεδα του ανταγωνισμού. Η αλλαγή του παγκοσμιοποιημένου χρηματοπιστωτικού συστήματος οδήγησε στην κρίση του 2007 αρχής γενομένης με τα στεγαστικά δάνεια στις ΗΠΑ, δημιουργώντας έντονο προβληματισμό στους οικονομικούς και πολιτικούς κύκλους για την ορθότητα της αποκανονικοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος φέρνοντας ξανά στο προσκήνιο τις πρακτικές εντονότερης εποπτείας και μελλοντικού ελέγχου του συστήματος.

1.3 Η ανάγκη εποπτείας και ρύθμισης του χρηματοπιστωτικού συστήματος ειδικά μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007.

Ως απόρροια των ατελειών του χρηματοπιστωτικού συστήματος έγιναν εμφανή ειδικά μετά την αρχή της κρίσης του 2007 δύο πράγματα, η αποτυχία της αγοράς (market failure) και ότι το προκύπτον κόστος από την όποια ρυθμιστική παρέμβαση δεν υπερβαίνει το κοινωνικό όφελος. Είναι αναγκαίο πλέον να εξετασθεί με μεγάλη προσοχή η πιθανότητα ρύθμισης (regulation) ή και επαναρύθμισης (re-regulation) μιας ατελούς αγοράς.

Η ρυθμιστική προσπάθεια θα πρέπει να λάβει υπ' όψιν της τόσο την συστημική ανάγκη προστασίας της οικονομικής δραστηριότητας από ενδεχόμενες διαταραχές, όσο και την προστασία των καταναλωτών. Οι όποιες παρεμβάσεις θα πρέπει να είναι στοχευμένες στην προστασία όλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος έναντι των συστηματικών κινδύνων, τις ξαφνικές διαταραχές, τις τραπεζικές κρίσεις, ενώ η προστασία των καταναλωτών θέλει παρεμβάσεις μη εξαπάτησης τους από τους παρέχοντες τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται πάντως η στάθμιση του άμεσου ή έμμεσου κόστους έναντι των ωφελημάτων που προκύπτουν από την οποιαδήποτε ρυθμιστικού τύπου πρωτοβουλία της χρηματοπιστωτικής αγοράς.

Οι παρεμβάσεις δεν θα ήταν αναγκαίες στα πλαίσια μιας αποτελεσματικής αγοράς με ανταγωνιστικές συνθήκες και την ελάχιστη δυνατή ρυθμιστική παρέμβαση του κράτους.

Παρόλα αυτά ο μηχανισμός της αγοράς δεν επιφέρει πάντα τα βέλτιστα οικονομικά αποτελέσματα ενώ εμφανίζει σημαντικές αποκλίσεις από το ιδανικό για την ίδια την κοινωνία. Οι συμμετέχοντες στην αγορά πολλές φορές εκμεταλλεύονται τις ανεπάρκειες της προκαλώντας τις ατέλειες της αγοράς. Για το κοινό όφελος έρχεται τότε στην επιφάνεια η ανάγκη παρεμβάσεων με την ανάληψη ρυθμιστικών πρωτοβουλιών, οι οποίες κρίνονται πολλές φορές αναγκαίες ως απόρροια της αποτυχίας της αγοράς, χρειάζεται όμως ο προσεκτικός σχεδιασμός της παρέμβασης ώστε να αποφευχθούν νέες αποτυχίες οι οποίες μπορεί να είναι:

A) Ο ηθικός κίνδυνος, οι υπερβολικές κρατικές εγγυήσεις οδηγούν καταναλωτές και πιστωτικά ιδρύματα να συμπεριφέρονται αναποτελεσματικά.

B) Η πρόκληση έντονων πιέσεων, από πλευράς των παραγωγών ή παρόχων των υπηρεσιών αφού οι ρυθμιστικοί κανόνες επηρεάζουν σημαντικά το κόστος λειτουργίας τους.

Γ) Το σημαντικό κόστος εναρμόνισης, για τις χρηματοοικονομικές εταιρείες το οποίο είναι συνάρτηση του ανταγωνισμού στον ρυθμιζόμενο κλάδο.

Δ) Διόγκωση του κόστους εισόδου, η ανάγκη εναρμόνισης με την θεσμοθέτηση δύσκολων ρυθμιστικών κανόνων αυξάνει το κόστος εισόδου στους νεοεισερχόμενους στον κλάδο, οδηγώντας στην δημιουργία ολιγοπωλίων ή ενίσχυση των υφιστάμενων καρτέλ.

Οι ενδείξεις αποτυχίας των ρυθμιστικών παρεμβάσεων μπορεί να διαστρεβλώσουν σε ένα βαθμό τον ίδιο τον ανταγωνισμό και να μειώσουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών στην κατανομή των σπάνιων οικονομικών πόρων. Αντίθετα η μείωση της ρυθμιστικής παρέμβασης δεν προσφέρει σιγουριά ότι η απουσία των παρεμβάσεων θα οδηγήσει στην ενίσχυση ή την αύξηση του ανταγωνισμού. Οι θιασώτες της αποκανονικοποίησης και της χαλάρωσης των ρυθμιστικών κανόνων στις αγορές επικαλούνται διαχρονικά τα αρνητικά αυτών που είναι:

α) Η αποτροπή εισόδου νέων επιχειρήσεων στον κλάδο που δεν επιτρέπει ούτε την αποτελεσματική λειτουργία των υφιστάμενων επιχειρήσεων που θα συμπίεζε τις τιμές και θα οδηγούσε σε αποφυγή μονοπωλιακών χρεώσεων.

β) Η αποτροπή συγχωνεύσεων και εξαγορών η οποία ενισχύει την βιωσιμότητα μικρών επιχειρήσεων και δεν οδηγεί στην επίτευξη οικονομιών κλίμακας και εύρους.

Τα επιχειρήματα δεν αποτελούν λόγους απόρριψης των ρυθμιστικών παρεμβάσεων αλλά θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να λαμβάνονται υπόψη κατά τις διαδικασίες διερεύνησης της αναγκαιότητας των παρεμβάσεων αλλά του τύπου, είδους, και έκτασης της εκάστοτε

ρυθμιστικής παρέμβασης. Τα προηγούμενα χρόνια στα πλαίσια ενός παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος με μεγάλη κινητικότητα κεφαλαίων οι ανησυχίες για αποσταθεροποίηση αυξάνονταν συνεχώς και η ιδέα της τραπεζικής εποπτείας κέρδιζε διαρκώς έδαφος. Οι εποπτικές διαδικασίες των ρυθμιστικών αρχών σχετίζονταν κυρίως με:

- Την ρευστότητα
- Την ποιότητα του ενεργητικού
- Την συγκέντρωση κινδύνων
- Την κεφαλαιακή επάρκεια

Η αποτελεσματική εποπτεία του τραπεζικού συστήματος αποτελεί αναγκαίο στοιχείο λόγω του ιδιαίτερου ρόλου των τραπεζών στην σύγχρονη οικονομία. Στόχος της εποπτείας, της διασφάλισης ρευστότητας και της ορθής διαχείρισης των κινδύνων είναι η συνέχιση της απρόσκοπτης λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων με επαρκή κάλυψη τους έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Η ομαλή λειτουργία τους είναι δομικό στοιχείο για την διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας και της απρόσκοπτης λειτουργίας της αγοράς. Μετά ιδιαίτερα την πρόσφατη κρίση, η εποπτική λειτουργία των τραπεζών πρέπει να ακολουθεί τις κάτωθι αρχές:

- ✚ Πρέπει να επιδιώκεται η διαφάνεια και η πειθαρχία της αγοράς προάγοντας την εταιρική διακυβέρνηση.
- ✚ Να επιδιώκουν την ενίσχυση της εμπιστοσύνης και της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος μειώνοντας τους κινδύνους για τους καταθέτες και τους συμμετέχοντες στις αγορές.
- ✚ Οι εποπτικές αρχές πρέπει να κατανοούν πλήρως την μορφή και την φύση των κινδύνων που αναλαμβάνονται από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και να διασφαλίζουν την ύπαρξη κανόνων για την επαρκή διαχείριση τους.
- ✚ Οι εποπτικές αρχές πρέπει να είναι ανεξάρτητες και να μπορούν να έχουν την δύναμη επιβολής των αποφάσεων τους.
- ✚ Να διασφαλίζουν την ύπαρξη κεφαλαιακής επάρκειας, της επάρκειας των συστημάτων ελέγχου και λογιστικής απεικόνισης, την ισχυρή διοίκηση των πιστωτικών οργανισμών ώστε να είναι επιτρεπτή η λήψη νέων κινδύνων.
- ✚ Η μεμονωμένη αξιολόγηση και εποπτική μέριμνα της έκθεσης σε κίνδυνο του κάθε χρηματοπιστωτικού οργανισμού.
- ✚ Είναι επιβεβλημένη η στενή συνεργασία μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών πολλών κρατών, ιδιαίτερα μετά την διεθνή δραστηριοποίηση πολλών ιδρυμάτων.

Η τραπεζική εποπτεία αποτελεί μέρος του ευρύτερου πλαισίου που απαιτείται για την προώθηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ένα θεσμικό πλαίσιο είναι απαραίτητο για την αποτροπή των αποσταθεροποιητικών τάσεων του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αυτό το πλαίσιο πρέπει να περιλαμβάνει ένα πλέγμα νόμων και κανονιστικών πράξεων για την αποτελεσματική επίλυση των διαφορών, επαρκή διεθνή λογιστικά πρότυπα, επαρκή τραπεζική εποπτεία, συστήματα πληρωμών και εκκαθάρισης συναλλαγών, συστήματα διενέργειας ανεξάρτητων ελέγχων, σαφείς κανόνες λειτουργίας όλων των χρηματοπιστωτικών αγορών και των φορέων τους.

Β' ΜΕΡΟΣ (ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ)

2.1 Ποια είναι η επιτροπή της Βασιλείας – Βασιλεία I – Βασιλεία II

Μετά από την πρωτοβουλία των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών της ομάδας των δέκα (Group of ten) που αποσκοπούσαν στην διαμόρφωση και την υιοθέτηση ομοιόμορφων κανόνων ελέγχου και πρακτικών εποπτείας για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, ιδρύθηκε στα τέλη του 1974 παίρνοντας το όνομα της από την ομώνυμη Ελβετική πόλη, όπου συνεδριάζει υπό την αιγίδα της Διεθνούς Τράπεζας Διακανονισμών (B.I.S.) η επιτροπή της Βασιλείας. Η προσπάθεια της επιτροπής συντονίζεται από την ομάδα των 20 πλουσιότερων χωρών (G-20) και ειδικότερα από το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB). Μέλη της επιτροπής σήμερα είναι οι κεντρικές τράπεζες των χωρών του G-20 και άλλων έξι χωρών που αποτελούν μεγάλα χρηματοπιστωτικά κέντρα.

Σκοπός της επιτροπής είναι η ενθάρρυνση του διαλόγου των κρατών-μελών σε θέματα εποπτείας του χρηματοπιστωτικού κλάδου, προωθώντας την ομοιόμορφη ερμηνεία εννοιών σχετικών με το τραπεζικό σύστημα και την λειτουργία του. Η επιτροπή δεν έχει υπερεθνική εποπτική ισχύ ή αρμοδιότητα. Οι προτάσεις της, τα πρότυπα, οι κανόνες και οι οδηγίες εποπτείας που εκδίδει δεν έχουν την μορφή επιβολής αλλά συμβουλευτικό κυρίως χαρακτήρα.

Ως βασικότερα εργαλεία της επιτροπής θεωρούνται:

- Η ανταλλαγή πληροφοριών για ρύθμιση θεμάτων εποπτείας σε εθνικό επίπεδο,
- Η βελτίωση των κανόνων και των τεχνικών εποπτείας του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος,
- Η οριοθέτηση των ελάχιστων απαραίτητων κανόνων εποπτείας και προτύπων συμπεριφοράς ανά περίπτωση.

Οι βασικότεροι στόχοι της επιτροπής είναι:

- Η άμβλυνση των αντιθέσεων και του χάσματος σε επίπεδο εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων διαφορετικών χωρών,
- Η δημιουργία κοινών και επαρκών συστημάτων εποπτείας των τραπεζών ιδρυμάτων ανά τον κόσμο.

2.1.1 Σύμφωνο Βασιλεία I:

Στην προσπάθεια της επιτροπής για την εξασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, δημοσιοποίησε το 1987 ένα συμβουλευτικό κείμενο με προτάσεις αναφορικά με

την μέτρηση των κινδύνων. Το έγγραφο αυτό έγινε γνωστό ως ‘Σύμφωνο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια’ (Basel capital accord or Basel I). Οι προτάσεις εγκρίθηκαν το 1988 με χρονικό ορίζοντα εφαρμογής την 31/12/1992. Βάση αυτού ήταν πλέον υποχρέωση των τραπεζών να καλύπτουν διαρκώς μια ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση 8%, του γνωστού και ως δείκτη φερεγγυότητας (solvency ratio) που στόχευε στην προστασία των πιστωτικών ιδρυμάτων από τους αναλαμβανόμενους πιστωτικούς κινδύνους και την απορρόφηση των ζημιών χωρίς να προκαλείται συστημικός κίνδυνος, αλλά και την ταυτόχρονη κανονιστική συμμόρφωση σε διεθνές επίπεδο για την αποφυγή συγκρούσεων σε θέματα ανταγωνισμού.

Την δεκαετία του 1990 γεννήθηκε η ανάγκη διαχείρισης του πρωτοεμφανιζόμενου λειτουργικού κινδύνου μετά την πτώχευση κάποιων τραπεζών. Το 1997, η αρχική συνθήκη τροποποιήθηκε από την επιτροπή σε μια προσπάθεια ενσωμάτωσης των κινδύνων αγοράς από τις ανοικτές θέσεις που λάμβαναν οι τράπεζες. Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή των κανόνων του Συμφώνου ήταν κρίσιμα, με σημαντική επίδραση στην αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων στο τραπεζικό σύστημα αλλά και την δημιουργία συνθηκών ισότιμου ανταγωνισμού. Η απουσία όμως σημαντικών διαφοροποιήσεων των κεφαλαιακών απαιτήσεων ανάλογα με το ύψος του κινδύνου, οδήγησε πολλές τράπεζες σε χρήση του εποπτικού ‘arbitrage’ και στην αναθεώρηση του συμφώνου.

2.1.2 Σύμφωνο Βασιλεία II

Οι ραγδαίες αλλαγές των συνθηκών στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα ειδικά μετά το 1999, οδηγούν την επιτροπή το 2001 στην έκδοση νέου εγγράφου το οποίο μιλά για ένα ανανεωμένο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, γνωστό ως Βασιλεία II (Basel II) που θα αντικαθιστούσε την Βασιλεία I. Το αναλυτικό πακέτο προτάσεων που δημοσιεύτηκε το 2001 από την επιτροπή βασίζεται σε τρεις πυλώνες (Pillar I, II, III) και αποσκοπεί στην αποφυγή του ρυθμιστικού 'arbitrage' στο οποίο κατέφευγαν οι τράπεζες προς μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων που έπρεπε να διατηρούν, κυρίως μέσω των διαδικασιών τιτλοποιήσεων (securitization).

Οι τρεις πυλώνες επιγραμματικά αφορούν:

Πυλώνας I: Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (minimum capital requirements) ορίζοντας τα ίδια κεφάλαια κατ' ελάχιστο σε ποσοστό 8% σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό, δίνοντας την δυνατότητα επιλογής μεταξύ τριών μεθόδων υπολογισμού τους.

Πυλώνας II: Περιλαμβάνει την διαδικασία της εποπτικής αξιολόγησης (supervisory review process) της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων αλλά και των εσωτερικών αυτών συστημάτων αξιολόγησης.

Πυλώνας III: Πειθαρχία της Αγοράς (Market discipline). Με διατάξεις που υποχρεώνουν τα πιστωτικά ιδρύματα να παρέχουν πληροφόρηση προς το κοινό και τις αγορές για το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Τις κεφαλαιακές απαιτήσεις κάλυψης αυτών των κινδύνων και την ακολουθούμενη στρατηγική προκειμένου μέσω της διαφάνειας να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς.

Πηγή: Τράπεζα Κύπρου

Επιδίωξη της επιτροπής ήταν η παράλληλη εφαρμογή και των τριών πυλώνων ώστε η κεφαλαιακή επάρκεια να είναι αποτελεσματική. Η συμφωνία επετεύχθη με προσανατολισμό ώστε οι κεφαλαιακές απαιτήσεις να ανταποκρίνονται στους κινδύνους και τις καινοτομίες των τελευταίων ετών και κυρίως την τιτλοποίηση των απαιτήσεων. Η έναρξη εφαρμογής της Βασιλείας II για την ομάδα των δέκα χωρών ήταν οριοθετημένη έως το 2006. Ενώ σε επίπεδο Ε.Ε όπως και στην χώρα μας η εφαρμογή της ορίστηκε για τις αρχές του 2008 Η νέα συμφωνία επεδίωξε και ανέδειξε την δυναμική προώθηση και την αναγκαιότητα της διαχείρισης των κινδύνων και προσπάθησε να ενθαρρύνει τις τράπεζες για την ανάληψη μέτρων βελτίωσης των μεθόδων μέτρησης, μεταφοράς και αντιστάθμισης των κινδύνων ως βασική προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία και πειθαρχία της αγοράς.

2.2 Πρόσφατες συμφωνίες εποπτείας – Βασιλεία III

Η σπίθα που οδήγησε στα τέλη του 2010 την επιτροπή της Βασιλείας να δημοσιεύσει δύο σημαντικές εκθέσεις οι οποίες και αποτελούν το νέο κανονιστικό πλαίσιο του χρηματοπιστωτικού τομέα ήταν η πρόσφατη κρίση του 2007 που ανέδειξε τις ατέλειες και τις αδυναμίες του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Βασιλείας II. Οι δύο αυτές εκθέσεις:

- ❖ A Global regulatory framework for more resilient banks and banking system.
- ❖ International framework for liquidity risk measurements, standards and monitoring.

Οδήγησαν την επιτροπή στην αναθεώρηση και τροποποίηση των υφιστάμενων κανόνων αλλά και στην εισαγωγή νέων κανόνων με ιδιαίτερη έμφαση στην μακροπροληπτική εποπτεία. Του

πυλώνα δηλαδή της εποπτείας που εστιάζει στον συστηματικό κίνδυνο και πηγάζει από την συλλογική συμπεριφορά των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, από την διασύνδεση μεταξύ των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών και των αγορών, αλλά και από το γενικότερο χρηματοοικονομικό περιβάλλον².

Η Βασιλεία III λοιπόν πέρα της σημαντικής ενίσχυσης του περιεχομένου των υφιστάμενων διατάξεων, την καθιέρωση καινοτόμων ρυθμιστικών παρεμβάσεων σε επίπεδο μικροπροληπτικής, ουσιαστικά εμφανίζει και καθιερώνει ένα νέο πυλώνα που διέφευγε έως τώρα της προσοχής του κανονιστικού πλαισίου, των κανόνων της μακροπροληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης. Με την Βασιλεία III επιχειρείται η αναβάθμιση της εποπτείας σε *micro* και *macro* επίπεδο, με έμφαση στην αντικυκλική διαχείριση των κινδύνων.

Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά σε ομιλία του ο Hannoun το 2010 αναφερόμενος στην Βασιλεία III, *“είναι μια ενισχυμένη Βασιλεία II συν μία μακροπροληπτική επικάλυψη”*³. Η επιτροπή προχώρησε στην υιοθέτηση του νέου πλαισίου με γνώμονα την αντιμετώπιση των αστοχιών που ήρθαν στην επιφάνεια με την πρόσφατη κρίση, τις ατέλειες που εμφάνισε η εφαρμογή της Βασιλείας II καθώς και τις αρνητικές επιπτώσεις που επωμίστηκε ο πραγματικός τομέας της οικονομίας. Όλες οι διατάξεις έχουν αρχή εφαρμογής σταδιακά από την 01/01/2013 και καταληκτική ημερομηνία πλήρους εφαρμογής την 01/01/2019.

Η Μικροπροληπτική εποπτεία, μέσω του νέου ρυθμιστικού πλαισίου επιδιώκει τον περιορισμό της έκθεσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στους κινδύνους που αναλαμβάνουν ως απόρροια της επέκτασης των δραστηριοτήτων τους. Οι κίνδυνοι αυτοί είναι:

- I. Κίνδυνοι αγοράς, όπως ο κίνδυνος θέσης και ο συναλλαγματικός κίνδυνος.
- II. Λειτουργικοί κίνδυνοι, όπως ο εσωτερικός κίνδυνος της λειτουργίας ενός οργανισμού.
- III. Κίνδυνοι διαμεσολάβησης, όπως ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος ρευστότητας και ο κίνδυνος επιτοκίων.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κίνδυνοι και να αποφευχθεί η επανεμφάνιση μιας διεθνούς κρίσης βασισμένη στην υπερβολική μόχλευση των τραπεζών, η Βασιλεία III υιοθετεί σε επίπεδο μικροπροληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης τις κάτωθι καινοτομίες:

² Ορφανίδης Αθανάσιος, 2011, Η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα: προβληματισμοί και συμπεράσματα από την κρίση για την Ευρώπη, στον συλλογικό τόμο επιμέλειας Καραμούζη Ν. & Χαρδούβελη Γκ. Από την διεθνή κρίση στην κρίση της Ευρωζώνης και της Ελλάδας, Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον; Εκδόσεις Λιβάνη, σελ. 262-294.

³ Hannoun H., 2010, Towards a Global financial stability framework, speech at the 45th SEAGEN Governor's Conference, Cambodia 26-27 February.

❖ Καθορισμός του συντελεστή μόχλευσης στο min. 3%

$$\text{Δείκτης μόχλευσης} = \frac{\text{ΒΑΣΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ}}{\text{ΧΡΕΩΣΤΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΧΩΡΙΣ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΣΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ}} = \text{min. 3\%}$$

Η διασφάλιση του min. 3% εξασφαλίζει την μη υπέρμετρη αύξηση του δανεισμού των τραπεζών και αποτρέπει την χρήση κανονιστικών ρυθμίσεων.

❖ Καθορισμός συντελεστών ρευστότητας ο οποίος έχει δύο μορφές:

a. Βραχυχρόνιος συντελεστής κάλυψης ρευστότητας

$$\text{LCR} = \frac{\text{ΑΜΕΣΑ ΡΕΥΣΤΟΠΟΙΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ}}{\text{ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΕΚΡΟΩΩΝ 30 ΗΜΕΡΩΝ}} \geq 100\%$$

Αποσκοπεί στην διατήρηση επαρκών περιουσιακών στοιχείων άμεσα ρευστοποιήσιμων για την αντιμετώπιση κρίσεων στην αγορά χρήματος.

b. Μακροχρόνιος συντελεστής κάλυψης ρευστότητας

$$\text{NSFR} = \frac{\text{ΔΙΑΘΕΣΙΜΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ}}{\text{ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ}} \geq 100\%$$

Αποσκοπεί στην χρησιμοποίηση εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων σταθερότερων και μακροχρόνιων πηγών χρηματοδότησης. Η Βασιλεία III επιδιώκει με τον τρόπο αυτό την αντιμετώπιση αναντιστοιχιών λήξεων στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού αντίστοιχα, γεγονός που στο παρελθόν οδήγησε μεγάλες τράπεζες σε κατάρρευση.

- ✓ Καθορισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων
- ✓ Σχηματισμός προβλέψεων για αναμενόμενες ζημιές

Τα εργαλεία παρακολούθησης και αξιολόγησης του κινδύνου ρευστότητας από τις εποπτικές αρχές θα είναι διαρκής ώστε να ελέγχονται επαρκώς οι συνθήκες ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα.

Η Μακροπροληπτική εποπτεία, με τις καινοτόμες διατάξεις που εισαγάγει διεθνώς για πρώτη φορά, αποσκοπεί στην μείωση του συστημικού κινδύνου ο οποίος απορρέει από τις πρακτικές μεμονωμένων ιδρυμάτων. Ο συστημικός κίνδυνος έχει δύο διαστάσεις⁴, την ‘χρονική’ (time dimension) η οποία και αναφέρεται στην προκυκλικότητα πολλών στοιχείων του χρηματοπιστωτικού κλάδου. Καθώς και την δεύτερη την ‘διατομεακή’ (cross – sectional dimension) η οποία αναφέρεται στην σύνδεση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών μεταξύ

⁴ Caruana Jaime, 2010, Financial Stability. Ten Questions and about seven answers (speech at the Reserve Bank of Australia’s 50th Anniversary Symposium).

τους, που οφείλεται είτε στις απαιτήσεις μεταξύ των τραπεζών (στοιχεία ενεργητικού) είτε στην χρήση κοινής καταθετικής βάσης (στοιχεία παθητικού). Η διατομεακή διάσταση του συστημικού κινδύνου είναι υπαίτια για την μετάδοση προβλημάτων μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων που αυξάνεται όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος τους και η συστημική σπουδαιότητάς τους.

Προκειμένου η Βασιλεία III να αντιμετωπίσει την χρονική διάσταση του συστημικού κινδύνου και να περιορίσει την προκυκλικότητα προτείνει τις ακόλουθες παρεμβάσεις και κανόνες:

- i. Σε ομαλές περιόδους να δημιουργούνται κεφαλαιακά αποθέματα (σε ποσοστό 25% των συνολικών σταθμισμένων κεφαλαίων ενεργητικού) για λόγους συντήρησης σε μόνιμη βάση ώστε να απορροφούνται οι ζημιές σε περιόδους αντιστροφής του οικονομικού κύκλου.
- ii. Σε περιόδους υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης να δημιουργούνται πρόσθετα αντικυκλικά κεφαλαιακά αποθέματα. Το ύψος του αποθέματος αυτού θα πρέπει να αποφασίζεται από τις αρμόδιες αρχές όταν αυτές κρίνουν ότι η επέκταση ενέχει συστημικό κίνδυνο. Οι αρχές με τον τρόπο αυτό καλούνται να ελέγχουν και να αξιολογούν σε διαρκή βάση το μέγεθος και τις υπερβολές της πιστωτικής επέκτασης και να ενεργοποιούν την υποχρέωση δημιουργίας αντικυκλικών αποθεμάτων. Το ποσοστό τους θα είναι μεταξύ 0% και 2,50% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών. Ο σχηματισμός του θα δημιουργείται ως επέκταση του κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης και θα αποτελείται από κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών.
- iii. Ο σχηματισμός δυναμικών προβλέψεων, βάση των αναμενόμενων ζημιών από στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους.
- iv. Η κάλυψη έναντι της υπερβολικής κυκλικότητας των ελάχιστων κεφαλαιακών τους απαιτήσεων.

Για την αντιμετώπιση της ‘διατομεακής’ διάστασης του συστημικού κινδύνου η Βασιλεία III δεν εισάγει ειδικές διατάξεις ή κανόνες, αφού πιστεύει ότι οι κανόνες αντιμετώπισης του πιστωτικού κινδύνου συμβάλλουν και στην αντιμετώπιση της ‘διατομεακής’ διάστασης του συστημικού κινδύνου.

Με την Βασιλεία III εισάγεται ένα νέο κανονιστικό πλαίσιο αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, επιδιώκοντας την ενίσχυση κυρίως της ποιότητας των ιδίων κεφαλαίων τους. Η όλη προσέγγιση αποτελεί αντίβαρο σε αυτά που απέδειξε η πρόσφατη κρίση, όταν οι τράπεζες δεν κατάφεραν μέσω των ιδίων κεφαλαίων τους να απορροφήσουν

τις ζημιές που προήλθαν από τους κινδύνους τους οποίους εκτέθηκαν. Προτείνεται έτσι η αύξηση του επιπέδου αλλά και της ποιότητας των υφιστάμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων, με τα ίδια κεφάλαια να αποτελούνται από:

- 1) Τα βασικά ίδια κεφάλαια (Tier I capital)
- 2) Τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια (Tier II capital)
- 3) Τα βραχυχρόνια δάνεια μειωμένης εξασφάλισης (Tier III capital), καταργούνται.

Τα βασικά ίδια κεφάλαια (Tier I capital) αποτελούνται κυρίως από:

- Καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο σε επίπεδο κοινών μετοχών
- Αποτελέσματα εις νέον (παρακρατηθέντα κέρδη)
- Τα εμφανή αποθεματικά
- Κοινές μετοχές θυγατρικών υπό προϋποθέσεις
- Κοινές μετοχές από την διαφορά έκδοσης υπέρ το άρτιο

Τα πρόσθετα στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Tier I capital) είναι:

- Οι προνομιούχες μετοχές υπό όρους, όπως: η μη προκαθορισμένη διάρκεια τους, την πλήρη καταβολή του ποσού έκδοσης τους, να είναι μειωμένης εξασφάλισης έναντι των καταθετών και πιστωτών της τράπεζας, να μην περιέχουν ρήτρες προσαύξησης της απόδοσης τους, να ανακαλούνται μόνο μετά την παρέλευση πενταετίας.
- Οι τίτλοι εκδόσεως θυγατρικών επιχειρήσεων, υπό την εποπτεία των ιδρυμάτων, που είναι στην κατοχή τρίτων αλλά δεν περιλαμβάνονται στα βασικά ίδια κεφάλαια.

Τα λεγόμενα υβριδικά ίδια κεφάλαια ή οι καινοτόμοι τίτλοι δεν περιλαμβάνονται πλέον στα βασικά ίδια κεφάλαια των τραπεζών σε ποσοστό 15%, όπως ορίζεται μέχρι σήμερα στην Βασιλεία II.

Τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια (Tier II capital) αποτελούνται κυρίως από:

- Τις προνομιούχες μετοχές υπό τους όρους που αναφέρθηκαν με την διαφορά ότι αυτές είναι διάρκειας τουλάχιστον 5 ετών.
- Τίτλοι εκδόσεως θυγατρικών επιχειρήσεων, υπό την εποπτεία τους, οι οποίοι είναι στην κατοχή τρίτων και δεν συμπεριλαμβάνονται στα πρόσθετα βασικά ίδια κεφάλαια.
- Η διαφορά από την έκδοση προνομιούχων μετοχών που εντάσσονται στα συμπληρωματικά κεφάλαια υπέρ το άρτιο.
- Ορισμένα κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους υπό προϋποθέσεις.

Τα αφανή αποθεματικά καθώς και τα αποθεματικά από την αναπροσαρμογή των παγίων στοιχείων του ενεργητικού, όπως και οι διορθώσεις αξίας των χρηματοπιστωτικών μέσων δεν περιλαμβάνονται πλέον στα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια των τραπεζών.

Βάση τέλος των ειδικών διατάξεων ενισχύεται το κανονιστικό πλαίσιο και η υποχρέωση των τραπεζών για την δημοσιοποίηση στοιχείων αναφορικά με την σύνθεση των ιδίων κεφαλαίων τους. Οι ελάχιστες απαιτήσεις κεφαλαίων μεταβάλλονται ως εξής:

- Κύρια στοιχεία βασικών ιδίων κεφαλαίων: 4,5% (από 2%)
- Βασικά ίδια κεφάλαια: 6% (από 4%)
- Σύνολο ιδίων κεφαλαίων: 8% (χωρίς μεταβολή)

Το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των νέων διατάξεων της Βασιλείας III, όπως ορίστηκε το 2010 είναι:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΟΧΛΕΥΣΗΣ	ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ		ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ (ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ 01.01.2015)				1.01.2013 ΕΩΣ 01.01.2017	ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΣΤΟΝ ΠΥΛΩΝΑ Ι	
ΚΥΡΙΑ ΒΑΣΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	2%	2%	3,50%	4%	4,50%	4,50%	4,50%	4,50%	4,50%
ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ						0,625%	1,25%	1,875%	2,50%
ΚΥΡΙΑ ΒΑΣΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ + ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ	2%	2%	3,50%	4%	4,50%	5,125%	5,75%	6,735%	7%
ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΜΕΙΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΒΑΣΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΠΛΕΟΝ				20%	40%	60%	80%	100%	100%
ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ TIER I	4%	4%	4,50%	5,50%	6%	6%	6%	6%	6%
ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	8%	8%	8%	8%	8%	8%	8%	8%	8%
ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ + ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ	8%	8%	8%	8%	8%	8,625%	9,25%	9,875%	10,50%
ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΑ ΜΕΣΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ (non-core Tier I capital) ή ΣΤΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ (Tier II capital)			ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΕΝΤΟΣ 10ΕΤΙΑΣ, ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΟ 2023						
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ LCR	ΕΝΑΡΞΗ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ				ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ				
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ NSFR	ΕΝΑΡΞΗ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ							ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ	

ΠΗΓΗ: Basel Committee, BCBS

2.3 Οι αποφάσεις της επιτροπής ‘GHOS’ και το αναθεωρημένο πρότυπο ρευστότητας των τραπεζών (Ιανουάριος 2013).

Οι οριζόμενοι νέοι κανόνες της Βασιλείας III στα τέλη του 2010, αποτελούν κατά την τελευταία διετία πηγή έντονων επιστημονικών αντιπαραθέσεων, αφού ως κανόνες εποπτείας κρίθηκαν ως ιδιαίτερα απαιτητικοί για τις τράπεζες σε διεθνές επίπεδο. Σύμφωνα δε με την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (B.I.S.) οι τράπεζες θα κληθούν να αντλήσουν περί τα €557 δις προκειμένου να είναι ικανές να συμμορφωθούν στους νέους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας.

Το νέο ελάχιστο ποσοστό για τα σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο περιουσιακά στοιχεία θα είναι 4,5% και προκειμένου να τον ικανοποιήσουν οι τράπεζες θα χρειαστούν περί τα € 177 δις ενώ αν ταυτόχρονα συνυπολογιστεί και ένα περιθώριο διατήρησης κεφαλαίου της τάξης του 2,5%, το οποίο βάση των νέων κανόνων είναι υποχρεωτικό, το απαιτούμενο ποσό θα ανέλθει στα € 577 δις. Σύμφωνα με πλήθος μελετών οι μεγάλες τράπεζες έχουν κατά μέσο όρο μόνο το 83% των στοιχείων του ενεργητικού προκειμένου να κατορθώσουν να επιβιώσουν σε ένα ενδεχόμενο νέο σοκ περιορισμού της ρευστότητας.

Η Βασιλεία III ορίζει ότι οι τράπεζες θα έχουν σημαντικούς περιορισμούς στην καταβολή μερισμάτων και υψηλών αμοιβών στα στελέχη τους, ειδικά στην περίπτωση που τα κεφάλαια τους μειωθούν κάτω του 7% των στοιχείων του ενεργητικού τους σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η δημιουργία ηθικού κινδύνου στα στελέχη των τραπεζών.

Οι σημαντικές κεφαλαιακές ανάγκες των τραπεζών σε συνδυασμό με τις προτάσεις της Βασιλείας III έχουν οδηγήσει τα δύο τελευταία χρόνια σε πλήθος αναλύσεων και απόψεων για τις επιπτώσεις τους στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και κατ' επέκταση στην ίδια την πραγματική οικονομία.

Οι κυρίαρχες απόψεις συγκλίνουν σε δύο επιπτώσεις:

1. Η ανάγκη των πιστωτικών ιδρυμάτων για διατήρηση σημαντικής ρευστότητας αναμένεται να τα οδηγήσει σε συγκέντρωση κεφαλαίων εις βάρος της ρευστότητας της αγοράς και της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης.
2. Στην μεταβολή της στάσης των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι των πελατών τους, ως απόρροια της μεταβολής των στόχων από την αύξηση πιστώσεων και κερδών στην συγκέντρωση κεφαλαίων και στην συσσώρευση δυνάμεων για την απαιτούμενη προσαρμογή στις νέες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Οι επιπτώσεις είναι ήδη αντιληπτές και παρούσες στο διεθνές χρηματοπιστωτικό στερέωμα, δεδομένου ότι σήμερα, εκλείπει η ρευστότητα στην παγκόσμια οικονομία ενώ ταυτόχρονα βιώνουμε και μια μεταστροφή, από τα κατά βάση ‘πελατοκεντρικά’ τραπεζικά ιδρύματα του πρόσφατου παρελθόντος, σε τράπεζες απρόσωπες και απομακρυσμένες από το σύνολο της αγοράς που δείχνουν αδιάφορες για τα τεκταινόμενα στην πραγματική οικονομία.

Η δεύτερη επίπτωση θα έχει μία ακόμα σημαντική προέκταση, στην προσπάθεια του χρηματοπιστωτικού τομέα να συγκεντρώσει τα απαραίτητα κεφάλαια για την κάλυψη των κεφαλαιακών του απαιτήσεων θα αναγκαστεί να αποζητά τα κεφάλαια αυτά από τις υγιείς επιχειρήσεις και τους εύρωστους παραγωγικούς τομείς των οικονομιών, το φαινόμενο αυτό θα αναπαράγει ένα φαύλο κύκλο στέρησης ρευστότητας και οικονομικής υστέρησης.

Αντιλαμβανόμενες οι ρυθμιστικές αρχές την συσσώρευση των επιπτώσεων και των τεχνικών θεμάτων που θα ήταν δύσκολο να υπερκεράσει ο παγκόσμιος χρηματοπιστωτικός τομέας, αποφάσισαν την χαλάρωση των αυστηρών κανόνων ρευστότητας των τραπεζών αλλά και την επέκταση της χρονικής διορίας συμμόρφωσης με τους κανόνες που έθεσε η Βασιλεία III το 2010. Η διορία προσαρμογής επεκτάθηκε κατά 4 επιπλέον έτη αποβλέποντας στην άμβλυνση των κινδύνων που προκλήθηκαν από την χρηματοοικονομική κρίση στο διεθνές τραπεζικό σύστημα και στην παγκόσμια οικονομία, προσφέροντας με τον τρόπο αυτό τον απαραίτητο χρόνο για τον σχηματισμό των προστατευτικών κεφαλαίων από πλευράς των τραπεζών αλλά και με την χρήση των αποθεμάτων τους να βοηθήσουν την ανάπτυξη οικονομιών με σημαντική ύφεση και δομικά προβλήματα.

Η ομάδα των Διοικητών και των επικεφαλής της υπηρεσίας Εποπτείας (GHOS), τον Ιανουάριο του 2013, ενέκρινε μετά από διετής ζυμώσεις μια νέα χάρτα για την επιτροπή. Συγκεκριμένα, επιβεβαίωσε την σημασία του βραχυχρόνιου συντελεστή κάλυψης ρευστότητας (LCR) ως βασική συνιστώσα των μεταρρυθμίσεων που εισάγει η Βασιλεία III προτείνοντας όμως μια δέσμη τροποποιήσεων της. Η νέα πρόταση παρουσίασε τέσσερις νέες σημαντικές πτυχές:

- ✚ Αναθεώρησε τον ορισμό των υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού (HQLA) και των καθαρών ταμειακών εκροών,
- ✚ Έθεσε νέο χρονοδιάγραμμα για την σταδιακή προσαρμογή στα πρότυπα της Βασιλείας III,
- ✚ Επαναεπιβεβαίωσε την χρηστικότητα των αποθεμάτων ρευστών διαθέσιμων ειδικά σε περιόδους κρίσης (ακόμα και εντός της μεταβατικής περιόδου),
- ✚ Δέσμευση συνέχισης του ελέγχου της αλληλεπίδρασης μεταξύ της LCR και των διευκολύνσεων που παρέχουν οι Κεντρικές Τράπεζες.

Ταυτόχρονα αποφασίστηκε μια αλλαγή στον ορισμό της LCR με βάση τα όσα συζητήθηκαν και συμφωνήθηκαν από την επιτροπή της Βασιλείας κατά τα δύο τελευταία έτη (**παράρτημα D**). Οι αλλαγές επεκτείνονται στην διεύρυνση των στοιχείων του ενεργητικού που μπορούν να επιλεγούν ως HQLA, ενώ προχώρησε και σε βελτιώσεις του υπολογισμού των εισροών και των εκροών ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη ταύτιση με τα πραγματικά δεδομένα των τραπεζών ειδικά σε περιόδους κρίσεων (**παράρτημα II**).

Η ομάδα των Διοικητών και των επικεφαλής εποπτείας της Βασιλείας (GHOS) συμφώνησαν ότι η LCR θα υπόκειται σε φάσεις ρύθμισης της και οι οποίες πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τις απαιτήσεις της Βασιλείας III για την κεφαλαιακή επάρκεια. Αποφασίστηκε η LCR να εισαχθεί όπως προβλέπονταν αρχικά από την 1^η Ιανουαρίου του 2015 με την ελάχιστη απαίτηση όμως να ξεκινά από το 60% και να αυξάνει κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες ετησίως ώστε να φθάσει το απαιτούμενο 100% από την 1^η Ιανουαρίου του 2019. Η τροποποίηση του αρχικού σχεδιασμού για την LCR κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να εισαχθεί χωρίς να δημιουργήσει προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος ή να διακόψει την χρηματοδότηση της οικονομικής δραστηριότητας εντός μιας σημαντικής περιόδου κρίσης για την παγκόσμια οικονομία.

Βασικές συμφωνίες της επιτροπής για την LCR και την Βασιλεία III αποτελούν επίσης:

- a. Η δυνατότητα των τραπεζών σε περιόδους κρίσεων ρευστότητας να χρησιμοποιούν τα αποθέματα τους σε HQLA, επιτρέποντας ο δείκτης LCR να βρεθεί κάτω από το ελάχιστο όριο του 100%. Η απόφαση για αυτή την χρήση των αποθεμάτων αφήνεται στις εποπτικές αρχές που καλούνται αναλόγως των περιστάσεων να δώσουν τις σχετικές οδηγίες.
- b. Ενέκρινε μια νέα χάρτα για την επιτροπή της Βασιλείας, το νέο ‘καταστατικό’ της επιτροπής καθορίζει τους στόχους της επιτροπής και ορίζει τις βασικές λεπτομέρειες του τρόπου λειτουργία της. Η νέα χάρτα έχει σχεδιαστεί για να βελτιώσει την κατανόηση των δραστηριοτήτων της επιτροπής αλλά και αποσαφηνίσει τον τρόπο λήψης των κρίσιμων αποφάσεων που λαμβάνει.
- c. Επικύρωσε την αναγκαιότητα της πλήρους και ολικής εφαρμογής των προτύπων της Βασιλείας III για βελτίωση των κανόνων εποπτείας και λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Σε μελλοντικό χρόνο και εντός των επόμενων 1 έως 2 ετών αποφασίστηκε να εξεταστούν και να έχουν ολοκληρωθεί:

- i. Η επιτροπή εντός του επόμενου έτους (2013-2014), θα εξετάσει την αλληλεπίδραση της LCR και της παροχής ρευστότητας από τις κεντρικές τράπεζες, μιας και οι καταθέσεις στις κεντρικές τράπεζες είναι σε ορισμένες περιπτώσεις η μόνη αξιόπιστη πηγή ρευστότητας.
- ii. Θα συνεχίσει να αναπτύσσει τις απαιτήσεις γνωστοποίησης για την ρευστότητα των τραπεζών και του πιστοληπτικού τους προφίλ.
- iii. Θα συνεχιστεί η διερεύνηση των δεικτών ρευστότητας και με βάση αυτούς θα συμπληρώσει τα υφιστάμενα μέτρα για τις κατηγορίες των περιουσιακών στοιχείων και τις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας των τραπεζών.
- iv. Θα προχωρήσει το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα της επιτροπής της Βασιλείας για την αναθεώρηση του δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης. Η αναθεώρηση αυτή θα αποτελέσει το κρίσιμο συστατικό του νέου πλαισίου εποπτείας και θα επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της διεθνούς συμφωνίας με την διαμόρφωση και την καταγραφή των δανειακών υποχρεώσεων των τραπεζών.
- v. Αναμένεται να ολοκληρωθεί η αναμόρφωση του πλαισίου πολιτικής που βρίσκεται σε εξέλιξη από το 2012 και σκοπό έχει την παρακολούθηση της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων σε μεμονωμένες χέρες. Επισημαίνοντας με τον τρόπο αυτό τις επιπτώσεις και τις αντιδράσεις του χρηματοπιστωτικού κλάδου στις πρόσφατες κανονιστικές ρυθμίσεις. Εντός του 2012 η επιτροπή είχε εξετάσει την δυνατότητα σύγκρισης του μοντέλου με βάση τους εσωτερικούς συντελεστές στάθμισης κινδύνου λαμβάνοντας υπ όψιν την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ της απλής ευαισθησίας, της συγκρισιμότητας και τον κίνδυνο του κανονιστικού πλαισίου. Η επιτροπή ενθάρρυνε τη συνέχιση του έργου αυτού και το 2013 θέτοντας το ως βασική της προτεραιότητα.
- vi. Τέλος η GHOS επανέλαβε την πρόθεση της επιτροπής να προωθήσει την μακροπροληπτική και μικροπροληπτική εποπτεία και σημείωσε την σημασία της πλήρους, έγκαιρης και συνεπούς εφαρμογής των προτύπων που όρισε η Βασιλεία III.

Στα πλαίσια της επιτροπής ο πρόεδρος της GHOS, *Mervyn King*⁵ δήλωσε: *‘Ο δείκτης κάλυψης ρευστότητας αποτελεί βασικό συστατικό του πλαισίου της Βασιλείας III. Η συμφωνία που επετεύχθη είναι ένα σημαντικό επίτευγμα, για πρώτη φορά στην ρυθμιστική ιστορία έχουμε πραγματικά ελάχιστα πρότυπα για την τραπεζική ρευστότητα. Είναι σημαντικό, εισάγοντας ένα σταδιακό χρονοδιάγραμμα για την εισαγωγή της LCR να επιβεβαιώσουμε ότι τα ρευστά περιουσιακά στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις τράπεζες σε περιόδους κρίσης. Το γεγονός αυτό θα εξασφαλίσει ότι το νέο πρότυπο ρευστότητας δεν θα εμποδίσει σε καμία*

⁵ Mervyn King: Διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας

περίπτωση την ικανότητα του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος να χρηματοδοτήσει την ανάκαμψη’.

Αντίστοιχα ο πρόεδρος της επιτροπής της Βασιλείας, *Stefan Ingves*⁶ δήλωσε: ‘Οι τροποποιήσεις της LCR έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν ένα ελάχιστο πρότυπο για την ρευστότητα των τραπεζών – Ένα πρότυπο που αντικατοπτρίζει την πραγματική εμπειρία κατά την διάρκεια των χρόνων της κρίσης. Η ολοκλήρωση αυτού του έργου θα επιτρέψει στην επιτροπή της Βασιλείας να στρέψει την προσοχή της στην τελειοποίηση του άλλου συστατικού των νέων παγκόσμιων προτύπων ρευστότητας τον «δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης» ο οποίος εξακολουθεί να βρίσκεται σε μια περίοδο παρακολούθησης πριν από την εφαρμογή του το 2018’.

⁶ Stefan Ingves: Διοικητής της Sveriges Riksbank

Γ' ΜΕΡΟΣ (ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ)

3.1 Διαχείριση της κεφαλαιακής επάρκειας

Η κεφαλαιακή επάρκεια είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για την διαχείριση των κινδύνων και στοχεύει να θέσει το ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να διατηρεί κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Το ύψος των ιδίων κεφαλαίων συνδέεται άμεσα με τον πιστωτικό κίνδυνο. Για τον λόγο αυτό έχει καθοριστεί ο συντελεστής φερεγγυότητας για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου.

Ο συντελεστής φερεγγυότητας ορίζεται ως ο λόγος των ιδίων κεφαλαίων του κάθε πιστωτικού ιδρύματος προς τα στοιχεία του ενεργητικού του και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους. Η ελάχιστη τιμή του συντελεστή καθιερώθηκε αρχικά στο 8% (ανήλθε στο 9% τον Ιούνιο του 2012) και είναι σχεδιασμένος να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου σε όλες τις μορφές (Παράρτημα ΙΙΙ).

Πηγή: Τράπεζα Κύπρου

3.1.1 Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardized Approach)

Στην τυποποιημένη μέθοδο η στάθμιση των κινδύνων είναι εκ των προτέρων καθορισμένη ή καθορίζεται από εξωτερικούς φορείς. Προτείνεται δε, η εξειδίκευση των συντελεστών κατά τραπεζική δραστηριότητα και χρήση διαφορετικών οικονομικών δεικτών κατά περίπτωση (**Παράρτημα IV**). Οι δραστηριότητες των τραπεζών δημιουργούν ‘ανοίγματα’ οι βασικότερες κατηγορίες των οποίων είναι:

- Προς κεντρικές κυβερνήσεις ή κεντρικές τράπεζες
- Περιφερειακή κυβέρνηση ή τοπικές αρχές
- Αναπτυξιακές τράπεζες
- Διοικητικούς φορείς και μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις
- Ιδρύματα
- Εταιρείες
- Διεθνείς οργανισμοί
- Απαιτήσεις λιανικής τραπεζικής
- Απαιτήσεις εξασφαλισμένες με ακίνητη περιουσία
- Απαιτήσεις με μορφή καλυμμένων ομολόγων
- Βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις κατά ιδρυμάτων και εταιρειών
- Απαιτήσεις με την μορφή οργανισμών συλλογικών επενδύσεων
- Θέσεις τιτλοποιήσεων
- Στοιχεία σε καθυστέρηση
- Στοιχεία που υπάγονται σε κανονιστικές κατηγορίες υψηλού κινδύνου
- Διάφορα άλλα στοιχεία

ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ:
ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Απαίτηση	Αξιολόγηση						
Πιστοληπτική αξιολόγηση από ECAI (External Credit Assessment Institutions)	1 AAA έως AA-	2 A+ έως A-	3 BBB+ έως BBB-	4-6 BB+ έως B-	7 κάτω από B-	Μη διαβαθμισμένα	
Εταιρείες	20%	50%	100%	100%	150%	100%	
Ιδιώτες	Οικιστικές Υποθήκες						35%*
	Άλλα ιδιωτικά						75%**
<p>*Βασιλεία I 50%</p> <p>** Βασιλεία I 100%</p>							

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ:
ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ - ΚΡΑΤΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ
ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Απαίτηση	Αξιολόγηση					
Πιστοληπτική αξιολόγηση από ECAI	1 AAA έως AA-	2 A+ έως A-	3 BBB+ έως BBB-	4-6 BB+ έως B-	7 κάτω από B-	Μη διαβαθμισμένα
Κράτη και Κεντρικές Τράπεζες	0%	20%	50%	100%	150%	100%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ-
ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ, ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ ΚΑΙ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (Ε.Π.Ε.Υ.) (1)

Απαίτηση	Αξιολόγηση					
Πιστοληπτική αξιολόγηση από ECAI (βασισμένο στην ICAP)	1 AAA έως AA-	2 A+ έως A-	3 BBB+ έως BBB-	4-6 BB+ έως B-	7 κάτω από B-	Μη διαβαθμισμένα
Πιστωτικά Ιδρύματα, Εταιρείες Δημοσίου Συμφέροντος και Ε.Π.Ε.Υ.	20%	50%	100%	100%	150%	100%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στο εποπτικό χαρτοφυλάκιο της λιανικής τραπεζικής περιλαμβάνονται δάνεια τα οποία πληρούν τα εξής κριτήρια:

- Οι δανειζόμενοι είναι φυσικά πρόσωπα ή μικρές επιχειρήσεις
- Οι κίνδυνοι που απορρέουν από δάνεια της λιανικής τραπεζικής συντάσσονται με ένα μεγάλο αριθμό ανοιγμάτων με ίδια χαρακτηριστικά ούτως ώστε αυτοί να εμφανίζονται μειωμένοι.
- Το συνολικό πιστωτικό άνοιγμα προς ένα συμβαλλόμενο δεν πρέπει να υπερβαίνει το €1εκ. Εξαιρέση αποτελεί η απαίτηση που διασφαλίζεται με ακίνητα που χρησιμοποιούνται ως κατοικίες μη συμπεριλαμβανομένου όμως των εκτός ισολογισμών στοιχείων των τραπεζών.

Τα ανοίγματα που εξασφαλίζονται με προσημειώσεις επί οικιστικών ακινήτων εφαρμόζεται συντελεστής στάθμισης 35% στο μέρος του δανείου που δεν υπερβαίνει το 75% της αγοραίας αξίας του ακινήτου (LTV<75%).

Τα ανοίγματα που εξασφαλίζονται με υποθήκες επί εμπορικών ακινήτων (γραφεία, καταστήματα, εμπορικοί χώροι κ.α.) ή οικοπέδων, εφαρμόζεται συντελεστής στάθμισης 50% στο μέρος του δανείου που δεν υπερβαίνει το 50% της αγοραίας αξίας του ακινήτου. Στο μέρος του 50% που υπερβαίνει την αγοραία αξία του ακινήτου απαιτείται κάλυψη:

- 75% αν είναι στο χαρτοφυλάκιο λιανικής
- 100% αν αφορά το χαρτοφυλάκιο επιχειρήσεων μιας τράπεζας.

Σε περιπτώσεις στοιχείων σε καθυστέρηση, το χωρίς εξασφαλίσεις τμήμα των ληξιπρόθεσμων (άνω των 90 ημερών) απαιτήσεων και αφού αφαιρεθούν οι ειδικές προβλέψεις, σταθμίζεται με συντελεστή 100% ή 150%, ανάλογα και με το ποσοστό κάλυψης του εκάστοτε ληξιπρόθεσμου ποσού από τις ειδικές προβλέψεις των τραπεζών.

Οι ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις (άνω των 90 ημερών) από δάνεια τα οποία εξασφαλίζονται με προσημειώσεις σε οικιστικά ακίνητα, ο συντελεστής στάθμισης είναι 50% και 100% αντίστοιχα (**Παραρτήματα V και VI**).

Ληξιπρόθεσμα δάνεια με υποθήκες...

	Μη ληξιπρόθεσμα (Σταθμισμένος κίνδυνος)	Ληξιπρόθεσμα (Σταθμισμένος κίνδυνος)
LTV<75%	35%	100%
LTV>75%, Retail	75%	150%
LTV>75%, Corporate	100%	150%

Πηγή: Τράπεζα Κύπρου

Οι τράπεζες βάση της τυποποιημένης μεθόδου χωρίζουν τις δραστηριότητες τους σε οκτώ (8) βασικές κατηγορίες (business lines). Τα εποπτικά κεφάλαια υπολογίζονται ως ποσοστό του gross income για κάθε business line με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KTSA = \Sigma(GI\ 1-8 * b1-8)$$

όπου,

GI = net interest income + net result of fees and commissions + net result of financial operations + other income excluding extraordinary or irregular items and profits/losses from sales of securities in banking book.

b1-8 =

1. Corporate Finance
2. Trading & Sales
3. Retail Banking
4. Retail Brokerage
5. Commercial Banking
6. Asset Management
7. Payment and Settlement
8. Agency Services

Τα εκτός ισολογισμού στοιχεία των τραπεζών κατατάσσονται σε τέσσερις (4) μεγάλες κατηγορίες κινδύνου:

- 1) Υψηλού κινδύνου 100%
- 2) Μέσου κινδύνου 50%
- 3) Μέτριου κινδύνου 20%
- 4) Χαμηλού κινδύνου 0%

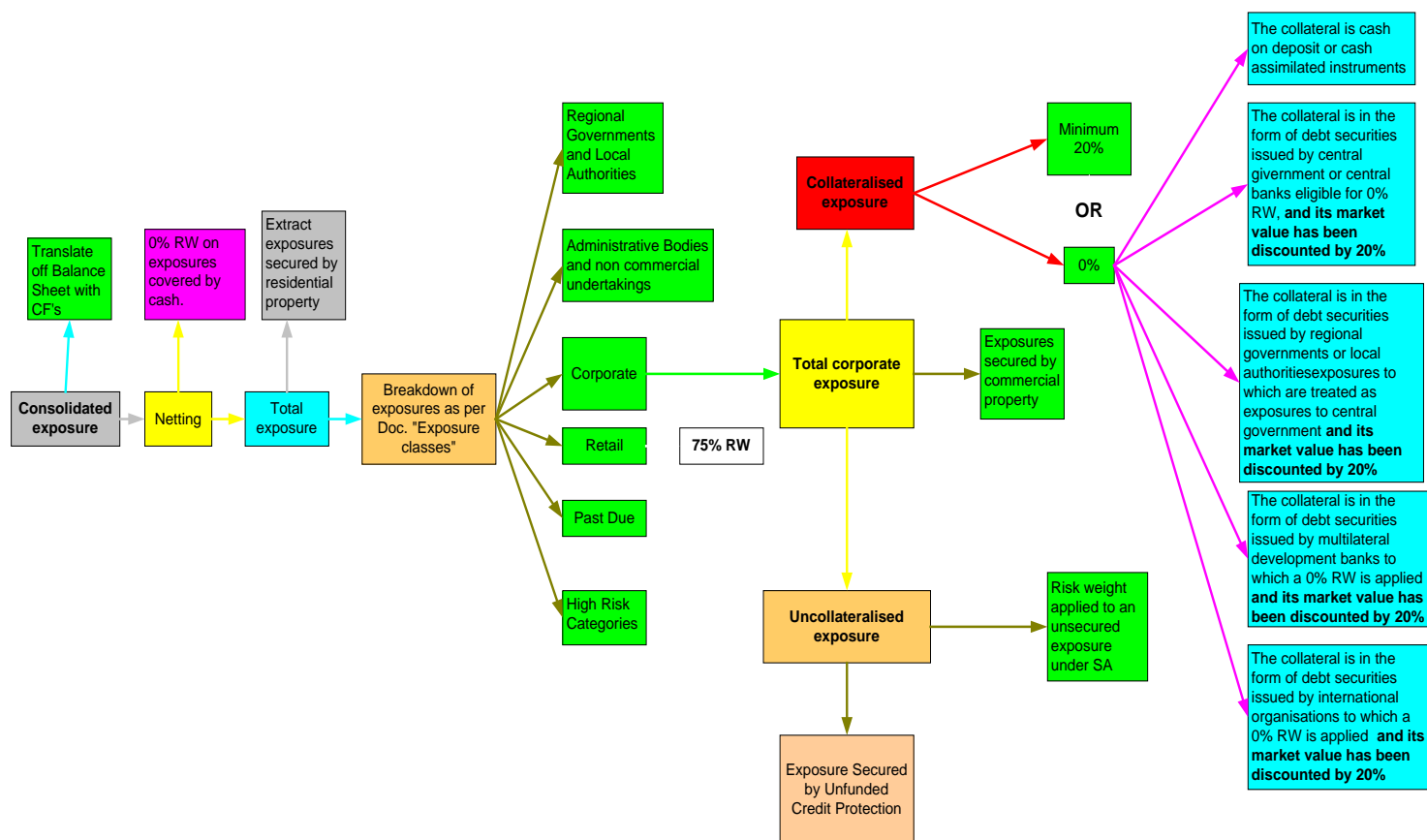
Υψηλού κινδύνου (100%) είναι οι εγγυήσεις που αποτελούν υποκατάστατα χορηγήσεων (L/G προς τρίτες τράπεζες προς εξασφάλιση δανείων, payment guarantee), οι τίτλοι αποδοχής (Acceptances), οι ανέκκλητες stand-by πιστωτικές επιστολές που αποτελούν υποκατάστατα πιστώσεων.

Μέσου κινδύνου (50%) είναι οι εγγυήσεις και ασφάλειες (συμμετοχής σε διαγωνισμό, των εγγυήσεων καλής εκτέλεσης, των φορολογικών και τελωνειακών εγγυήσεων), μη χρησιμοποιηθείσες πιστωτικές ευχέρειες με αρχική λήξη μεγαλύτερη του ενός έτους.

Μετρίου κινδύνου (25%) είναι οι πιστώσεις έναντι φορτωτικών εγγράφων στις οποίες τα εμπορεύματα χρησιμεύουν ως πρόσθετη εγγύηση, οι μη χρησιμοποιηθείσες πιστωτικές ευχέρειες με αρχική λήξη ενός έτους το ανώτερο που δεν μπορούν να ακυρωθούν άνευ όρων ανά πάσα στιγμή χωρίς προειδοποίηση ή δεν προβλέπουν αυτόματη ακύρωση σε περίπτωση μείωσης της φερεγγυότητας του δανειολήπτη.

Χαμηλός κίνδυνος (0%) αφορά τις μη χρησιμοποιηθείσες πιστωτικές ευχέρειες με αρχική προθεσμία λήξης ενός έτους κατ' ανώτατο όριο που μπορούν να ακυρωθούν άνευ όρων και ανά πάσα στιγμή χωρίς προειδοποίηση ή προβλέπουν αυτόματη ακύρωση ως απόρροια της μείωσης της φερεγγυότητας του δανειολήπτη.

Application of Risk Weights - Calculation

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

3.1.2 Μέθοδος Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (IRB)

Η μέθοδος αυτή αφορά την εσωτερική μέτρηση (Advanced Measurement Approach). Οι τράπεζες σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις τους με βάση την δική τους μεθοδολογία αποτίμησης των κινδύνων. Για την εφαρμογή της μεθοδολογίας θα πρέπει να εκπληρώνονται μια σειρά από ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια. Οι τράπεζες που ακολουθούν αυτή την μέθοδο πρέπει να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις λαμβάνοντας υπ' όψιν τον τρόπο κατανομής των τραπεζικών δραστηριοτήτων τους και δεν μπορεί αυτές οι κεφαλαιακές απαιτήσεις να είναι μικρότερες από το 75% αυτών που θα υπολογίζονταν σύμφωνα με την 'τυποποιημένη μέθοδο'.

Η χρήση της Μ.Ε.Δ. προϋποθέτει ότι η τράπεζα που την εφαρμόζει πρέπει να έχει ολοκληρώσει ανάλογα τις εσωτερικές της διαδικασίες και να διαθέτει τα απαραίτητα τεχνολογικά μέσα. Οι αποφάσεις της Βασιλείας II και III ενθαρρύνουν τις τράπεζες στην υιοθέτηση των περισσότερο εξελιγμένων μεθόδων όσο αναβαθμίζουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα συστήματα αποτίμησης κινδύνου. Πρέπει να σημειωθεί ότι η μέθοδος που

θα επιλέγει κάθε τράπεζα πρέπει να αντιστοιχεί στην σύνθεση των δραστηριοτήτων της, ενώ επιτρέπεται η χρήση διαφορετικών μεθόδων για διαφορετικές μονάδες δραστηριότητας.

Η μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB) διαχωρίζεται σε δύο μορφές:

- Η Θεμελιώδης (με μερική χρήση ιδίων συστημάτων στάθμισης κινδύνων)
- Η προηγμένη μέθοδος (με εκτενείς χρήση ιδίων συστημάτων στάθμισης κινδύνων)

Πηγή: Moody's

Στην διεθνή πρακτική η άδεια για την χρήση της μεθόδου IRB δίδεται στα πιστωτικά ιδρύματα από την Κεντρική Τράπεζα της κάθε χώρας. Η άδεια αυτή τους επιτρέπει να υπολογίζουν το ύψος των σταθμισμένων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων τους με την μέθοδο IRB αφού τηρούνται κάποιες βασικές προϋποθέσεις:

- Τα συστήματα της τράπεζας για την διαχείριση και τη διαβάθμιση των αναλαμβανόμενων πιστωτικών κινδύνων είναι αξιόπιστα και υπολογίζουν με ακρίβεια και συνέπεια τις εκτιμήσεις κινδύνων ενώ ταυτόχρονα εντοπίζουν έγκαιρα τις διαφοροποιήσεις των ενδεχόμενων νέων κινδύνων.
- Οι εσωτερικές αξιολογήσεις και οι εκτιμήσεις αθέτησης (PD) και ζημιών (LGD) που χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο, στην διαχείριση κινδύνων και τη λήψη αποφάσεων, στην έγκριση

πιστώσεων, στην εταιρική διακυβέρνηση της κάθε τράπεζας, στην κατανομή των εσωτερικών κεφαλαίων.

- Η τράπεζα να διαθέτει μονάδα ελέγχου του πιστωτικού κινδύνου, υπεύθυνη για τα χρησιμοποιούμενα συστήματα αξιολόγησης και με την πρέπουσα ανεξαρτησία χωρίς να δέχεται επιρροές και παρεμβάσεις στο έργο της.
- Η τράπεζα να τεκμηριώνει τα συστήματα διαβάθμισης που εφαρμόζει καθώς και να επεξηγεί την φιλοσοφία σχεδιασμού τους, ταυτόχρονα να είναι ικανή να ελέγχει διαρκώς την εγκυρότητα τους.
- Η τράπεζα να είναι σε θέση να συγκεντρώνει και να αποθηκεύει τα σχετικά δεδομένα με σκοπό την ορθότητα και την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας μέτρησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η επιτροπή της Βασιλείας παρέχει συγκεκριμένους τύπους βάση των οποίων μπορούν να υπολογισθούν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση τις πιθανότητες αθέτησης (PD), τις αναμενόμενες ζημιές (LGD) και την ωρίμανση των πιστώσεων.

Correlation / Συσχέτιση (R) = $0.12 \times (1 - \text{EXP}(-50 \times \text{PD})) / (1 - \text{EXP}(-50)) + 0.24 \times [1 - (1 - \text{EXP}(-50 \times \text{PD})) / (1 - \text{EXP}(-50))]$

Maturity adjustment / Προσαρμογή ληκτότητας (b) = $(0.11852 - 0.05478 \times \ln(\text{PD}))^2$

Capital requirement / Κεφαλαιακή απαίτηση (K) = $[LGD \times N [(1 - R)^{-0.5} \times G(PD) + (R / (1 - R))^{0.5} \times G(0.999)] - PD \times LGD] \times (1 - 1.5 \times b)^{-1} \times (1 + (M - 2.5) \times b)$

Risk-weighted assets / Σταθμισμένο ενεργητικό (RWA) = $K \times 12.5 \times EAD$

Adjustment for SMEs / Προσαρμογή μικρομεσαίων επιχειρήσεων, where S=Sales
€0m < S < €5m

Correlation (R) = $0.12 \times (1 - \text{EXP}(-50 \times PD)) / (1 - \text{EXP}(-50)) + 0.24 \times [1 - (1 - \text{EXP}(-50 \times PD)) / (1 - \text{EXP}(-50))] - 0.04 \times (1 - (S-5)/45)$

- Ln: υποδηλώνει τον φυσικό λογάριθμο
- N(x): είναι η αθροιστική συνάρτηση κατανομής μιας τυποποιημένης κανονικής τυχαίας μεταβλητής

(την πιθανότητα ότι μια κανονική τυχαία μεταβλητή με μέση τιμή μηδέν και διακύμανση = 1, είναι μικρότερη ή ίση με x).

- G(z): είναι η αντίστροφη αθροιστική συνάρτηση κατανομής μιας τυποποιημένης κανονικής τυχαίας μεταβλητής (δηλ. η τιμή του x ώστε $N(x) = z$).
- LGD, R, εκφρασμένα σε ποσοστό και EAD σε ποσότητες νομίσματος.
(Παράρτημα VII)

3.2 Προτεινόμενη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου

Για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου ένα προτεινόμενο και ολοκληρωμένο σύστημα μιας τράπεζας θα πρέπει να περιλαμβάνει δύο επιμέρους τομείς:

- Την οικονομική και χρηματοοικονομική αξιολόγηση
- Την μη οικονομική συμπεριφορά των λογαριασμών

Στην οικονομική – χρηματοοικονομική αξιολόγηση εξετάζονται:

- Οι εργασίες
- Η ρευστότητα
- Η εξυπηρέτηση της οφειλής
- Η κεφαλαιακή δομή
- Η αναμενόμενη υποστήριξη

Βάση των στοιχείων αυτών εξάγεται ο δείκτης οικονομικής αξιολόγησης (Financial Index Rating) και η συνολική οικονομική αξιολόγηση (Financial Assessment) του εκάστου πελάτη

συμμετέχοντας ποσοστιαία στην διαβάθμιση των πιστούχων μιας τράπεζας (Borrower rating / PD).

Στην μη οικονομική συμπεριφορά των λογαριασμών εξετάζουμε:

- Εταιρική διαβάθμιση (rating)
- Διαβάθμιση Management (rating)
- Εταιρική συμπεριφορά (score)
- Συμπεριφορά ιδιοκτητών (score)
- Διαβάθμιση κλάδου (rating)

Βάση των στοιχείων αυτών εξάγεται ο δείκτης ανάλυσης της επιχείρησης (Business Analysis Rating) και συμμετέχει ποσοστιαία στην διαβάθμιση των πιστούχων μιας τράπεζας (Borrower rating / PD).

Η επίτευξη της διαβάθμισης των πιστούχων μιας τράπεζας (B.R.) μας οδηγεί στην βαθμολόγηση της κάθε συναλλαγής (LGD) αποτελώντας την σύγχρονη δομή μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου βάση των αρχών της Βασιλείας II και III.

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να δίδουν βαρύτητα στη βέλτιστη διαχείριση και αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου, ο οποίος αποτελεί τον βασικότερο και μεγαλύτερο κίνδυνο που καλούνται να διαχειριστούν.

Για την καλύτερη διαχείριση τους πρέπει να λειτουργούν διαβαθμισμένες εγκριτικές αρχές πιστοδοτήσεων με διάφορα επίπεδα εγκριτικής ευχέρειας ανάλογα με τους τομείς χρηματοδότησης. Σημαντικός ελεγκτικός μηχανισμός είναι η τακτική αναθεώρηση των εγκριτικών ορίων, τα οποία δεν περιορίζονται μόνο στο ύψος των χρηματοδοτήσεων αλλά καλύπτουν και άλλες παραμέτρους, όπως ο τομέας δραστηριότητας του πελάτη.

Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να αξιοποιήσουν την εμπειρία τους και να εφαρμόζουν συνετή δανειοδοτική πολιτική η οποία να βασίζεται στα παραδοσιακά κριτήρια δανεισμού, δίνοντας ιδιαίτερα έμφαση στην ικανότητα αποπληρωμής του εκάστοτε δανειολήπτη. Για τις τράπεζες με διεθνή δραστηριότητα, σπουδαία αποτελέσματα στην διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου μπορεί να αποδώσει η ανάπτυξη μιας ενιαίας διεθνούς κουλτούρας χρηματοδοτήσεων.

Τα παραδοσιακά κριτήρια δανεισμού πρέπει να συνδυαστούν με σύγχρονες μεθόδους αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών. Οι τράπεζες οφείλουν να αναβαθμίσουν τα συστήματα αξιολόγησης (credit scoring) για τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες πελάτες τους. Να αυτοματοποιήσουν τα συστήματα πληροφόρησης των διοικήσεων

τους, να εκσυγχρονίσουν τα συστήματα υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας και της μέτρησης των κινδύνων με βάση και της επιταγές της Βασιλείας II & III.

Σημαντική συμβολή στον περιορισμό της έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων παίζουν τα τμήματα ελέγχου τα οποία διασφαλίζουν την ορθή εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής από τα αρμόδια εγκριτικά κλιμάκια, ενώ παρακολουθούν την εξέλιξη του χαρτοφυλακίου (σε τοπικό ή διεθνές επίπεδο) επιτυγχάνοντας έγκαιρο εντοπισμό πιθανών προβληματικών δανειοδοτήσεων ή πελατών.

Δ' ΜΕΡΟΣ (ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ)

4.1 Διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου

Οι πρόσφατες κανονιστικές ρυθμίσεις, που εξελίσσονται διαρκώς, με το νέο σύμφωνο κεφαλαιακής επάρκειας της Βασιλείας III τονίζουν την ανάγκη ισχυρής διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου ως διακριτή κατηγορία κινδύνου.

Τέτοιοι κίνδυνοι ενδέχεται να προκύψουν σε διάφορα επίπεδα κατά την έναρξη, την εκτέλεση, την επεξεργασία και τις λειτουργίες, αλλά και κατά την άσκηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ενός πιστωτικού ιδρύματος. Τα γεγονότα λειτουργικού κινδύνου περιέχουν κάθε περίπτωση που ενδέχεται να προκύψει από ανθρώπινο λάθος, παραλήψεις ή λάθη εμπιστευτικότητας ή αναφοράς, προβλήματα διαχείρισης δεδομένων, κατάρρευση συστημάτων και εσωτερικής δομής, παραβίαση εμπιστευτικότητας, ανάρμοστες πρακτικές, εσωτερική ή εξωτερική απάτη, κλοπή ή hacking.

Η σύγχρονη προσέγγιση στην διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου επικεντρώνεται στην ανάπτυξη της κατάλληλα συγκροτημένης, συστηματικής μεθόδου. Η μέθοδος αυτή θα πρέπει να εμπλουτίζει την διαδικασία λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων με την λογική του κινδύνου έναντι οφέλους και ελέγχου ταυτόχρονα. Ειδικότερα πρέπει να περιλαμβάνει και τη διαδικασία η οποία επιτρέπει την ανάληψη κινδύνου εντός των ορίων αποδοχής από τους επιμέρους φορείς των πιστωτικών οργανισμών.

Οι δράσεις διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου πρέπει να κινούνται σε δύο άξονες:

- ❖ Εποπτική συμμόρφωση
 - Εταιρική διακυβέρνηση
 - Εποπτικό και οικονομικό κεφάλαιο (αν και το κεφάλαιο είναι σημαντικό, είναι μια άμυνα έναντι των κινδύνων και δεν μειώνει από μόνο του τον κίνδυνο)

- ❖ Ενσωμάτωση της ενεργητικής διαχείρισης των λειτουργικών κινδύνων σε κάθε λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων
 - Σχετίζεται άμεσα με την χρηστή διοίκηση και προϋποθέτει ανυποχώρητη διαδικασία επαγρύπνησης και διαρκούς βελτίωσης
 - Είναι δραστηριότητα προστιθέμενης αξίας με επιπτώσεις αμέσως ή εμμέσως στην κερδοφορία των οργανισμών

Στην διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου πρέπει να αναγνωρίζεται η σημασία της ποσοτικοποίησης ως πρώτο βήμα, αλλά η αποτελεσματική διαχείριση στηρίζεται στα ισχυρότερα ποιοτικά στοιχεία όπως:

- Ενεργή διαχείριση σε όλα τα επίπεδα
- Λειτουργική και αποδοτική χρήση τεχνολογίας
- Καλή εκπαίδευση και διασφάλιση ακεραιότητας των στελεχών
- Συγκροτημένες διαδικασίες και ελέγχους
- Εμπέδωση κουλτούρας κινδύνου

Η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου, στο σημερινό αυστηρότερο πλαίσιο εποπτείας, πρέπει να στηρίζεται στην παραδοχή ότι η πρωταρχική ευθύνη ανήκει στα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα και επιμερίζεται ιεραρχικά σε όλα τα στελέχη τους.

4.2 Βασικοί και Ειδικοί στόχοι στην διαχείριση του Λειτουργικού Κινδύνου

Στην σύγχρονη εποχή με την αναγκαιότητα της εποπτείας παρούσα, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να υιοθετούν μια προσέγγιση της διαχείρισης των κινδύνων ώστε αυτή να δημιουργεί από την μια πλευρά αξία για τους πελάτες τους, το προσωπικό και τους μετόχους τους, βελτιώνοντας από την άλλη πλευρά τους μηχανισμούς αναγνώρισης, επιμέτρησης, εποπτείας και ελέγχου των κινδύνων. Ο λειτουργικός κίνδυνος αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της προσέγγισης αυτής, αφού είναι ικανός να επηρεάσει κάθε πτυχή της λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων όπου και αν αυτά δραστηριοποιούνται. Για τον λόγο αυτό πρωταρχική αποστολή της διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου, όπως προβλέπει και η Βασιλεία III, είναι η υιοθέτηση σαφών πρακτικών διαχείρισης σε όλα τα επίπεδα. Από τον αρχικό σχεδιασμό της στρατηγικής, μέχρι την πώληση υπηρεσιών και προϊόντων.

Οι ειδικότεροι στόχοι αφορούν τα στελέχη και την αναγκαιότητα να εδραιώσουν και να διατηρήσουν μια συνεπή και συνολική πολιτική ως προς την εποπτεία και τον έλεγχο του λειτουργικού κινδύνου, απαιτείται λοιπόν:

- Αρμονική συνεργασία της διοίκησης για την διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου
- Ικανοποίηση των πελατών μέσω της βελτίωσης της αποδοτικότητας των λειτουργιών
- Μείωση του πλήθους και του μεγέθους περιπτώσεων λειτουργικών ζημιών
- Διασφάλιση ότι ο βαθμός έκθεσης των χρηματοπιστωτικών οργανισμών στον λειτουργικό κίνδυνο συνάδει με τις πρόσφατες συμφωνίες
- Ελαχιστοποίηση του κόστους διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου
- Λήψη αποφάσεων κατανομής των κεφαλαίων ανάλογα του λειτουργικού κινδύνου, στηριζόμενες σε πληρέστερη πληροφόρηση

- Ενίσχυση της κατανόησης από όλα τα στελέχη, του τρόπου που ο λειτουργικός κίνδυνος μπορεί να επηρεάσει την σχέση κινδύνου / απόδοσης
- Το σημαντικότερο, η διασφάλιση της τήρησης των κανονιστικών υποχρεώσεων για το λειτουργικό κίνδυνο συμπεριλαμβανομένης της παροχής κατάλληλης υποστήριξης για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων, όπως και της έγκαιρης παροχής στις κατά τόπους εποπτικές αρχές των απαραίτητων στοιχείων για τον υπολογισμό των λειτουργικών κινδύνων.

Η επιτροπή της Βασιλείας αλλά και οι πρόσφατες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων περιλαμβάνουν και τον υπολογισμό κεφαλαίων για τον λειτουργικό κίνδυνο μαζί με τον πιστωτικό κίνδυνο. Οι εκάστοτε υπολογισμοί των χρηματοπιστωτικών οργανισμών πρέπει να συνοδεύονται από εσωτερικά δεδομένα λειτουργικών ζημιών, τα οποία συλλέγονται, επιβεβαιώνονται και ταξινομούνται ανάλογα με τις κανονιστικές απαιτήσεις. Η επιτροπή στα πλαίσια αυτά προτείνει τρεις μεθόδους υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον λειτουργικό κίνδυνο, ανάλογα με το βαθμό ευαισθησίας στον κίνδυνο:

ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	
ΒΑΘΜΟΣ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ
Χαμηλός	Βασικού δείκτη (Basic indicator)
Μέτριος	Τυποποιημένη (Standardised) ή Εναλλακτικά τυποποιημένη
Υψηλός	Προηγμένη (Advanced Measurement Approach)

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Βάση των νέων συμφωνιών που βασίζονται στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των χρηματοπιστωτικών φορέων, οι διευθύνσεις διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου αναβαθμίζονται και η σημασία τους αναθεωρείται. Η συμμετοχή τους στις εσωτερικές διαδικασίες αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας (σενάρια ακραίων καταστάσεων / stress-testing scenarios) θεωρείται πλέον καθοριστικής σημασίας, ενώ η αποτελεσματικότητα των ελέγχων του λειτουργικού κινδύνου και η αλληλεπίδραση τους με τον εσωτερικό έλεγχο και την κανονιστική συμμόρφωση είναι πλέον διαρκείς αλλά και απαραίτητη για την εύρυθμη λειτουργία των φορέων αυτών.

4.3 Διαδικασίες διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διεθνώς οφείλουν αφού πρώτα καθιερώσουν, να καταστούν επίκαιρες τις διεργασίες για την αποτελεσματική αναγνώριση, επιμέτρηση, παρακολούθηση και έλεγχο του λειτουργικού κινδύνου που συνάδει με όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων τους.

Αναγνώριση κινδύνου: είναι η διαδικασία μέσω της οποίας εντοπίζονται οι περιοχές στις οποίες εκτίθενται σε κίνδυνο. Για να εντοπιστούν απαιτούνται να υπάρχουν ορισμένοι χάρτες κινδύνου (Risk Maps) και να αναγνωρίζονται έγκαιρα οι πρόσθετοι κίνδυνοι. Να ορίζουν έναν κάτοχο του κινδύνου (risk owner) που έχει ήδη αναγνωριστεί καθώς και τα απαραίτητα διορθωτικά βήματα. Να τηρείται αρχείο για κάθε αναγνωρισμένο λειτουργικό κίνδυνο, να αναθεωρούνται τακτικά τα αποτελέσματα των ενεργειών για την αναγνώριση των λειτουργικών κινδύνων αλλά και ο κατάλογος καταγραφής τους σε ετήσια βάση.

Επιμέτρηση κινδύνου: αφορούν την ποσοτική εκτίμηση των ζημιών που σχετίζονται με τους ήδη αναγνωρισμένους λειτουργικούς κινδύνους, η διαδικασία αυτή καλό είναι να διεξάγεται βάση των χαρτών κινδύνου αλλά και των διαδικασιών αυτοαξιολόγησης κινδύνου που γίνεται από τους αρμοδίους του εκάστοτε πιστωτικού φορέα.

Παρακολούθηση κινδύνου: αναφέρεται στην παρατήρηση και την αναφορά των αλλαγών στους λειτουργικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Πρέπει να δίδεται προσοχή στις μεταβολές των δεικτών επικινδυνότητας (KRIs) και στα εξωτερικά στοιχεία λειτουργικών ζημιών, να αναφέρονται έγκαιρα όλες οι σημαντικές αλλαγές για τα συνολικά επίπεδα έκθεσης σε λειτουργικό κίνδυνο. Να αντιμετωπίζονται όλες οι τυχόν παρεκκλίσεις από τους κανόνες που έχει ορίσει το πιστωτικό ίδρυμα και να διακινείται αρμοδίως όλη η σχετική πληροφόρηση.

Έλεγχος κινδύνου: οι ενέργειες για τον έλεγχο του λειτουργικού κινδύνου πρέπει να εστιάζονται στην αποδοχή, διατήρηση, αποφυγή, μεταφορά ή μείωση του κινδύνου. Για τους λόγους αυτούς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να συμμορφώνονται με τους νόμους και τους κανονισμούς που ισχύουν. Να εξασφαλίζουν τον επαρκή έλεγχο των λειτουργικών κινδύνων και ό π ο βαθμός έκθεσης σε αυτούς δεν θα ξεπερνά αυτά που ορίζονται από τις αρμόδιες επιτροπές, στην βάση και των νέων συμφωνιών.

Μείωση κινδύνου: οι ενέργειες μείωσης του λειτουργικού κινδύνου αφορούν τον κάθε οργανισμό και τις διαδικασίες που αυτός μεμονωμένα ακολουθεί. Απαραίτητο όμως συστατικό στην μείωση του κινδύνου είναι η λειτουργία των φορέων βάση υγιών

επιχειρηματικών σχεδίων με επιχειρησιακή συνέχεια και ορθολογική εφαρμογή τους σε ένα οργανωμένο και τηρούμενο θεσμικό πλαίσιο.

Ιδιαίτερα σημαντική και βαρύνουσα είναι σήμερα η ενεργητική σχέση εσωτερικού ελέγχου (Internal Audit) και λειτουργικού κινδύνου (Operational Risk). Ο εσωτερικός έλεγχος οφείλει να διερευνά διαρκώς τυχόν αδυναμίες στις διαδικασίες και να θέτει πρόσθετες δικλείδες ασφαλείας, να ερευνά τις αιτίες που προκαλούν λειτουργικούς κινδύνους και ζημιές εξάγοντας χρήσιμα συμπεράσματα για όλους. Να υποδεικνύει τις απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες και να είναι σε θέση να διαβεβαιώσει την Διοίκηση για την αποτελεσματική λειτουργία των συστημάτων και της υπηρεσίας διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου. Από την άλλη πλευρά η υπηρεσία λειτουργικού κινδύνου οφείλει να εκτιμά ανά πάσα στιγμή την έκθεση του οργανισμού σε κίνδυνο και να υπολογίζει το κόστος των διορθωτικών ενεργειών που αυτή προτείνει. Πρέπει να διερευνά τις δυνατότητες προετοιμασίας και αντιμετώπισης απειλών, να συμβουλεύει και να προτείνει δικλείδες ασφαλείας και να βελτιώνει τις διαδικασίες σε όλα τα επίπεδα, να πληροφορεί την εκάστοτε διοίκηση ότι υφίσταται επαρκείς έλεγχος όλων των λειτουργικών κινδύνων.

Τα οφέλη από την ενεργητική διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου είναι:

- Συμβάλει στην πρόληψη των ζημιών,
- Μειώνει την έκθεση των πιστωτικών ιδρυμάτων στον κίνδυνο,
- Παρέχει συγκεκριμένη και εύχρηστη πληροφόρηση,
- Προτείνει βελτιώσεις στις διαδικασίες,
- Καλύπτει όλο το φάσμα των ελέγχων,
- Εξασφαλίζει την αμφίδρομη επικοινωνία σχετικά με τα γεγονότα κινδύνου,
- Ενισχύει την σπουδαιότητα των ελέγχων και την υπευθυνότητα του management αλλά και των κατώτερων ιεραρχικά βαθμίδων για τις εσωτερικές διαδικασίες.

4.4 Προτεινόμενη διαχείριση των λειτουργικών κινδύνων

Η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου στο νέο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, με διεθνώς δραστηριοποιούμενα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να βασίζεται σε ένα συνεκτικό πλαίσιο το οποίο να καθορίζει με σαφήνεια τα 'επίπεδα ανοχής' ανάληψης λειτουργικού κινδύνου και να βοηθά στον ενεργό προσδιορισμό έγκαιρων μέτρων άμβλυνσης και αντιμετώπισης τους.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των ζημιών που προκαλούνται από τις τοπικές ή διεθνείς δραστηριότητες τους υιοθετώντας μια στρατηγική για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι κύριοι άξονες αυτές της στρατηγικής προτείνεται να είναι προσανατολισμένη:

- ✓ Στην ανάπτυξη ενός πλαισίου ασφαλούς διαχείρισης πληροφοριών,
- ✓ Στην στοχευμένη εκπαίδευση του προσωπικού τους σε θέματα αναγνώρισης και διαχείρισης των λειτουργικών κινδύνων,
- ✓ Στην ενδυνάμωση ενός ομοιογενούς πλαισίου διαχείρισης λειτουργικών κινδύνων σε όλες τις χώρες που δραστηριοποιούνται,
- ✓ Στην αύξηση της προνοητικότητας των μεθόδων και των εργαλείων για την αποτελεσματική διαχείριση των λειτουργικών κινδύνων,

Τα εργαλεία που θα χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους, για τον μετριασμό των κινδύνων πρέπει να περιλαμβάνουν:

- Την διενέργεια αυτοαξιολόγησης των φορέων του χρηματοπιστωτικού κλάδου με σκοπό την επισήμανση των κινδύνων και λήψης μέτρων εξάλειψής τους,
- Έμφαση στην ταχεία αντίληψη και επίγνωση περιστατικών απάτης προάγοντας τις ασκούμενες πρακτικές του χρηματοπιστωτικού κλάδου,
- Στην συλλογή και επεξεργασία βασικών δεικτών λειτουργικών κινδύνων που βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων ελέγχων,
- Συγκρότηση σύγχρονων βάσεων δεδομένων προκειμένου η υφιστάμενη διεθνής εμπειρία να μπορεί να αναλυθεί προς εξαγωγή χρήσιμων και διδακτικών για το μέλλον συμπερασμάτων,
- Αξιοποίηση των πληροφοριών και της διεθνούς τραπεζικής εμπειρίας προς αποφυγή πρόκλησης παρόμοιων ή επαναλαμβανόμενων ζημιών.

Ε' ΜΕΡΟΣ (COMPLIANCE RISK)

5.1 Τι είναι η κανονιστική συμμόρφωση στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, ποιος ο ρόλος της και οι ποιοι οι στόχοι που αυτή οριοθετεί.

Με την έννοια του 'κινδύνου κανονιστικής συμμόρφωσης', ορίζεται ο κίνδυνος επιβολής κυρώσεων, χρηματικών προστίμων ή χρηματοοικονομικών ζημιών που επιβαρύνουν τους ισολογισμούς των πιστωτικών ιδρυμάτων, ή τον κίνδυνο κλονισμού του επιχειρηματικού μοντέλου που συνοδεύεται από την απώλεια φήμης και της επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης, εξ αιτίας της αδυναμίας των τραπεζών να συμμορφωθούν στο σύγχρονο και διαρκώς μεταβαλλόμενο κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την διενέργεια του συνόλου των δραστηριοτήτων τους.

Το τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι 'υπερφορτωμένο' με κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές που δεν φάνηκαν όμως ικανές να ανακόψουν την πορεία τους προς την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση. Ο σύγχρονος ρόλος της κανονιστικής συμμόρφωσης είναι να προάγει την δράση αντί της αντίδρασης, βοηθώντας έτσι τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να δραστηριοποιούνται με επιτυχία και πάντα εντός των κανονιστικών και δεοντολογικών προτύπων.

Στόχος της κανονιστικής συμμόρφωσης και των μονάδων που την ασκούν, στην σύγχρονη τραπεζική, πρέπει να είναι η υψηλού επιπέδου αναφορές και η εποπτεία της συμμόρφωσης με βάση υφιστάμενους νόμους, κανονισμούς και πρότυπα. Η ευθύνη των μονάδων ελέγχου της κανονιστικής συμμόρφωσης είναι μεγάλη και βοηθά την διοίκηση ενός οργανισμού να διαχειριστεί καλύτερα το σύνολο των κινδύνων που αντιμετωπίζει. Πέρα όμως από τα αυστηρά νομικά πλαίσια πρέπει να δίδει την αίσθηση της ενδυνάμωσης της επιχειρηματικής ηθικής εδραιώνοντας την φήμη και την φερεγγυότητα τους σε ένα ιδιαίτερα απαιτητικό χρηματοπιστωτικό περιβάλλον.

5.2 Οι βασικές κατηγορίες των κανονιστικών κινδύνων και η σημασία της διαχείρισης του κανονιστικού ρίσκου στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Οι βασικές κατηγορίες κανονιστικών κινδύνων είναι:

- ◆ Συμπεριφορά χρηματοπιστωτικού φορέα
- ◆ Σχέσεις με επενδυτές
- ◆ Διαδικασίες
- ◆ Θέματα εργατικού δικαίου

- ◆ Εταιρική διακυβέρνηση
- ◆ Συμπεριφορά προς τους πελάτες
- ◆ Οργάνωση και λειτουργία της κανονιστικής συμμόρφωσης
- ◆ Λειτουργία του χρηματοπιστωτικού φορέα
- ◆ Κανονιστικό πλαίσιο
- ◆ Απάτη και οικονομικό έγκλημα
- ◆ Συμπεριφορά προσωπικού
- ◆ Πληροφοριακά συστήματα
- ◆ Εταιρική κοινωνική ευθύνη
- ◆ Φορολογικά & Οικονομικά θέματα
- ◆ Δυναμική συμμόρφωσης της αγοράς
- ◆ Αναφορές θεμάτων κανονιστικού ενδιαφέροντος

Η διαχείριση του κανονιστικού ρίσκου πρέπει να είναι πλήρως ενσωματωμένη στις δραστηριότητες των χρηματοπιστωτικών οργανισμών ώστε να παράγεται προστιθέμενη αξία. Έτσι ώστε το προσωπικό, η κουλτούρα, οι επιχειρηματικές διαδικασίες και η τεχνολογία να αποτελούν μια ομοιόμορφη μέθοδο εντοπισμού, εκτίμησης, μετριασμού και καταγραφής των κανονιστικών κινδύνων. Βασική επιδίωξη στην αντιμετώπιση της πρόκλησης αυτής είναι το αποτελεσματικό reporting, βάση αυτού γίνεται η διαχείριση των κανονιστικών κινδύνων και κατ' επέκταση η συμμόρφωση με τους ισχύοντες κανονισμούς.

Οι συνηθέστερες προσεγγίσεις στην αντιμετώπιση του κανονιστικού κινδύνου γίνεται με δύο τρόπους:

- ✚ Βάση των κανονισμών (σε περιπτώσεις μεγάλων Τραπεζών και διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όπου το κανονιστικό πλαίσιο είναι ιδιαίτερα ευρύ και οι κανονιστικοί κίνδυνοι άπτονται τόσο των κανονιστικών διατάξεων όσο και των πολιτικών κανονιστικής συμμόρφωσης αλλά και των πολιτικών εσωτερικής διακυβέρνησης).
- ✚ Βάση των ενεργειών (σε μικρότερες εταιρίες συχνά εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα με περιορισμένη γκάμα προσφοράς προϊόντων).

5.3 Σύγχρονες μέθοδοι εκτίμησης του κινδύνου κανονιστικής συμμόρφωσης

Η εποχή της εποπτείας και του ελέγχου των κινδύνων που επιτάσσει η επιτροπή της Βασιλείας απαιτεί την εφαρμογή νέων σύγχρονων ενοποιημένων μεθόδων αξιολόγησης και τεκμηρίωσης των κινδύνων κανονιστικής συμμόρφωσης. Νέες μέθοδοι βασισμένες σε

βασικούς δείκτες κινδύνου κανονιστικής συμμόρφωσης που προϋποθέτουν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα:

- την αναγνώριση των κανονιστικών τους υποχρεώσεων,
- την αναγνώριση των κανονιστικών κινδύνων έναντι των κανονιστικών απαιτήσεων,
- την αξιολόγηση του κανονιστικού κινδύνου,
- την ανάπτυξη πολιτικών και διαδικασιών για την μείωση του κανονιστικού κινδύνου,
- την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των ενεργειών για μείωση και εντοπισμό του κινδύνου,
- αναφορά του κανονιστικού κινδύνου σε εποπτικές και εθνικές αρχές,

Οι δείκτες κινδύνου που χρησιμοποιούν οι μέθοδοι αυτοί πρέπει να είναι:

- ακριβείς (με σωστά δεδομένα)
- επίκαιροι (τα δεδομένα πρέπει να είναι έγκαιρα διαθέσιμα προκειμένου να ληφθεί άμεση δράση)
- σχετικοί (τα δεδομένα πρέπει να καταδεικνύουν τις απαραίτητες ενέργειες από πλευράς των διοικήσεων)
- συνεπείς (θα πρέπει να επιτρέπει στις διευθύνσεις να εντοπίζουν τάσεις και να λαμβάνουν ορθές αποφάσεις)

Η αξιολόγηση των νέων μεθόδων γίνεται σε δύο επίπεδα, από την μια πλευρά αξιολογείται η πιθανότητα εμφάνισης του κινδύνου (διαβάθμιση από 5 (μεγαλύτερη) έως 1 (μικρότερη) ανάλογα του ποσοστού των πιθανοτήτων εμφάνισης του) και από την άλλη πλευρά αξιολογείται η επίδραση αυτού του κινδύνου στην ομαλή λειτουργία ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού στην περίπτωση που αυτός εμφανιστεί (διαβάθμιση επίσης από 5 έως 1). Σύννητες είναι οι δύο αυτές διαβαθμίσεις, αυτή της πιθανότητας και αυτή της επίδρασης, να πολλαπλασιάζονται ώστε το γινόμενο τους να μας δώσει τον συνολικό βαθμό κινδύνου (**παραρτήματα VIII & IX**).

Για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων που λαμβάνουν οι χρηματοπιστωτικοί φορείς για την μείωση του κανονιστικού κινδύνου, χρησιμοποιούνται μηχανισμοί, όπως:

- Συνεχή αξιολόγηση της προόδου των εργασιών που απαιτούνται για την προσαρμογή στο κανονιστικό πλαίσιο
- Εντοπισμός και αξιολόγηση των δεικτών μέτρησης των κινδύνων

- Δειγματοληπτικοί έλεγχοι και τακτικές αναθεωρήσεις των διαδικασιών στα πλαίσια των διεθνών κανόνων
- Συνεχή ροή πληροφοριών και ενημέρωσης των στελεχών και του εσωτερικού ελέγχου.

5.4 Τι έχει αλλάξει σε επίπεδο κανονιστικής συμμόρφωσης μετά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση και τις προτάσεις της Βασιλείας II & III.

Μέσα από τις προτάσεις την Βασιλείας II & III δίδονται οι βασικές κατευθύνσεις για τις επερχόμενες παγκόσμιες κανονιστικές προτεραιότητες που αφορούν κύρια:

- Τις ανησυχίες για την ρευστότητα (όπου απαιτούνται ενέργειες για την βελτίωση των θέσεων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων),
- Την βελτίωση του καθεστώτος της κυβερνητικής προστασίας των καταθετών,
- Μείωσης της έμφασης στον σχεδιασμό και την πώληση πολύπλοκων χρηματοοικονομικών προϊόντων,
- Εδραίωση της διαφάνειας και επανεξέταση των μεθόδων αξιολόγησης,
- Αντικειμενικός χειρισμός των πελατών,
- Επικέντρωση στην καταστολή της οικονομικής απάτης (εσωτερική, εξωτερική, χειραγώγηση των αγορών),

Πρέπει να γίνει επιτέλους αντιληπτό ότι για να πετύχει ένα νέο πρόγραμμα κανονισμών και οδηγιών συμμόρφωσης και αυτό το νέο θεσμικό πλαίσιο να κυριαρχήσει τα επόμενα χρόνια στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό γίγνεσθαι πρέπει να είναι κάτι περισσότερο από απλοί κανόνες και αόριστες πολιτικές, πρέπει να ενσωματώνουν μια νέα παγκόσμια ηθική κουλτούρα, μια νέα αντίληψη αξιών και επιλογών λειτουργίας και πρακτικής του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού τομέα.

ΣΤ' ΜΕΡΟΣ (ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ)

6.1 Εισαγωγή στις μεθόδους μέτρησης των κινδύνων

Οι πιστωτικοί οργανισμοί και οι εταιρείες διαχείρισης κινδύνων, στην προσπάθειά τους οι κίνδυνοι να μετρηθούν και να αναλυθούν ανέπτυξαν σύνθετες στατιστικές μεθόδους για την ποσοτικοποίηση των κινδύνων. Η ανάπτυξη καινοτόμων χρηματοοικονομικών προϊόντων βοήθησαν ώστε το σύνολο σχεδόν των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των πιστωτικών οργανισμών να είναι εύκολα μετρήσιμα και ρευστοποιήσιμα. Οι κίνδυνοι όμως των αγορών με τις γρήγορα μεταβαλλόμενες συνθήκες, βοηθούν στην κυριαρχία αβεβαιότητας ως προς την απόδοση των χαρτοφυλακίων τους. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να περιορίσουν αλλά και να δράσουν προληπτικά έναντι των πιστωτικών κινδύνων και των κινδύνων των αγορών προσπαθούν να εκτιμήσουν αυτούς τους κινδύνους και να υπολογίσουν τις μέγιστες δυνητικές ζημιές που μπορούν να υποστούν ανά πάσα στιγμή. Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν τα σύγχρονα υποδείγματα αποτύπωσης των πιστωτικών κινδύνων και των κινδύνων της αγοράς.

6.2 Υποδείγματα μέτρησης πιστωτικού κινδύνου

Τα πλέον σύγχρονα υποδείγματα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου είναι τρία (3) και θα γίνει μια προσπάθεια σύντομης παρουσίαση τους:

- ❖ KMV
- ❖ Credit Metrics
- ❖ Credit Risk

6.2.1 Υπόδειγμα KMV

Το συγκεκριμένο υπόδειγμα πήρε το όνομα του από την εταιρεία (KMV), η οποία το 2002 εξαγοράστηκε από τον διεθνή οίκο αξιολόγησης Moody's που το εισήγαγε στην αγορά. Το υπόδειγμα εκτιμά την πιθανότητα αθέτησης εταιρειών που έχουν λάβει χρηματοδότηση με την παρακολούθηση των μετοχών τους στο χρηματιστήριο. Η βάση εκτίμησης του μοντέλου ήταν η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων των εισηγμένων εταιρειών, με την καινοτόμο ιδέα της παρατήρησης του προβλήματος των κινήτρων από την πλευρά των μετόχων για την αποπληρωμή των οφειλών των εταιρειών τους.

Για την εφαρμογή του μοντέλου KMV είναι βασική προϋπόθεση η διαθεσιμότητα 3 στοιχείων για κάθε εταιρεία που αξιολογείται:

- Ο ρυθμός μεταβολής της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού

- Η αγοραία αξία των στοιχείων του ενεργητικού
- Το σημείο χρεοκοπίας, που συνήθως συμπίπτει με την ονομαστική αξία του χρέους της εταιρείας. Το σημείο αυτό αποτελεί και το όριο το οποίο πρέπει να υπερβαίνει η αγοραία αξία του ενεργητικού προκειμένου μια εταιρεία να είναι αξιόχρη.

Το υπόδειγμα προβαίνει σε τριών μορφών εκτιμήσεις:

a. Εκτίμηση της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού

Γνωρίζοντας την αξία της μετοχής μιας εταιρείας εισηγμένης στο χρηματιστήριο, μπορεί να υπολογισθεί και η αγοραία αξία των στοιχείων του ενεργητικού της και η διακύμανση της με την προσέγγιση τιμολόγησης δικαιωμάτων (κάθε μετοχή θεωρείται ως ένα δικαίωμα call). Με την προσέγγιση αυτή η κατοχή μιας μετοχής της εταιρείας ισοδυναμεί με την αγορά ενός δικαιώματος call επί των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας. Η τιμή άσκησης θα είναι ίση με την ονομαστική αξία των υποχρεώσεων της. Λαμβάνοντας υπ' όψιν την προσέγγιση τιμολόγησης δικαιωμάτων και υπολογίζοντας τόσο την αγοραία αξία των στοιχείων του ενεργητικού, όσο και την διακύμανση αυτής της αξίας, μπορούμε να καταλήξουμε σε εκτιμήσεις ως προς την ποιότητα του ενεργητικού μιας εταιρείας.

b. Εκτίμηση της απόστασης από την χρεοκοπία

Βάση του υποδείγματος KMV, όταν η αξία των στοιχείων του ενεργητικού μιας εταιρείας βρεθεί κάτω από το σημείο χρεοκοπίας (Default Point) θεωρείται ότι η εταιρεία βρίσκεται σε κατάσταση πτώχευσης. Το σημείο χρεοκοπίας μιας εταιρείας, κατά το υπόδειγμα, ορίζεται από το άθροισμα των βραχυπρόθεσμων και το ήμισυ των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων της. Η απόσταση από την χρεοκοπία είναι ο αριθμός των τυπικών αποκλίσεων που χωρίζουν την αναμενόμενη αξία των στοιχείων του ενεργητικού από το σημείο χρεοκοπίας.

c. Εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης των υποχρεώσεων

Αφού εκτιμηθεί η απόσταση από την χρεοκοπία, το υπόδειγμα είναι σε θέση, με την συνδρομή μεγάλου εύρους ιστορικών παρατηρήσεων αθέτησης υποχρεώσεων σε διάφορα χρονικά διαστήματα, να εκτιμήσει με εμπειρικό τρόπο και την πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεων μιας εταιρείας σήμερα. Ανάλογη εφαρμογή του υποδείγματος μπορούμε να έχουμε και για την εκτίμηση της πιστοληπτικής διαβάθμισης μιας εταιρείας. Έχει τέλος παρατηρηθεί στατιστικά, ότι τα στοιχεία που μας οδηγούν σε συμπεράσματα αυξημένης αναμενόμενης συχνότητας χρεοκοπίας εταιρειών είναι:

- Η μειούμενη αρχική αγοραία αξία των στοιχείων του ενεργητικού
- Η αύξηση της μεταβλητότητας της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού

- Η αύξηση της αξίας των δανειακών υποχρεώσεων.

6.2.2 Υπόδειγμα Credit Metrics

Το μοντέλο εισήχθη στην αγορά από την JP Morgan σε συνεργασία με την BofA και την UBS το 1997. Η φιλοσοφία του μοντέλου στηρίχθηκε στην VAR προκειμένου να εκτιμηθούν οι πιστωτικές απώλειες των χαρτοφυλακίων των πιστωτικών ιδρυμάτων προερχόμενες από υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών τους. Το υπόδειγμα για να καταλήξει σε συμπεράσματα στηρίζεται σε στοιχεία όπως:

- ✓ Τα πιστωτικά περιθώρια και οι αποδόσεις των δανείων
- ✓ Τις πιθανότητες μεταβολής του επιπέδου φερεγγυότητας των δανείων
- ✓ Την πιστοληπτική διαβάθμιση των δανειοληπτών
- ✓ Το ποσοστό ανάκτησης του κεφαλαίου σε περίπτωση χρεοκοπίας

Η εφαρμογή του υποδείγματος συνήθως ακολουθεί τρία στάδια:

a. Αλλαγή της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη

Ο κίνδυνος προέρχεται από την πιθανότητα αλλαγής της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών γεγονός που θα επηρέαζε το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα. Η κατάταξη των δανειοληπτών γίνεται σε 8 βαθμίδες (από AAA έως Default).

b. Αποτίμηση των δανειακών τίτλων

Οι δανειακοί τίτλοι και η αγοραία αξία τους επηρεάζονται άμεσα από την πιστοληπτική ικανότητα των δανειοληπτών. Μια υποβάθμιση του δανειολήπτη επιφέρει αύξηση του πιστωτικού περιθωρίου λόγω και της μεγέθυνσης του πιστωτικού κινδύνου που φέρει, το γεγονός αυτό έχει ως άμεση συνέπεια και την μείωση της παρούσας αξίας του ίδιου του δανείου. Τα υψηλότερα επίπεδα κινδύνου αντιπροσωπεύονται από χαμηλότερη πιστοληπτική διαβάθμιση και υψηλότερες απαιτούμενες αποδόσεις. Το μοντέλο απεικονίζει γραφικά τις πιθανότητες της παρούσας αξίας των δανείων στο τέλος κάθε έτους.

c. Εκτίμηση των πιστωτικών απωλειών

Το μοντέλο Credit Metrics καταλήγει σε δύο εκτιμήσεις πιστωτικών απωλειών:

- ✚ Αυτή που βασίζεται στην ομαλή κατανομή των τιμών των δανείων σε κάθε επίπεδο πιστοληπτικής διαβάθμισης.
- ✚ Αυτή που βασίζεται σε ασύμμετρη κατανομή των τιμών των δανείων.

Οι πιστωτικοί οργανισμοί έχουν άμεσο συμφέρον να εκτιμούν το μέγεθος των πιστωτικών τους απωλειών σε περίπτωση σημαντικής υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας των

δανειοληπτών τους. Η εκτίμηση αυτή των πιστωτικών απωλειών μπορεί να γίνει σε διαφορετικά επίπεδα βεβαιότητας ($VAR_{10\%}$, $VAR_{5\%}$ ή $VAR_{1\%}$) και έχει σαφώς μεγαλύτερο χρονικό ορίζοντα αφού απαιτείται πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για να μεταβληθεί σημαντικά η πιστοληπτική διαβάθμιση των δανειοληπτών.

Έχει παρατηρηθεί ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τις αναμενόμενες απώλειες που προκύπτουν από την πραγματική ασύμμετρη κατανομή είναι σημαντικά υψηλότερες από αυτές που προκύπτουν βάσει της υπόθεσης της κανονικής κατανομής. Οι μη αναμενόμενες απώλειες δεν είναι όμως οι μόνες τις οποίες ενδιαφέρονται να εκτιμήσουν οι πιστωτικοί οργανισμοί, επιθυμούν να γνωρίζουν και το μέσο επίπεδο απωλειών (expected lose) που υπολογίζεται από την διαφορά της παρούσας αξίας των δανείων, με βάση την αρχική διαβάθμιση του δανειολήπτη, και της εκτιμώμενης αναμενόμενης μέσης τιμής των ίδιων δανείων.

6.2.3 Υπόδειγμα Credit Risk

Το μοντέλο ανέπτυξε και εισήγαγε στην αγορά η Credit Suisse Financial Product. Το υπόδειγμα αυτό αναγνωρίζει μόνο δύο πιστωτικά γεγονότα (Default Model), την κατάσταση αξιόχρεου και την κατάσταση χρεοκοπίας, δεν αναγνωρίζει καμία ενδιάμεση κατάσταση. Το γεγονός αυτό οδηγεί στην παραδοχή, ότι ουσιαστικές απώλειες για ένα πιστωτικό ίδρυμα υπάρχουν μόνο στην περίπτωση χρεοκοπίας των δανειοληπτών, ενώ δεν προσπαθεί να προσδιορίσει και να ερμηνεύσει τις αιτίες της χρεοκοπίας όπως συμβαίνει στα προηγούμενα μοντέλα που αναφερθήκαμε.

Η θεωρητική βάση του μοντέλου είναι η αντίληψη της συχνότητας αθέτησης ως μιας τυχαίας μεταβλητής που αντιστοιχεί μια κατανομή πιθανοτήτων. Αυτό το γεγονός αποτελεί και το μεγάλο πλεονέκτημα αυτού του υποδείγματος, αφού αρκούν ελάχιστα δεδομένα όπως είναι τα μέσα ποσοστά χρεοκοπίας και η μέση τιμή των απωλειών σε αντίστοιχες περιπτώσεις χρεοκοπιών για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων. Συμπερασμάτων αναγκαίων για κάθε τραπεζικό οργανισμό που επιθυμεί να υπολογίσει το οικονομικό κεφάλαιο που απαιτείται να διακρατήσει προκειμένου να καλύψει αυτές τις πιθανές απώλειες αθέτησης.

6.3 Αξία σε κίνδυνο (Value at Risk – VAR)

Η μέθοδος VAR είναι αυτή που επιτρέπει την στατιστική μέτρηση του συνόλου των χρηματοοικονομικών κινδύνων με την χρήση ενός μόνο μέτρου. Αξιοποιεί στατιστικές μεθόδους έτσι ώστε να μετρήσει το σύνολο των χρηματοοικονομικών κινδύνων (όπως πιστωτικός, λειτουργικός, συναλλαγματικός, ρευστότητας, επενδύσεων, κ.α.) που

αναλαμβάνει ένας χρηματοπιστωτικός οργανισμός. Η μέθοδος αυτή μετρά υπό κανονικές συνθήκες στην αγορά σε συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα και διάστημα στατιστικής εμπιστοσύνης, την πιθανή υψηλότερη ζημιά ενός χαρτοφυλακίου ή αλλιώς την μείωση της αξίας (καθαρής θέσης) ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Τα δύο σημαντικότερα πλεονεκτήματα της είναι:

- Αποτελεί κοινό και με συνέπεια μέτρο υπολογισμού των κινδύνων, δίδοντας την συγκριτική δυνατότητα διαφορετικών θέσεων.
- Λαμβάνει υπ' όψιν της την διαφοροποίηση των τραπεζικών χαρτοφυλακίων αλλά και τις υφιστάμενες στρατηγικές αντιστάθμισης δίνοντας αξιόπιστα αποτελέσματα.

Με την μέθοδο VAR μπορεί να υπολογισθεί ξεχωριστά και ο κάθε μεμονωμένος κίνδυνος που προκύπτει από τον κάθε παράγοντα κινδύνου (π.χ. επιτοκίων).

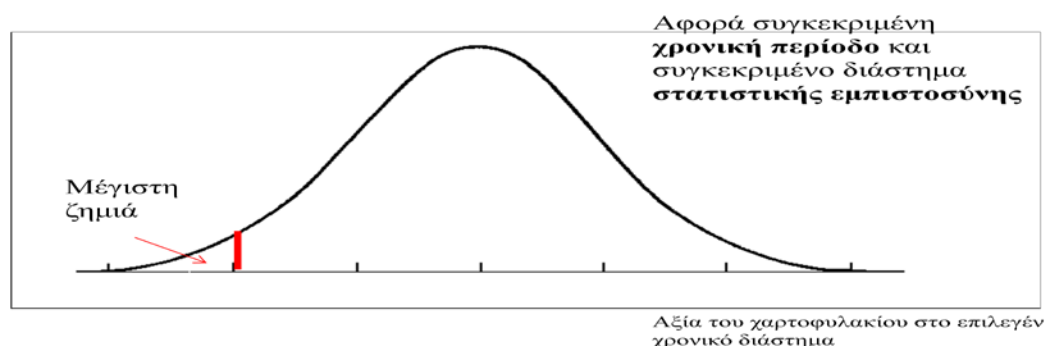
Για την εκτίμηση της VAR απαιτείται ο προσδιορισμός δύο σημαντικών παραμέτρων:

- Της περιόδου πρόβλεψης
- Του διαστήματος εμπιστοσύνης

Για την περίοδο πρόβλεψης τα πιστωτικά ιδρύματα εκτιμούν το ημερήσιο VAR, εκτιμούν δηλαδή τις πιθανές απώλειες του χαρτοφυλακίου τους στην διάρκεια μιας ημέρας σε δεδομένο επίπεδο εμπιστοσύνης. Στην διεθνή πρακτική όμως, οι εποπτικές αρχές υποχρεώνουν τα πιστωτικά ιδρύματα να υπολογίζουν το VAR 10 ημερών με σκοπό να υπολογίζονται οι κεφαλαιακές ανάγκες τους έναντι του κινδύνου της αγοράς.

Το διάστημα εμπιστοσύνης είναι βασική προϋπόθεση για την εκτίμηση του VAR. Στην καθημερινή πρακτική αυτό ποικίλει από 90% έως 99% και επιλέγεται με σκοπό την εξαγωγή ρεαλιστικών συμπερασμάτων αναφορικά με τους αναλαμβανόμενους κινδύνους που αναλαμβάνει ένα πιστωτικό ίδρυμα.

Διάγραμμα Αξία σε κίνδυνο (VAR)

ΠΡΟΣΟΧΗ: Η πραγματική μέγιστη ζημιά μπορεί να είναι ψηλότερη αφού αναφερόμαστε σε πιθανότητα.

6.3.1 Εφαρμογές και Μέθοδοι υπολογισμού της VAR

Ο υπολογισμός του VAR έχει ένα μεγάλο πεδίο εφαρμογών:

1. Βοηθά στον καθορισμό των ορίων διαπραγμάτευσης και ανάληψης κινδύνων,
2. Βοηθά στην αξιολόγηση του οφέλους και της αποτελεσματικότητας ενός διαφοροποιημένου χαρτοφυλακίου,
3. Βοηθά τα πιστωτικά ιδρύματα και τις εποπτικές αρχές να έχουν ένα απλό και κοινό μέτρο αξιολόγησης του κινδύνου,
4. Βοηθά στον υπολογισμό της μέγιστης δυνητικής ζημιάς για τα χαρτοφυλάκιο των πιστωτικών ιδρυμάτων για δεδομένη περίοδο και διάστημα εμπιστοσύνης, οι υπολογισμοί αυτοί χρησιμοποιούνται και για τον προσδιορισμό των απαιτούμενων κεφαλαίων που πρέπει να διακρατούνται από τα πιστωτικά ιδρύματα ως εξασφάλιση έναντι του κινδύνου αγοράς,
5. Βοηθά στην αξιολόγηση των επενδύσεων με την προσαρμογή του κινδύνου στην προσδοκώμενη απόδοση,
6. Αποτελεί ένα κοινό εργαλείο εσωτερικής και εξωτερικής αναφοράς, εσωτερικά προς τους διοικούντες τα πιστωτικά ιδρύματα αλλά και εξωτερικά προς τις εποπτικές αρχές για τον καθορισμό των απαιτούμενων εποπτικών κεφαλαίων.

Οι κυριότερες μέθοδοι υπολογισμού της VAR είναι:

1. Ιστορική προσομοίωση (Historical Simulation)
2. Διακύμανση – Συνδιακύμανση (Variance – Covariance)
3. Προσομοίωση (Monte Carlo)
4. Ανάλυση ακραίων σεναρίων (Stress Testing)

6.3.2 Μέθοδος της Ιστορικής Προσομοίωσης (Historical Simulation)

Με την μέθοδο αυτή υπολογίζεται ο συνολικός κίνδυνος αγοράς που εμπεριέχει ένα χαρτοφυλάκιο με πλήρη αποτίμηση όλων των θέσεων του χαρτοφυλακίου. Υπολογίζεται έτσι η πιθανή μεταβολή της αξίας του χαρτοφυλακίου ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού βάσει των ιστορικών μεταβολών των τιμών των επενδυτικών προϊόντων για επιλεγμένο διάστημα εμπιστοσύνης. Με την μέτρηση διαμορφώνεται μια κατανομή των πιθανών αξιών του χαρτοφυλακίου, όπου με βάση το διάστημα εμπιστοσύνης που επιλέγεται (1 ημέρα, 3 ημέρες, 10 ημέρες, 20 ημέρες κ.ο.κ) προκύπτει η χαμηλότερη αξία. Στατιστικά έχει παρατηρηθεί ότι 30 παρατηρήσεις είναι αρκετές για ικανοποιητικές μετρήσεις. Τα πλεονεκτήματα της μεθόδου είναι:

- Η απλότητα που την χαρακτηρίζει,
- Δεν απαιτεί την εκτίμηση των τυπικών αποκλίσεων και των συντελεστών συσχέτισης των αποδόσεων,
- Δεν υποθέτει κανονική κατανομή των αποδόσεων.

Τα μειονεκτήματα αντίστοιχα της μεθόδου είναι:

- Η πλήρη εξάρτηση από τα ιστορικά δεδομένα,
- Το μέγεθος των ιστορικών στοιχείων που χρησιμοποιούνται μπορούν να μας οδηγήσουν σε λανθασμένες εκτιμήσεις του VAR.

6.3.3 Μέθοδος Διακύμανσης – Συνδιακύμανσης (Variance – Covariance)

Η μέθοδος έχει εφαρμογή ακόμα και σε χαρτοφυλάκια με μεγάλο αριθμό χρηματοοικονομικών στοιχείων καθώς απαιτείται μόνο ο υπολογισμός των τυπικών αποκλίσεων και των συντελεστών συσχέτισης.

Σε περίπτωση μιας τοποθέτησης, προκύπτει:

$$\text{VAR}(1) = \text{MV}(1) * \text{Factor} * \text{Vol}_1$$

Σε περίπτωση δύο ή περισσότερων τοποθετήσεων, προκύπτει:

$$\text{VAR} = \text{MV} * \text{Factor} * \sqrt{Wt_1^2 \text{Vol}_1^2 + Wt_2^2 \text{Vol}_2^2 + 2\text{Corr}_{1,2} Wt_1 \text{Vol}_1 Wt_2 \text{Vol}_2}$$

Όπου: MV = η συνολική τρέχουσα αξία του χαρτοφυλακίου

Factor = ο παράγοντας που προκύπτει από την κανονική κατανομή βάση του διαστήματος εμπιστοσύνης.

Wt_1 και Wt_2 = οι σταθμίσεις των δύο τίτλων

Vol_1 και Vol_2 = οι τυπικές αποκλίσεις των δύο τίτλων

$\text{Corr}_{1,2}$ = ο συντελεστής συσχέτισης των δύο τίτλων

Η μέθοδος θεωρεί εξ' ορισμού ότι όλοι οι παράγοντες ακολουθούν την κανονική κατανομή, αυτό το γεγονός θεωρείται και το μεγαλύτερο μειονέκτημα της. Στην πραγματικότητα οι αποδόσεις πολλών επενδυτικών στοιχείων ακολουθούν ασύμμετρη κατανομή και εμφανίζουν ακραίες τιμές συχνότερα από ότι υποδηλώνει μια κανονική κατανομή. Στα θετικά της μεθόδου είναι η απλή χρήση της που την καθιστά ιδιαίτερα λειτουργική κατά την εφαρμογή της.

6.3.4 Μέθοδος της Προσομοίωσης (Monte Carlo)

Η μέθοδος της προσομοίωσης (Monte Carlo) έχει πολλά κοινά στοιχεία με την μέθοδο της Ιστορικής προσομοίωσης. Η βασική διαφορά τους έγκειται στο γεγονός ότι η προσομοίωση (M.C.) χρησιμοποιεί υποθετικές τιμές αποδόσεων προερχόμενες από μια στατιστική κατανομή. Η στατιστική αυτή κατανομή δεν είναι απαραίτητα και η κανονική κατανομή, ενώ ανάλογα των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των περιουσιακών στοιχείων του χαρτοφυλακίου μπορούν να χρησιμοποιηθούν πλήθος εναλλακτικών κατανομών προκειμένου να εκτιμηθεί ο κίνδυνος της αγοράς.

Η συγκεκριμένη, θεωρείται σήμερα ως η πιο ευέλικτη μέθοδος εκτίμησης του VAR. Έχοντας σημαντικά πλεονεκτήματα:

- ο αφού είναι σε θέση να εκτιμήσει ακόμα και τους κινδύνους των παράγωγων χρηματοοικονομικών προϊόντων,
- ο ενσωματώνει στην ανάλυση όλες τις αλλαγές των αγορών προϊόντος του χρόνου και των αποδόσεων,
- ο μπορεί να δώσει εκτιμήσεις (εύρος VAR) για τις απώλειες του χαρτοφυλακίου σε ακραία εναλλακτικά σενάρια.

Τα μειονέκτημα της μεθόδου είναι:

- Η πολυπλοκότητα των υπολογισμών που απαιτούνται καθώς και ο χρόνος πλήρους ανάπτυξης της μεθόδου από ένα πιστωτικό ίδρυμα. Τα αρνητικά αυτά στοιχεία δεν την καθιστούν δημοφιλή ιδιαίτερα κατά την εκτίμηση μεγάλων και σύνθετων χαρτοφυλακίων,
- Η ελευθερία επιλογής της κατάλληλης κατανομής από την οποία παράγονται και οι υποθετικές αποδόσεις των χαρτοφυλακίων. Επιπόλαιη επιλογή της κατανομής οδηγεί συνήθως και σε προβληματικές εκτιμήσεις του VAR,
- Οι ιδιαίτεροι και σύνθετοι υπολογισμοί της μεθόδου απαιτούν μεγάλη εμπειρία και εξειδίκευση από αυτούς που καλούνται να εκτιμήσουν τους κινδύνους, γεγονός που στα πλαίσια ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού δεν είναι πάντα δυνατό.

6.3.5 Έλεγχος ακραίων καταστάσεων (Stress Testing)

Η μέθοδος της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων είναι συμπληρωματική του VAR και αποσκοπεί με την δημιουργία υποθετικών σεναρίων συμπεριφοράς των τραπεζικών χαρτοφυλακίων υπό ακραίες συνθήκες των αγορών να εκτιμήσει το ανώτατο όριο των απωλειών του χαρτοφυλακίου που ξεπερνά αυτόν τον VAR.

Η διαδικασία που ακολουθείται κάθε φορά ορίζεται από τον διαχειριστή των κινδύνων ή τον αρμόδιο ελεγκτή με βάση τις ιδιαιτερότητες των χαρτοφυλακίων και των αγορών αλλά και το σύνολο των ακραίων σεναρίων που θα εξετασθούν. Στόχος του διαχειριστή είναι να εντοπιστούν έγκαιρα τα προβλήματα του χαρτοφυλακίου και του πιστωτικού ιδρύματος ώστε να ληφθούν άμεσα μέτρα διασφάλισης της βιωσιμότητάς τους.

Τα 'stress testing' εντάσσονται σήμερα στις ενέργειες προληπτικής εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και αποτελούν εργαλεία για την λήψη στρατηγικών αποφάσεων, για την εξυγίανση και την βιωσιμότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η διεθνής εμπειρία και η πρακτική από την εφαρμογή τους έως σήμερα έχει δείξει ότι, χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των εποπτικών κεφαλαίων, τις αναδιαρθρώσεις των τραπεζικών χαρτοφυλακίων, στην προετοιμασία και αναζήτηση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης σε περιόδους πίεσης ρευστότητας.

Z' ΜΕΡΟΣ (ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ)

7.1 Εισαγωγή – Μοντέλα

Η μελέτη που ακολουθεί θα επιδιώξει να αποτιμήσει το μακροπρόθεσμο οικονομικό κόστος των νέων κανόνων θέσπισης αυστηρότερου εποπτικού πλαισίου, αλλά και των αυξημένων απαιτήσεων κεφαλαίου και ρευστότητας που προτείνεται από την Επιτροπή της Βασιλείας III⁷. Θα εστιάσουμε την προσοχή μας στην εκτίμηση του κόστους των νέων κανονισμών και στην αστάθεια που αναμένεται ότι θα προκληθεί στις βασικές μακροοικονομικές μεταβλητές. Οι νέοι κανόνες αναμένεται ότι θα έχουν μεγάλο αντίκτυπο στις οικονομικές διακυμάνσεις τόσο λόγω των υψηλότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων όσο και των σφικτών κανόνων ρευστότητας που επιβάλλουν.

Οι εκτιμήσεις μας θα επικεντρωθούν στην απώλεια της ευημερίας (μεταβολή κατανάλωσης) που θα προκληθεί από την υψηλότερη κεφαλαιακή απαίτηση, απόρροια της ποσοστιαίας μείωσης της κατανάλωσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Το μοντέλο υπολογισμού έχει δύο σημαντικούς περιορισμούς. Ο πρώτος αφορά την δυσκολία παραμετροποίησης της επίδρασης των κανόνων ρευστότητας στην οικονομική ανάπτυξη και ο δεύτερος την έλλειψη ακριβών στοιχείων ευημερίας πολλών ανεπτυγμένων χωρών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για την εξαγωγή των συμπερασμάτων δίδεται μεγάλη σημασία στην διάμεσο και την μέση τιμή των αποτελεσμάτων.

Η ανάλυση θα βασισθεί στην έκθεση Μακροχρόνιας οικονομικής επίδρασης (LEI), την έκθεση BCBS (2010b) και τις εκθέσεις MAG (2010a) και MAG (2010b) της ομάδας μακροοικονομικής αξιολόγησης. Τα μοντέλα που επιλέχθηκαν βασίζονται σε δύο βασικούς παραμέτρους, πρώτον να είναι σε θέση να εξετάσουν την επίδραση των νέων κανονισμών σε μακροπρόθεσμη βάση και δεύτερον να υπάρξει μια σταθερή βάση η οποία θα μας δείξει το πόσο αυτή επηρεάζεται από τις νέες απαιτήσεις.

Τα υφιστάμενα μοντέλα που βασίζονται στις απόψεις ‘Modigliani-Miller’ αντιμετωπίζουν την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως ένα θέμα που δεν πρέπει να μας ανησυχεί. Ταυτόχρονα αποκλείουμε την παραδοχή της έκθεσης MAG (2010a) όπου η κατάσταση ισορροπίας παραμένει ανεπηρέαστη από τις πολιτικές προληπτικής εποπτείας, βάση και του υποδείγματος αυτοπαλινδρόμησης (VAR), όπου με τις απαραίτητες αλλαγές τα μοντέλα αυτά επανέρχονται στην αρχική κατάσταση ισορροπίας.

⁷ BCBS (2009a) / BCBS (2009b)

Τα μοντέλα που επιλέγονται αναφέρονται σε μια ποικιλία χωρών και στην πλειοψηφία τους έχουν εκτιμηθεί ή καταταγεί από πλήθος ειδικών. Μεγάλο μέρος αυτών έχει ως βασικά χαρακτηριστικά τα κεφάλαια των τραπεζών, την ρευστότητα τους και την κερδοφορία τους η οποία μάλιστα εμφανίζεται ως ενδογενές χαρακτηριστικό σε 4 από αυτά τα μοντέλα:

Βασικά χαρακτηριστικά των μοντέλων στα στοιχεία του ενεργητικού και οι μακροπρόθεσμες οικονομικές επιπτώσεις των νέων κανόνων (1)							
Μοντέλο	Τύπος μοντέλου	Χώρα προέλευσης	Εκτίμηση /Κατάταξη	Διαθέσιμα κεφάλαια τραπεζών	Χαρακτηριστικά ρευστότητας τραπεζών	Ενδογενή χαρακτηριστικά κερδοφορίας	Επιτοκιακή πολιτική επέκτασης δανεισμού ⁸
Bank of England	SEMI STRUCTURAL	UK	Εκτίμηση	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	n.a.
Gambacorta	VECM	USA	Εκτίμηση	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	$I_1 - I_m$
Clerc	DSGE	USA	Κατάταξη	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	$I_1 - I_d$
Curdia	DSGE	USA	Εκτίμηση	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	$I_1 - I_d$
Van den Heuvel	DGE	USA	Κατάταξη	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	$I_1 - I_d$ και $I_e - I_d$
Vlcek Roger	DSGE	USA	Κατάταξη	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	$I_1 - I_d$
Meh	DSGE	CANADA	Κατάταξη	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	$I_1 - I_d$
Locarno	SEMI STRUCTURAL	ITALY	Εκτίμηση	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	$I_1 - I_d$ και $I_b - I_d$
Clerc	DSGE	E.U.	Εκτίμηση	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	$I_1 - I_d$
Roeger	DSGE	E.U.	Κατάταξη	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	$I_1 - I_d$
Gerali	DSGE	E.U.	Εκτίμηση	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	$I_1 - I_d$
Vlcek Roger	DSGE	E.U.	Κατάταξη	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	$I_1 - I_d$
Motto Rostagno	DSGE	E.U.	Εκτίμηση	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	$I_1 - I_d$

Πηγή: *Central Bank of France*

Τα μοντέλα⁹ συγκλίνουν στην άποψη ότι τα εποπικά κεφάλαια και η μείωση της ρευστότητας θα επηρεάσουν την οικονομική δραστηριότητα, αφού αναμένεται αύξηση τόσο του κόστους της τραπεζικής διαμεσολάβησης όσο και παράλληλη αύξηση της διατήρησης εποπτικών ιδίων κεφαλαίων για τα δάνεια που δόθηκαν κατά το παρελθόν. Τα δεδομένα αυτά αναμένεται να οδηγήσουν τον χρηματοπιστωτικό τομέα σε σημαντική απομόχλευση, ενώ αν

⁸ I_1 = επιτόκιο εταιρικών δανείων, I_b = επιτόκιο μακροπρόθεσμων ομολόγων, I_d = επιτόκιο καταθέσεων, I_e = επιτόκιο ιδίων κεφαλαίων, I_m = νομισματικό επιτόκιο αγοράς.

⁹ Τα μοντέλα Vlcek Roger (USA / E.U.) παρουσιάζουν τις απαιτήσεις ρευστότητας ως εξωγενώς καθορισμένο μερίδιο των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών που θα πραγματοποιηθεί με κρατικά ομόλογα χαμηλού κινδύνου και απόδοσης. Το μοντέλο Motto Rostagno (E.U.) παρουσιάζει την ρευστότητα επίσης ως ένα ενδογενή στοιχείο που διαμορφώνεται από το κλάσμα των περιουσιακών στοιχείων μέσω μιας συνάρτησης παραγωγής στην οποία η υπερβάλλουσα ρευστότητα αποτελεί παράγοντα παραγωγής για καταθέσεις. Το μοντέλο Clerc θεωρεί ότι η ρευστότητα διαμορφώνεται ενδογενώς και προσδιορίζεται ως το αποτέλεσμα της μεγιστοποίησης της τράπεζας ως χρηματιστηριακή αξία, δείχνει τη πλευρά της χρηματοδότησης των τραπεζών να αντιστοιχεί στο άθροισμα των πλεοναζόντων αποθεματικών και το ποσό των τίτλων που έχουν εκδώσει οι τράπεζες. Το μοντέλο VECM-Cambacorta (USA) περιλαμβάνει τον δείκτη ρευστότητα προς καταθέσεις, όπου η ρευστότητα ορίζεται ως το άθροισμα μετρητών και κρατικών ομολόγων.

η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων και το κόστος δανεισμού δεν προσαρμοστούν τότε αναμένεται να ακολουθήσει μια φάση αύξησης των επιτοκίων (περιθωρίων) του τραπεζικού δανεισμού ούτως ώστε να αντισταθμιστεί το σημαντικά υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης. Η αναμενόμενη αύξηση των επιτοκίων λαμβάνει χώρα ως μια ενδογενή απάντηση του συστήματος στους νέους κανονισμούς και είναι απόρροια της ατελούς υποκατάστασης μεταξύ των τραπεζικών πιστώσεων και τις υπόλοιπες μορφές χρηματοδότησης της αγοράς. Αυτό θα οδηγήσει σε μείωση των επενδύσεων και της απασχόλησης, αλλά λειτουργεί και σε βάρος της συνολικής οικονομικής παραγωγής. Αν η κερδοφορία των τραπεζών μειωθεί συνειδητά η εκτιμώμενη αύξηση των επιτοκίων θα είναι μικρότερη όπως και η επίδραση τους στην πραγματική οικονομία καθιστώντας σαφές ότι η εκτιμώμενη επίπτωση των νέων αυστηρών ρυθμιστικών κανόνων θα έχει έτσι ένα ανώτατο όριο.

Η πλειοψηφία των μοντέλων στις οποίες στηρίζονται οι προσομοιώσεις είναι μορφής DSGE¹⁰ που θεωρούνται ως τα καταλληλότερα για υπολογισμούς επί σεναρίων ασκούμενης πολιτικής. Τα DSGE μοντέλα μας παρέχουν την δυνατότητα ενός ομογενούς πλαισίου για την ανάλυση του τρόπου με τον οποίο οι νέες απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας επηρεάζουν τα επιτόκια, τους όρους δανεισμού και την οικονομία. Τα μοντέλα αυτής της μορφής έχουν το πλεονέκτημα της δυνατότητας μελέτης των αλλαγών πολιτικής και της τροποποίησης των μακροοικονομικών μεταβλητών όχι μόνο στις σταθερές καταστάσεις αλλά και στο να αξιολογούν την μακροπρόθεσμη μεταβλητότητα αυτών.

Τα SEMI STRUCTURAL¹¹ μοντέλα στον αντίποδα, έχουν κατηγορηθεί για έλλειψη ρεαλισμού ως προς τα ποσοτικά τους αποτελέσματα και η εκτίμηση τους είναι σχετικά δύσκολη να γίνει. Ακόμα και τα μοντέλα με την μεγαλύτερη πληρότητα δεν καλύπτουν όλες τις πτυχές όπως ο ενδογενής κίνδυνος και οι αρχικές προεπιλογές. Είναι χρήσιμα εργαλεία για πολιτικές προβλέψεις και αναλύσεις αφού έχουν σημαντική αξιοπιστία όσον αφορά τις εκτιμήσεις και το ιστορικό. Δεν δείχνουν την αλληλεπίδραση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την οικονομία, ενώ η ισορροπία των τραπεζών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την δυναμική της οικονομίας. Λόγω του μεγέθους τους οι μακροπρόθεσμες επιδράσεις προσεγγίζονται με προσομοιώσεις σε εύλογο αριθμό ετών και αποτελούν αντικείμενο της κριτικής Lucas. Στο μοντέλο του Locarno και της Τράπεζας της Αγγλίας συναντάμε την επίδραση των ρυθμιστικών κανόνων στην παραγωγική διαδικασία.

Το μοντέλο VECM – Campacorta, στηρίζεται στην VAR που χρησιμοποιήθηκε και στην MAG (2010a) για τις Η.Π.Α και επικεντρώνεται στην μακροπρόθεσμη σχέση των μακρο-μεταβλητών σε επίπεδο κεφαλαίων, ρευστότητας και κερδοφορίας.

¹⁰ DSGE: Δυναμικά μοντέλα στοχαστικής γενικής ισορροπίας.

¹¹ Ημι-δομικά μοντέλα που χρησιμοποιούνται από τις Κεντρικές Τράπεζες.

7.2 Μεθοδολογία

Εκ των βασικότερων στοιχείων του νέου κανονιστικού πλαισίου είναι οι υψηλότεροι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, η βελτίωση της ποιότητας των κεφαλαίων καθώς και οι νέοι αυστηρότεροι κανόνες ρευστότητας. Για να δώσουμε απαντήσεις θα κάνουμε χρήση των μακροοικονομικών μοντέλων στα οποία έγινε ήδη αναφορά. Αρχική μας παρατήρηση είναι ότι ορισμένα μοντέλα δεν αξιολογούν την ρευστότητα των τραπεζών, ενώ αλλά δεν αξιολογούν τα κεφάλαια των τραπεζών, σημαντικό ποσοστό αυτών δε, δεν αξιολογεί ούτε την ρευστότητα ούτε και τα κεφάλαια. Σε δεύτερο επίπεδο ακόμα και για τα μοντέλα που διαθέτουν αναφορά στο τραπεζικό κεφάλαιο, οι υπολογισμοί βασίζονται στα μέτρα της κεφαλαιοποίησης εκτός από την περίπτωση του Tier I που έχει επιλεγεί στην συμφωνία της Βασιλείας III. Σε τρίτο επίπεδο ακόμα και τα μοντέλα που έχουν στοιχεία για την τραπεζική ρευστότητα υιοθετούν απλούς ορισμούς μακριά από τα πολύπλοκα μέτρα που έχουν θεσπίσει οι νέοι κανόνες.

7.2.1 Επιπτώσεις σχετικά με τη μακροπρόθεσμη αξία της παραγωγής

Τα μοντέλα που διαθέτουν μια ελάχιστη αναλογία κεφαλαίου προς ενεργητικό (v) θα ήταν δυνατό να εφαρμόζουν υψηλότερες τιμές σταθερής κατάστασης (\bar{v}). Εξετάζοντας τα νέα επίπεδα σταθερής κατάστασης των βασικών μακρο-μεταβλητών (παραγωγή, κατανάλωση) και τις αποκλίσεις από τις αρχικές τιμές θα αντιληφθούμε το μακροπρόθεσμο κόστος των νέων αυστηρότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων πάνω σε αυτές τις μεταβλητές.

Για τα μοντέλα που εμπεριέχουν την ρευστότητα των τραπεζών, η νέα ρευστότητα που απαιτείται από τους νέους κανόνες μεταφράζεται σε μοντέλα εισροών όσον αφορά την αύξηση του δείκτη ρευστότητα/σύνολο ενεργητικού. Οι προσομοιώσεις που παρουσιάζονται θα πρέπει να προσεγγίσουν την εισαγωγή του δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (NFSR) η οποία αναφέρεται στις αναντιστοιχίες ληκτότητας μεταξύ ενεργητικού και παθητικού των τραπεζών.

Για τα μοντέλα που εμπεριέχουν αναφορά στο τραπεζικό κεφάλαιο αλλά δεν αναφέρονται στην τραπεζική ρευστότητα, η αυστηροποίηση της ρευστότητας προσεγγίζεται με διάφορους τρόπους. Το σύνολο των μοντέλων εμπεριέχουν στην ανάλυση τους ένα επιτοκιακό περιθώριο (spread) προερχόμενο από την διαφορά του επιτοκίου δανεισμού με το επιτόκιο καταθέσεων και προκύπτει από την επιτοκιακή πολιτική που ακολουθεί η κάθε τράπεζα, στην ανάλυση μας θεωρούμε ότι οι νέοι κανόνες προκαλούν μια διεύρυνση του επιτοκιακού περιθωρίου (spread). Κυρίαρχη σε όλα τα μοντέλα είναι η πεποίθηση ότι τα αυστηρότερα επίπεδα ρευστότητας που ορίζονται από τους νέους κανόνες θα προκαλέσουν μείωση της

κερδοφορίας των τραπεζών, η αντίδραση των οποίων θα είναι η αντιστάθμιση της απώλειας κερδοφορίας με αυξήσεις των επιτοκίων για την χορήγηση δανείων αλλά και την μείωση του επιτοκίου προσέλκυσης καταθέσεων, δεδομένου ότι για το σύνολο των μοντέλων θεωρείται ότι ο βαθμός ανταγωνισμού δεν θα επηρεαστεί από τους νέους κανόνες. Το σκεπτικό αυτό έχει υιοθετηθεί και στις εκθέσεις BCBS (2010b), MAG (2010a) και King (2010) όπου η σχέση ρευστότητας και επιτοκίων και οι εκτιμώμενες τιμές του περιθωρίου των επιτοκίων τροφοδοτούν συνεχώς τα μοντέλα.

Για τα μοντέλα που δεν αναφέρονται ούτε στην ρευστότητα, ούτε στα κεφάλαια, ακολουθείται η ίδια προσέγγιση, οι αυστηρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις αντανakλούν σε αύξηση των επιτοκιακών περιθωρίων.

Η προσέγγιση μας για όλους τους τύπους μοντέλων, θα αφορά:

- a) Την επίδραση των νέων κανόνων στα περιθώρια των επιτοκίων
- b) Την ενσωμάτωση αυτών των επιτοκίων στα μοντέλα

Δεν πρέπει να ξεχάσουμε ότι οι αυστηροί νέοι κανόνες μπορεί να έχουν και άλλες επιπτώσεις στην στάση των τραπεζών έναντι της αγοράς, όπως επίσης ότι η μεταβολή των περιθωρίων του επιτοκίου διαφέρει από χώρα σε χώρα ανάλογα και με τα δομικά στοιχεία της οικονομίας της.

7.2.2 Επιπτώσεις στην μεταβλητότητα της παραγωγής

Οι επιπτώσεις των νέων κανονισμών έχει αξιολογηθεί από πολλούς ειδικούς με χρήση κυρίως DSGE μοντέλων (των οποίων τα στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν για την εξαγωγή συμπερασμάτων). Τα μοντέλα αυτά αποδίδουν τα ωφέλη των κανονισμών της Βασιλεία III με δεδομένο ότι περιορίζουν την μεταβλητότητα των βασικών μακροοικονομικών μεταβλητών. Δεδομένου ότι αρκετά μοντέλα έχουν ταξινομηθεί έτσι ώστε να μην χρησιμοποιούνται για την απεικόνιση των διαταραχών του επιχειρηματικού κύκλου, θα εξετάσουμε την επίδραση των νέων κανονισμών στα πλαίσια μιας έξαρσης στην οικονομία. Τέτοιας μορφής εξάρσεις (τεχνολογικές, ζήτησης, κατανάλωσης, κ.α.) είναι σημαντικές σε αυτή την κατηγορία των μοντέλων. Οι αυστηρότερες προληπτικές απαιτήσεις που θέτει η Βασιλεία III δεν αποτελούν για το χρηματοπιστωτικό σύστημα μια έξαρση αφού έχουν οριοθετηθεί σε μελλοντικό χρόνο.

a) Χωρίς όρια μεταβλητότητα¹²:

Οι χωρίς περιορισμούς τυπικές αποκλίσεις των μακροοικονομικών μεταβλητών στο πλαίσιο της νέας σταθερής κατάστασης και οι συγκρίσεις με τις αρχικές τιμές (όπως αυτές οριοθετήθηκαν ως σταθερή κατάσταση από τα μοντέλα προ των μεταρρυθμίσεων) δεν θα μας απασχολήσουν αφού οι επιδράσεις τους δεν μπορούν να εξηγηθούν με απόλυτη πληρότητα.

b) Αντικυκλικοί κανόνες για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις / Αντικυκλικά αποθέματα:

Οι αντικυκλικοί κανόνες αποτελούν ένα από τα βασικά κομμάτια των αλλαγών που επέφερε η Βασιλεία III, για να μπορέσουμε να φτάσουμε σε συμπεράσματα ως προς την επίδραση της εισαγωγής του νέου ρυθμιστικού πλαισίου στην μεταβλητότητα της οικονομίας, θα αξιοποιήσουμε την ομάδα των μοντέλων που κάνουν αναφορά στο τραπεζικό κεφάλαιο και θα συνδέσουμε τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με την δυναμική των μακροοικονομικών μεταβλητών. Θα στηρίξουμε την ανάλυση στον κανόνα:

$$V_t = (1-\rho_v) * \bar{v} + (1-\rho_v) * \chi_v X_t + \rho_v V_{t-1}$$

Όπου: V_t = ο χρονικά μεταβαλλόμενος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας

\bar{v} = η τιμή του V_t σε συνθήκες σταθερότητας

X_t = ο λόγος εισροής και εκροής δανείων όπως ορίζει η Βασιλεία III

χ_v = η παράμετρος ευαισθησίας > 0 του V_t στις αλλαγές του X_t

$$\rho_v = 0,90$$

οι τιμές του χ_v επιλέγονται έτσι ώστε να παράγουν μια λογική μεταβολή στην V_t ως προς την \bar{v} , λογικές θεωρούνται οι τιμές $\pm 2\%$. Το εύρος από 0 έως $+2.5\%$ δίδεται ως λογικό από τους νέους κανονισμούς (Wellink 2010)

Η εισαγωγή της εξίσωσης στα μοντέλα χωρίς διακυμάνσεις, οδηγεί στους υπολογισμούς και τις συγκρίσεις με τις αρχικές τιμές.

¹² Οι χωρίς όρια διακυμάνσεις μπορούν να υπολογιστούν λαμβάνοντας υπ' όψιν $\chi_t = A\chi_{t-1} + B\varepsilon_t$, $y_t = C\chi_t$ (όπου χ_t είναι οι σταθερές μεταβλητές του μοντέλου, ε_t είναι οι διαρθρωτικές κρίσεις, y_t είναι το διάνυσμα που περιέχει τις μεταβλητές ενδιαφέροντος). Μπορούμε να υπολογίσουμε $\text{Var}(\chi_t) = A\text{var}(\chi_t)A' + B\text{Var}(\varepsilon_t)B'$ και $\text{Var}(y_t) = C\text{Var}(\chi_t)C'$

7.2.3 Επιπτώσεις στην ευημερία (μέσω της μεταβολής στο επίπεδο της κατανάλωσης)

Η ευημερία αποτελεί μια σημαντική παράμετρο στα πλαίσια των μοντέλων DGSE. Το αυστηρότερο κανονιστικό πλαίσιο αναμένεται να επιφέρει μείωση της κατανάλωσης από την αρχική σταθερή κατάσταση. Θα επικεντρωθούμε στην ευημερία ως ισοδύναμο της μόνιμης απώλειας της κατανάλωσης που εκφράζεται ως ποσοστό απόκλισης από την αρχική σταθερή κατάσταση και προκαλείται από την αλλαγή του κανονιστικού πλαισίου. Το κλάσμα της κατανάλωσης είναι αυτό που μας δείχνει το σημείο όπου οι καταναλωτές είναι πρόθυμοι να εγκαταλείψουν οριστικά την προσπάθεια αποφυγής των αυστηρότερων κανόνων.

A) Ο τύπος Van den Heuvel (2008) εκφράζει το κόστος ευημερίας ως απόρροια της αύξησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων ($\Delta\bar{v}$), ως κλάσμα της κατανάλωσης:

$$\text{Cost} = \frac{D}{C} (R^E - R^d - g_D) * \frac{\Delta\bar{v}}{1-\bar{v}} \quad (\alpha)$$

Όπου: D = Σύνολο τραπεζικών καταθέσεων

C = Συνολική κατανάλωση

R^E = Η σταθμισμένη απόδοση των ιδίων κεφαλαίων

R^d = Μέσο επιτόκιο των συνολικών καταθέσεων

g_D = Το μη επιτοκιακό κόστος προσέλκυσης των καταθέσεων που λαμβάνει τιμές $0 \leq g_D \leq \frac{g}{D}$

(όπου g τα λειτουργικά έξοδα μείον τα μη επιτοκιακά έσοδα) με ανώτατο όριο κόστους όταν

$g_D = 0$ και ελάχιστο όριο κόστους όταν $g_D = \frac{g}{D}$.

Ο βασικός παράγοντας στον τύπο είναι η διαφορά μεταξύ της σταθμισμένης κατά τον κίνδυνο απόδοση των ιδίων κεφαλαίων και των καταθέσεων. Αυτό οδηγεί σε δημιουργία ρευστότητας για τις τράπεζες οι οποίες με την σειρά τους μπορούν να δανείσουν με χαμηλότερα επιτόκια τις επιχειρήσεις, στον βαθμό που η διαφορά υπερβαίνει το κόστος διαμεσολάβησης. Η αύξηση όμως των κεφαλαιακών απαιτήσεων ωθεί τις τράπεζες στην συσσώρευση κεφαλαίου. Για τις τράπεζες ο λόγος χρέος προς κατανάλωση αφορά την σημασία της διαμεσολάβησης τους για την χρηματοδότηση της οικονομίας.

Μια εναλλακτική εκδοχή του τύπου Van den Heuvel είναι:

$$\text{Cost} = \frac{D}{C} \left(\frac{R^L - R^d - \frac{g}{D}}{\bar{v}} - g_D \right) * \frac{\Delta \bar{v}}{1 - \bar{v}} \quad (\beta)$$

Όπου: R^L = ο μέσος όρος απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων αν αφαιρεθεί οι ζημιές των δανείων για τις τράπεζες.

L = το συνολικό ενεργητικό του τραπεζικού συστήματος

g_D = μπορεί να πάρει τιμή 0 ή τιμή $\frac{g}{D}$ που οδηγεί όπως είδαμε σε ένα ανώτατο και ένα κατώτατο όριο την εκτιμώμενη επίδραση στην ευημερία.

Το μεγάλο πλεονέκτημα της μεθόδου είναι η σχετική απλότητα που την χαρακτηρίζει, έχει όμως δύο μειονεκτήματα:

- i) Δεν λαμβάνει υπ' όψιν την επίδραση της ρύθμισης ρευστότητας
- ii) Δεν υπολογίζει την επίδραση στην ευημερία των αλλαγών στις διακυμάνσεις που ενδεχομένως να επιφέρουν οι αλλαγές των ρυθμίσεων.

Ο τύποι (α) & (β) του Van den Heuvel¹³ εκμεταλλεύονται μια λογιστική ταυτότητα που σχετίζεται με την απόδοση των περιουσιακών στοιχείων για την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων και το κόστος των άλλων τραπεζικών υποχρεώσεων. Ενέχουν την θέση μοντέλων που μπορούμε να βασιστούμε για να ελέγξουμε την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων βάση των συναρτήσεων χρησιμότητας.

B) Χρησιμοποίηση της λειτουργικής χρησιμότητας των μοντέλων, όπου η χρησιμότητα του κάθε μοντέλου μπορεί να αξιολογείται στα νέα επίπεδα της σταθερής κατάστασης των σχετικών μεταβλητών. Αν υποθέσουμε ότι υπάρχουν δύο είδη καταναλωτών $i = \alpha$ και β , με δύο διαφορετικές λειτουργίες χρησιμότητας U_i μπορούμε να υπολογίσουμε το επίπεδο σταθερής ευημερίας βάση του τύπου:

$$W(C_\alpha, C_\beta) = W_\alpha * U_\alpha(C_\alpha) + W_\beta * U_\beta(C_\beta) \quad (\gamma)$$

Όπου: C_α = το διάνυσμα των μεταβλητών, κατανάλωση, εργασία, αποσβέσεις.

W_α , W_β = οι συντελεστές μέτρησης της βαρύτητας των δύο τύπων καταναλωτών στην οικονομία.¹⁴

¹³ Van den Heuvel S, (2008), "The Welfare Cost of Bank Capital Requirements", Journal of Monetary Economics 55, page 312.

¹⁴ Οι συντελεστές είναι μέρος του μοντέλου, παράδειγμα το 60% των νοικοκυριών είναι αποταμιευτές και το 40% είναι δανειολήπτες. Στα περισσότερα μοντέλα το $W_\beta = 0$.

Η σχέση (γ) μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να υπολογισθεί η απόκλιση της σταθερής κατάστασης ευημερίας από την αρχική κατάσταση:

$$\Delta W_{v,1} = W_{v,1} - W_m$$

Όπου: W_m ($W_{v,1}$) είναι η ευημερία πριν ή μετά τις νέες ρυθμίσεις σε κατάσταση ισορροπίας.

$\Delta W_{v,1}$ εκφράζει το ισοδύναμο της απώλειας ευημερίας ως προς την μόνιμη απώλεια της κατανάλωσης και την ποσοστιαία απόκλιση από την αρχική σταθερή κατάσταση.

Η μέθοδος αυτή, σε αντίθεση με την μέθοδο που χρησιμοποιεί τον τύπο Van den Heuvel (A), έχει το πλεονέκτημα ότι λαμβάνει υπ' όψιν τον περιορισμό της ρευστότητας. Ενώ έχει το μειονέκτημα ότι αγνοεί την επίδραση της διακύμανσης εξ' αιτίας της γραμμικότητας των μοντέλων που χρησιμοποιούνται ως βάση εξαγωγής συμπερασμάτων.

7.2.4 Άλλα θέματα μεθοδολογίας

Για την ορθή ερμηνεία των αποτελεσμάτων που θα προκύψουν, θα πρέπει να δοθούν κάποιες επεξηγήσεις επί ορισμένων θεμάτων της μεθοδολογίας:

- a) Ο σημαντικός ρόλος της νομισματικής πολιτικής: Ορίζεται αυτόνομα από το κάθε μοντέλο που χρησιμοποιούμε, οι προσομοιώσεις ακολουθούν τους κανόνες Taylor. Οι κανόνες αυτοί θεωρούμε ότι είναι οι πιο ρεαλιστικοί για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της σταθεροποίησης της κανονιστικής μεταρρύθμισης. Οι προδιαγραφές της νομισματικής πολιτικής δεν έχουν επίδραση στις μεταβλητές στην σταθερή κατάσταση, επηρεάζουν όμως την μεταβλητότητα της παραγωγής και την ευημερία.
- b) Τα οφέλη και τα εμπόδια της διενεργούμενης μεταρρύθμισης: Η οριοθέτηση αυστηρότερων κανόνων αναμένεται ότι θα μειώσει και τις εμφανιζόμενες χρηματοπιστωτικές κρίσεις. Τα μοντέλα που βασίζονται σε συγκεκριμένες επιλογές δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση των κρίσεων αλλά για να αξιολογούν τα όποια οφέλη που προέρχονται από την μείωση της μεταβλητότητας των βασικών χρηματοοικονομικών μεταβλητών, στον βαθμό που οι νέοι κανονισμοί προκαλούν μια τέτοια μείωση της μεταβλητότητας. Η ποσοτικοποίηση του οφέλους περιορίζεται σημαντικά από την γραμμική σχέση των μοντέλων που δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν την ύπαρξη αρνητικών οικονομικών κύκλων. Αντίθετα τα μοντέλα είναι σε θέση να αναγνωρίσουν επαρκώς το κόστος των νέων κανόνων όσο αφορά την απώλεια της παραγωγής.¹⁵

¹⁵ Έκθεση LEI (BCBS 2010b)

- c) Η κανονιστική μεταρρύθμιση δεν έχει καμία επίδραση στον μακροπρόθεσμο ρυθμό ανάπτυξης: Επικεντρώνοντας την προσοχή μας στην μείωση της παραγωγής ως απόρροια της κανονιστικής μεταρρύθμισης. Υποθέτουμε εκούσια ότι η μεταρρύθμιση αυτή δεν θα έχει καμία επίδραση στον μακροπρόθεσμο ρυθμό ανάπτυξης της παραγωγής. Η εκούσια αυτή παραδοχή βασίζεται στην υπόθεση της μακροοικονομίας που λέει ότι ο μακροπρόθεσμος ρυθμός ανάπτυξης καθορίζεται από τον ρυθμό μεταβολής άλλων παραμέτρων όπως η τεχνολογική πρόοδος, το οποίο και έχει τα χαρακτηριστικά ενός εξωγενούς μοντέλου. Τα μοντέλα που χρησιμοποιούνται δεν περιέχουν ενδογενή ανάπτυξη και τα στοιχεία της BCBS (2010b) θεωρούν ότι η επίδραση εξωγενών παραμέτρων κάλλιστα μπορεί να είναι θετική.
- d) Τα αποτελέσματα είναι ανεξάρτητα από τον πραγματικό βαθμό κεφαλαιοποίησης των τραπεζών: Τα αποτελέσματα που θα προκύψουν θα μας δώσουν ένα μέτρο της μείωσης της παραγωγής σε σχέση με μια παράλληλη αύξηση του κεφαλαιακού δείκτη, σε σύγκριση πάντα με τα επίπεδα σε σταθερή κατάσταση. Η σταθερότητα των μοντέλων σχετίζεται άμεσα με τον υφιστάμενο κάθε φορά δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας στις υφιστάμενες οικονομίες στις οποίες αναφέρονται. Δεδομένης της αβεβαιότητας των εκτιμήσεων οι διαφορές των αποτελεσμάτων πρέπει να εκτιμώνται με ιδιαίτερη προσοχή. Πράγματι τα τελικά συμπεράσματα τονίζουν κυρίως την εκτίμηση της μακροπρόθεσμης αντίδρασης της παραγωγής σε σχέση με την αναλογία κεφαλαίων, λαμβάνοντας τον μέσο όρο των επιμέρους μοντέλων για όλες τις χώρες και οικονομίες αναφοράς τους.

7.3 Βασικές παράμετροι της μελέτης

Τα δύο βασικά σενάρια πολιτικής κεφαλαίου και ρευστότητας στα οποία θα βασιστούμε είναι το MAG (2010a) και BCBS (2010b), τα οποία έχουν ως βάση τις κοινές μετοχές (TCE)¹⁶ που συνδέονται άμεσα με το κεφάλαιο Tier I όπως ορίζεται στην Βασιλεία III. Συγκεκριμένα θεωρούμε ότι ο περιορισμός κεφαλαίου θα μπορούσε να αυξήσει την αναλογία μεταξύ των κοινών μετοχών και των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων (RWA)¹⁷ σε ποσοστό από 2% έως 6%. Σκοπός μας είναι να μετρηθεί η αντίδραση των διάφορων μεγεθών της οικονομίας σε ενδεχόμενες αυξήσεις του απαιτούμενου κεφαλαίου και να ελεγχτεί η εμφάνιση γραμμικότητας ή μη.

Η προσπάθεια μοντελοποίησης της μεταρρύθμισης ρευστότητας παρουσιάζει ακόμα μεγαλύτερες δυσκολίες. Η προσέγγιση των MAG & BCBS εξέτασαν την κατά 25% έως 50%

¹⁶ TCE: Υπεραξία και άυλα περιουσιακά στοιχεία

¹⁷ RWA: Την υπολογίζουμε με βάση τα ιστορικά πλαίσια της Βασιλείας I & II. Η ανάλυση βασίζεται στο συνολικό TCE έτσι ώστε να μην γίνεται διάκριση μεταξύ της ελάχιστης κεφαλαιακής απαίτησης και των πρόσθετων κεφαλαίων πάνω από την ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση.

αύξηση του δείκτη ρευστότητας και του συνολικού ενεργητικού των τραπεζών. Τα σενάρια αυτά σκόπευαν να παρέχουν μια εκτίμηση της αντίδρασης της οικονομίας σε σχέση με τις νέες απαιτήσεις ρευστότητας, ενώ παράλληλα προσπάθησε να θέσει τα όρια της επίδρασης από την υιοθέτηση του δείκτη κάλυψης ρευστότητας (LCR) και του δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (NSFR). Τα μοντέλα που χρησιμοποιούνται από την MAG (2010a) έδειξαν ότι μια κατά 25% αύξηση του δείκτη του δείκτη ρευστότητας συνδέεται με μια αύξηση κατά 14 μονάδες βάσης των επιτοκίων δανεισμού.¹⁸ Εάν υποθέσουμε την ύπαρξη γραμμικής συσχέτισης, η αύξησης κατά 50% του δείκτη ρευστότητας θα αύξανε αναλογικά τα επιτόκια δανεισμού κατά 28 μονάδες βάσης.

Στην χρονικά μεταγενέστερη BCBS (2010b) στην οποία ενσωματώνονται και οι απόψεις του King (2010) τα δύο σενάρια οδηγούν σε διαφορετικές υποθέσεις σχετικά με την αλληλεπίδραση της NSFR και των κανόνων ρύθμισης του κεφαλαίου.

Στην πραγματικότητα εάν οι τράπεζες αύξαναν τα ρευστά τους διαθέσιμα για να επιτύχουν υψηλότερο δείκτη ρευστότητας, ενώ τα άλλα στοιχεία είναι σταθερά, θα προκαλούνταν μια μείωση στα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού τους και ο δείκτης TCE/RWA θα αυξάνονταν αναλογικά. Ο τρόπος αυτός θα βοηθούσε τις τράπεζες να επιτύχουν την προσαρμογή τους στις αυστηρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Οι εκτιμήσεις που βασίζονται στην BCBS (2010b) υποδηλώνουν ότι αν οι συνέργειες μεταξύ των κανόνων κεφαλαίου και ρευστότητας λαμβάνονταν υπ' όψιν στους υπολογισμούς, η εκπλήρωση της NSFR θα μπορούσε να επιτευχθεί από μια αύξηση κατά 14 μονάδες βάσης του περιθωρίου δανεισμού. Στην περίπτωση που δεν λαμβάνονταν υπ' όψιν αυτές οι συνέργειες κατά τους υπολογισμούς, η εκπλήρωση της NSFR θα μπορούσε να επιτευχθεί από μια αύξηση κατά 25 μονάδες βάσης του περιθωρίου δανεισμού.¹⁹

Οι εκτιμήσεις αυτές όπως απεικονίζονται και στους πίνακες 2 και 3 που ακολουθούν, δείχνουν ότι η υλοποίηση της NSFR μπορεί να επιτευχθεί, στην περίπτωση που οι συνέργειες κεφαλαίου και ρευστότητας δεν λαμβάνονταν υπ' όψιν, με μια κατά 50% αύξηση του δείκτη της αναλογίας ρευστότητας και του συνολικού ενεργητικού (με χρήση των μοντέλων που αναφέρονται στο τραπεζικό κεφάλαιο) ή εναλλακτικά από μια αύξηση κατά 25 μονάδων βάσης των επιτοκίων δανεισμού (μοντέλα χωρίς αναφορά στο τραπεζικό κεφάλαιο).

Αν οι συνέργειες λαμβάνονταν υπ' όψιν η επίτευξη της NSFR μπορεί να έρθει από την αύξηση του δείκτη αναλογίας ρευστότητας και συνολικού ενεργητικού κατά 25% ή εναλλακτικά από μια αύξηση κατά 14 μονάδες βάσης του επιτοκίου δανεισμού. Η

¹⁸ MAG (2010a), Table 1, page 17

¹⁹ Οι εκτιμήσεις του King (2010) είναι λίγο χαμηλότερες, στις 12 και 24 μονάδες βάσης αντίστοιχα.

συγκεκριμένη διαδικασία εγκρίθηκε και στα πλαίσια της BCBS (2010b) θεωρώντας παράλληλα την επίτευξη της NSFR ως το μεγαλύτερο εμπόδιο για την μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη, αποφεύγοντας ταυτόχρονα τις εκτιμήσεις για την LCR λόγω του περιορισμού των στοιχείων.

Επίδραση του νέου αυστηρού κανονιστικού πλαισίου στα κεφάλαια και το επιτοκιακό περιθώριο των Τραπεζών (ανάλυση βασισμένη στα μοντέλα που διαθέτουν αναφορά στα κεφάλαια των Τραπεζών) (2)			
Σενάρια πολιτικής (στοιχεία βάση μοντέλων που εμπεριέχουν αναφορά σε κεφάλαια και ρευστότητα)		Μοντέλα (χωρίς αναφορά στην τραπεζική ρευστότητα)	
Αύξηση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (ενσώματων κοινών μετοχών / σταθμισμένο ενεργητικό ή TCE/RWA) σε σχέση με το σημερινό επίπεδο (1)	Στόχος επίτευξης ρευστότητας σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα (2)	Αύξηση σε συγκεκριμένα μοντέλα του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας που προκαλείται από πίνακα (1), σε σχέση με την αρχική σταθερή αξία του μοντέλου (3)	Αύξηση του τραπεζικού κεφαλαίου που προκαλείται από πίνακα (2), σε σχέση με την αρχική σταθερή αξία του μοντέλου (4)
Ποσοστό (%)	Ποσοστό (%)	Ποσοστό (%)	Μονάδες Βάσης
2	25	2	14
4	25	4	14
6	25	6	14
2	50	2	25
4	50	4	25
6	50	6	25

Πηγή: Central Bank of France

Οι στήλες (1) και (2) αποτελούν τον συνδυασμό των στόχων επίτευξης κεφαλαίου και ρευστότητας βάση των σεναρίων που αναφέραμε. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις ορίζονται με βάση τον λόγο TCE/RWA, ενώ οι απαιτήσεις ρευστότητας από τον δείκτη ανάμεσα σε ρευστά διαθέσιμα και το συνολικό ενεργητικό. Η στήλη (3) επεξηγεί την αύξηση του δείκτη TCE/RWA σε αυξήσεις του δείκτη κεφάλαιο/συνολικό ενεργητικό και βασίζονται στις αρχικές τιμές του συγκεκριμένου δείκτη. Η στήλη (4) αναφέρεται στην απαίτηση ενίσχυσης της ρευστότητας ως απόρροια των προσαυξήσεων του περιθωρίου των επιτοκίων.

- I. Τα μοντέλα που περιέχουν τραπεζικά κεφάλαια και ρευστότητα: Για τα μοντέλα αυτού του τύπου πρόβλημα αποτελούν οι διαφορετικοί ορισμοί του κεφαλαίου και των περιουσιακών στοιχείων εντός του κάθε μοντέλου, αλλά και οι διαφορές που προκύπτουν στον δείκτη TCE/RWA.

Για να ξεπεραστεί το πρόβλημα αυτό, θεωρούμε ότι μια αύξηση κατά 1% του δείκτη TCE/RWA μεταφράζεται σε μια ισόποση αύξηση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας εντός των μοντέλων. Η προσέγγιση αυτή θεωρείται ως αποδεκτή όταν υφίστανται πολλοί διαφορετικοί ορισμοί του κεφαλαίου.²⁰

Οι εκτιμήσεις αφορούν τα δύο σενάρια ρευστότητας, το πρώτο βασίζεται στην αύξηση του δείκτη ρευστότητας προς το σύνολο του ενεργητικού σε ποσοστό 25% ή 50%. Το σενάριο με αύξηση 50% αφορά την εφαρμογή της NSFR χωρίς να ληφθούν υπ' όψιν οι ενδεχόμενες συνέργειες μεταξύ κεφαλαίου και ρευστότητας. Το δεύτερο σενάριο με αύξηση του δείκτη κατά 25% λαμβάνει υπ' όψιν και τις συνέργειες. Στον πίνακα ως άνω οι δύο πρώτες στήλες συνοψίζουν τα δύο αυτά σενάρια.

II. Τα μοντέλα που περιλαμβάνουν το τραπεζικό κεφάλαιο αλλά όχι την ρευστότητα των τραπεζών: Στα μοντέλα αυτά τα σενάρια για το κεφάλαιο αντιμετωπίζονται όπως στα μοντέλα της προηγούμενης περίπτωσης (I). Αντίθετα, η ενίσχυση της ρευστότητας αντιμετωπίζεται ως εξωγενές μοντέλο, στην περίπτωση αυτή αυξάνονται τα περιθώρια των επιτοκίων.²¹

III. Τα μοντέλα που χαρακτηρίζονται από την έλλειψη αναφοράς τόσο στα κεφάλαια των τραπεζών όσο και της ρευστότητας τους: Σε αυτά τα μοντέλα η ενίσχυση του κεφαλαίου και της ρευστότητας ερμηνεύονται ως ισοδύναμο εξάπλωσης με την ίδια λογική. Η στήλη (4) του πίνακα 3 είναι ίδια με αυτή του πίνακα 2 και βασίζεται στα δεδομένα της BCBS (2010b) όπου μια 1% αύξηση της απόδοσης στα κεφάλαια του Tier1 προκαλεί μια μακροπρόθεσμη αύξηση κατά 14 μονάδες βάσης στα περιθώρια δανεισμού.²² Οι εκτιμήσεις αυτές είναι σύμφωνες με τις περισσότερες μελέτες τα τελευταία χρόνια όπου θεωρούν ότι οι επιπτώσεις των νέων κεφαλαιακών απαιτήσεων είναι μετρίου μεγέθους.²³ Ειδικά από την στιγμή που οι ίδιες οι τράπεζες μπορούν να καταστούν ποιο ασφαλείς, αντισταθμίζοντας την αύξηση του κόστους χρηματοδότησης μέσω της μείωσης της απαιτούμενης απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων ή αυξάνοντας το κόστος των χρηματοδοτήσεων. Οι εκτιμήσεις των επιπτώσεων συγκλίνουν ότι 1% αύξηση του σταθμισμένου ενεργητικού προκαλεί μια αύξηση των επιτοκίων σε ένα εύρος 3 έως 10 μονάδων βάσης. Οι εκτιμήσεις αυτές παρουσιάζονται στις στήλες (3) και (4) ως μια αλληλουχία λογιστικών υπολογισμών (προέρχονται από την βάση δεδομένων και στοιχείων της Κεντρικής Τράπεζας της Γαλλίας).

²⁰ Gambacorta L, & King M, (2010), "Translating TCE/RWA to different bank capital ratios, BIS, mimeo.

²¹ Βάση εκτιμήσεων της BCBS (2010b)

²² Εκτίμηση King σε 15 μονάδες βάσης

²³ Elliot (2009), Schanz (2010), Hanson-Stein (2010), Osborne (2010)

Στο σημείο αυτό θα ήταν σκόπιμο να ρίξουμε μια ματιά και στις εκτιμήσεις του King (2010) που βασίζονται σε τρεις συντηρητικές παραδοχές:

- Η αύξηση του κόστους χρηματοδότησης και η μείωση των εσόδων που προκαλείται από τις νέες ρυθμίσεις μετακυλύετε στους πελάτες μέσω της αύξησης του περιθωρίου των επιτοκίων δανεισμού.
- Το κόστος του χρέους μειώνεται όσο οι τράπεζες παίρνουν λιγότερα ρίσκα.
- Ο τραπεζικός τομέας διατηρεί ROE στα επίπεδα του 15% κοντά στα ιστορικά υψηλά της περιόδου 1993-2007. Εάν η σταθερή ROE θεωρείται κοντά σε ένα ποσοστό 10%, το κάθε ποσοστό αύξησης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας οδηγεί σε αύξηση του περιθωρίου του επιτοκίου κατά 7 μονάδες βάσης.

Επίδραση του νέου αυστηρού κανονιστικού πλαισίου στα κεφάλαια και το επιτοκιακό περιθώριο των Τραπεζών (βασισμένη στα DSGE μοντέλα που δεν διαθέτουν αναφορά στα κεφάλαια των Τραπεζών) (3)				
Σενάρια πολιτικής		Μοντέλα		
Αύξηση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (ενσώματων κοινών μετοχών / σταθμισμένο ενεργητικό ή TCE/RWA) σε σχέση με το σημερινό επίπεδο (1)	Στόχος επίτευξης ρευστότητας σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα (2)	Αύξηση στην εξάπλωση της τράπεζας, σε σχέση με την αρχική σταθερή τιμή του μοντέλου σε κατάσταση σταθερότητας που προκαλείται από (1) (3)	Αύξηση του τραπεζικού κεφαλαίου που προκαλείται από πίνακα (2), σε σχέση με την αρχική σταθερή αξία του μοντέλου (4)	Τελική επίδραση των νέων κανόνων στο τραπεζικό περιθώριο (5 = 3 + 4)
Ποσοστό (%)	Ποσοστό (%)	Μονάδες Βάσης	Μονάδες Βάσης	Μονάδες Βάσης
2	25	26	14	40
4	25	52	14	66
6	25	78	14	92
2	50	26	25	51
4	50	52	25	77
6	50	78	25	103

Πηγή: Central Bank of France

Οι στήλες (1) και (2) αναφέρουν τα σενάρια πολιτικής, όπου οι αυστηρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις ορίζονται σε ποσοστιαίες μονάδες, εκφράζοντας την αναλογία μεταξύ των κοινών μετοχών / σταθμισμένο ενεργητικό (TCE/RWA), ενώ οι αυστηρότερες απαιτήσεις ρευστότητας καθορίζονται από την άποψη της αύξησης της αναλογίας μεταξύ ρευστότητας και του συνολικού ενεργητικού. Οι στήλες (3) και (4) μετατρέπουν τα σενάρια σε περιθώρια βασικών επιτοκίων που τροφοδοτούν τα διαθέσιμα μοντέλα (μεθοδολογία της C.B. of

France). Η στήλη (3) συγκεκριμένα ερμηνεύει την αύξηση του δείκτη TCE/RWA με βάση την αύξηση του περιθωρίου. Η στήλη (4) αναφέρεται στην ενίσχυση των απαιτήσεων ρευστότητας. Η στήλη (5) αναφέρεται στη συνολική προσαύξηση του περιθωρίου που εφαρμόζεται στην αρχική τιμή βάσης. Ως περιθώριο ορίζουμε το μέσο επιτόκιο των δανείων μείον το μέσο επιτόκιο των καταθέσεων ή το επιτόκιο της νομισματικής πολιτικής, ανάλογα του μοντέλου που παίρνουμε ως βάση.

7.4 Μακροπρόθεσμες επιπτώσεις (στην σταθερή κατάσταση) της παραγωγής

Οι νέοι κανονισμοί επιδρούν σημαντικά στην σταθερή κατάσταση της παραγωγής. Αυτή η επίδραση μπορεί να μετρηθεί από τον υπολογισμό της ποσοστιαίας απόκλισης του νέου επιπέδου σταθερής κατάστασης από τα αρχικά της επίπεδα.

Η απώλεια παραγωγής (σε σταθερή κατάσταση) ως απόρροια της επίδρασης του νέου αυστηρού κανονιστικού πλαισίου (4)												
Αύξηση δείκτη TCE/RWA σε σχέση με το τρέχων επίπεδο	Στόχος ρευστότητας σε σχέση με το τρέχων επίπεδο	Ζώνη Ευρωπαϊκής Ένωσης (βάση των μοντέλων DGSE)		ΗΠΑ		ΑΓΓΛΙΑ & ΙΤΑΛΙΑ	Μέσος Όρος	Τυπική απόκλιση	Ελάχιστο	Μέγιστο	Διάμεσος	Μοντέλα
		Με τραπεζικά κεφάλαια	Χωρίς τραπεζικά κεφάλαια	DSGE και VECM μοντέλα με τραπεζικά κεφάλαια	DSGE μοντέλα χωρίς τραπεζικά κεφάλαια	Semi Structural μοντέλα χωρίς τραπεζικά κεφάλαια						
Ποσοστό (%)	Ποσοστό (%)	Απόκλιση από την αρχική τιμή (%)										Αριθ.
2	0	0,29	0,24	0,10	0,29	0,29	0,25	0,20	0,04	0,70	0,20	13
4	0	0,53	0,49	0,25	0,57	0,58	0,47	0,35	0,07	1,10	0,33	13
6	0	0,81	0,72	0,35	0,83	0,84	0,68	0,50	0,07	1,58	0,50	13
2	25	0,34	0,34	0,20	0,40	0,45	0,37	0,30	0,00	1,07	0,25	13
4	25	0,63	0,61	0,35	0,72	0,73	0,61	0,44	0,08	1,47	0,42	13
6	25	0,86	0,86	0,50	0,96	0,99	0,80	0,56	0,08	1,85	0,59	13
2	50	0,49	0,48	0,29	0,56	0,56	0,51	0,40	0,07	1,52	0,33	13
4	50	0,73	0,72	0,49	0,82	0,83	0,72	0,52	0,07	1,83	0,50	13
6	50	0,96	0,96	0,59	1,06	1,09	0,92	0,63	0,07	2,05	0,65	13

Πηγή: Central Bank of France

Η επίδραση των νέων ρυθμίσεων στην παραγωγή εμφανίζεται να έχει μια γραμμική προσέγγιση.²⁴ Αυτό σημαίνει ότι τα νέα μέτρα ερμηνεύονται ως ένα μέτρο μακροχρόνιας αντίδρασης για την επίτευξη των νέων κεφαλαιακών απαιτήσεων, δηλαδή την μείωση της παραγωγής (από την σταθερή κατάσταση) που αναμένεται για κάθε αύξηση της κεφαλαιακής απαίτησης κατά 1%. Αν διπλασιασθεί το ποσοστό της κεφαλαιακής απαίτησης σε 2% αυτό θα επιδράσει ανάλογα και στην μείωση της παραγωγής. Η ίδια λογική ισχύει και για την επίδραση της παραγωγής στα περιθώρια των επιτοκίων.

Η ομαδοποίηση ανά ευρύτερη γεωγραφική περιοχή δεν προκαλεί ιδιαίτερες μεταβολές στα αποτελέσματα. Οι όποιες διαφορές είναι απόρροια των ιδιαιτεροτήτων των μοντέλων που χρησιμοποιούνται κατά τους υπολογισμούς. Οι τιμές των πινάκων ελάχιστο – μέγιστο αποδεικνύουν τον βαθμό αβεβαιότητας των εκτιμήσεων, για τον λόγο αυτό θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην μέση και την διάμεση τιμή ώστε να εκτιμηθούν οι συνέπειες στην παραγωγή και το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας. Οι τυπικές αποκλίσεις δείχνουν ότι σε αρκετές περιπτώσεις των σεναρίων, η επίδραση δεν διαφέρει στατιστικά από την μηδενική τιμή.

Λαμβάνο υας υπ' ό ψν ό λια τα μο νέλα, μας δείγνο υ ό τ η αύξηση κατά 1% των κεφαλαιακών απαιτήσεων μεταφράζεται σε 0,09% μέση απώλεια της παραγωγής. Ο υπολογισμός βασίζεται στον πίνακα (4), γραμμές (1-3), τιμές στήλης διάμεσος, όπου:

$$\left(\frac{1}{3}\right) * \left(\frac{0,20}{2} + \frac{0,33}{4} + \frac{0,50}{6}\right) = 0,09$$

Πρέπει να σημειωθεί ότι για τις ΗΠΑ η διαφορά των αποτελεσμάτων είναι συγκριτικά μεγαλύτερη ανάλογα του αν τα μοντέλα περιέχουν ή όχι τα τραπεζικά κεφάλαια. Για την Ευρωζώνη η διαφορά ανάλογα των μοντέλων είναι μικρότερη και με τιμές μικρότερες όταν δεν συμπεριλαμβάνονται τα τραπεζικά κεφάλαια. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι τα μοντέλα με ή χωρίς τραπεζικά κεφάλαια μπορούν να εξάγουν συγκρίσιμα αποτελέσματα. Η αντίστοιχη προσομοίωση της MAG (2010b) με την χρήση μεγάλης ποικιλίας μοντέλων υπολόγισε την επίδραση στο ΑΕΠ έως και το 2022 να ανέρχεται σε 0,10% για κάθε 1% αύξηση στο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

Οι παράλληλες αυξημένες απαιτήσεις διατήρησης ρευστότητας οδηγούν σε πρόσθετη μείωση το επίπεδο της παραγωγής στην οικονομία. Λαμβάνοντας υπ' όψιν την στήλη των διάμεσων και τις διαφορές των γραμμών (4-6) με τις γραμμές (1-3), μια αύξηση κατά 25% του δείκτη

²⁴ Τα περισσότερα μοντέλα που χρησιμοποιούνται έχουν μια γραμμική προσέγγιση γύρω από την σταθερή κατάσταση. Το γεγονός αυτό όμως δεν προκαλεί την γραμμικότητα των αποτελεσμάτων, αφού το πλήθος αυτών εξάγονται από διαφορετικής βάσης σταθερές καταστάσεις.

ρευστότητας / συνολικό ενεργητικό θα προκαλούσε μια κατά 0,08% μείωση της παραγωγής σε σχέση με τα αρχικά της επίπεδα (εκτίμηση που συμφωνεί και με αντίστοιχα αποτελέσματα της MAG 2010b).

$$\left(\frac{1}{3}\right) * (0,25-0,20 + 0,42-0,33 + 0,59-0,50) = 0,08$$

Μια αύξηση του δείκτη ρευστότητας / συνολικό ενεργητικό κατά 50% θα προκαλούσε μια μείωση της παραγωγής κατά 0,15% σε σχέση με τα αρχικά της επίπεδα. Λαμβάνοντας υπ' όψιν την στήλη των διαμέσων και τις διαφορές μεταξύ των γραμμών (1-3) και των γραμμών (7-9).

$$\left(\frac{1}{3}\right) * (0,33-0,20 + 0,50-0,33 + 0,65-0,50) = 0,15$$

Γίνεται εύκολα αντιληπτό πως τα αποτελέσματα για την επίδραση της ρευστότητας εμφανίζουν μια γραμμικότητα όπως και στην προηγούμενη περίπτωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Το σενάριο αύξησης κατά 25% του δείκτη ρευστότητας αποτελεί ταυτόχρονα και μέτρηση της επίδρασης της NSFR εάν ληφθεί υπ' όψιν και η συνέργεια του κεφαλαίου. Αντίθετα η αύξηση του δείκτη κατά 50% αποκλείει εξ' ορισμού την συνέργεια κεφαλαίων και ρευστότητας.

7.4.1 Επιπτώσεις στην μεταβλητότητα της παραγωγής

Θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε τις πιθανές επιπτώσεις του νέου κανονιστικού πλαισίου στην μεταβλητότητα της παραγωγής, με δεδομένο ότι πολλά μοντέλα δεν αναγνωρίζουν τις θετικές πλευρές των νέων κανονισμών όπως το γεγονός ότι αφήνουν αμετάβλητα τα ποσοστά επικινδυνότητας των συμβάσεων χρέους και τα ποσοστά αθέτησης των συμβάσεων. Με την χρήση των τυπικών αποκλίσεων είμαστε σε θέση να εξετάσουμε την πιθανή επίδραση των αντικυκλικών ρυθμιστικών κεφαλαίων στην σταθεροποίηση του συστήματος.

I. Επίδραση των αυστηρότερων ρυθμίσεων στην τυπική απόκλιση της παραγωγής:

Βάση του πίνακα (5) οι δύο πρώτες στήλες αναφέρουν τα σενάρια των νέων ρυθμίσεων, οι επόμενες στήλες ομαδοποιούν τα μοντέλα ανά ευρύτερη γεωγραφική περιοχή. Τα μοντέλα στα οποία θα βασίσουμε την ανάλυση μας μειώνονται από 13 σε max 5 έως 7 (είναι αυτά που περιλαμβάνουν μια έξαρση στην οικονομία όπως η τεχνολογική) μειώνοντας όμως παράλληλα και την βαρύτητα των αποτελεσμάτων.

Όλα τα μοντέλα που αναφέρονται στο τραπεζικό κεφάλαιο δείχνουν ότι η αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα επιφέρει μια επιβράδυνση της παραγωγής. Το μέγεθος αυτής της μείωσης ανάλογα του μοντέλου ποικίλει από -0,3% έως και -2,7% σε σχέση με τις

αρχικές τιμές βάσης. Η κατά 1% αύξηση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας / ενεργητικό μειώνει την τυπική απόκλιση της παραγωγής κατά 1%.

$$\left(\frac{1}{3}\right) * \left(\frac{-1,9}{2} + \frac{-3,9}{4} + \frac{-6,0}{6}\right) \simeq -1,0\%$$

Η επίδραση των αυστηρότερων κανόνων διατήρησης ρευστότητας κατά 25% για την κάλυψη της NSFR μειώνει την τυπική απόκλιση της παραγωγής επιπρόσθετα σε ποσοστό 1%.

$$\left(\frac{1}{3}\right) * (-3,1+1,9 -4,6+3,9 -7,1+6,0) = 1,0\%$$

Η απώλεια παραγωγής (σε σταθερή κατάσταση) ως απόρροια της επίδρασης του νέου αυστηρού κανονιστικού πλαισίου (5)

Αύξηση δείκτη TCE/RWA σε σχέση με το τρέχων επίπεδο	Στόχος ρευστότητας σε σχέση με το τρέχων επίπεδο	Ζώνη Ευρωπαϊκής Ένωσης (βάση των μοντέλων DGSE)		ΗΠΑ		Μόνο τα μοντέλα που περιλαμβάνουν τραπεζικά κεφάλαια	Μέσος Όρος	Τυπική απόκλιση	Ελάχιστο	Μέγιστο	Διάμεσος	Μοντέλα
		Με τραπεζικά κεφάλαια	Χωρίς τραπεζικά κεφάλαια	DSGE και VECM μοντέλα με τραπεζικά κεφάλαια	DSGE μοντέλα χωρίς τραπεζικά κεφάλαια							
Ποσοστό (%)	Ποσοστό (%)	Απόκλιση από την αρχική τιμή (%)										Αριθ.
2	0	-2,8		-0,50		-1,90	-2,50	1,90	-5,10	-0,50	-1,90	5
4	0	-5,4		-1,10		-3,90	-5,20	3,70	-10,80	-1,10	-3,90	5
6	0	-7,7		-1,50		-6,00	-7,60	5,60	-16,40	-1,50	-6,00	5
2	25	-3,4	-0,6	-1,40	-0,10	-3,10	-1,80	1,80	-4,60	0,00	-1,40	7
4	25	-4,7	-0,9	-2,20	0,00	-4,60	-3,20	3,70	-10,40	0,40	-2,20	7
6	25	-7,4	-1,3	-3,10	0,30	-7,10	-4,80	5,80	-16,00	1,20	-3,10	7
2	50	-4	-0,7	-3,70	0,00	-3,80	-2,50	2,30	-5,90	0,30	-3,40	7
4	50	-8,4	-1,1	-5,40	-0,10	-6,90	-4,30	4,00	-9,90	0,40	-5,40	7
6	50	-10,2	-1,5	-7,00	0,20	-8,90	-5,90	5,90	-15,50	1,10	-7,00	7

Πηγή: Central Bank of France

Τα μοντέλα που δεν αναφέρονται στο τραπεζικό κεφάλαιο και προσεγγίζουν την αυστηροποίηση των ρυθμιστικών κανόνων μόνο από την οπτική πλευρά της αύξησης του περιθωρίου δανεισμού δίνουν ένα διαφορετικό αποτέλεσμα, η τυπική απόκλιση της παραγωγής μειώνεται σε μικρότερα ποσοστά, ενώ στην περίπτωση των ΗΠΑ η τυπική απόκλιση αυξάνεται.

Η μείωση της μεταβλητότητας της παραγωγής είναι επακόλουθο της χαμηλότερης μόχλευσης των τραπεζών που προκαλείται από την ενίσχυση των ρυθμιστικών μέτρων και κανονισμών.

Οι αυξανόμενες απαιτήσεις κεφαλαίου και διατήρησης ρευστότητας αυξάνουν μοιραία το κόστος της εξωτερικής χρηματοδότησης και μειώνουν τον δείκτη δάνεια / εκροές. Η χαμηλότερη μόχλευση μετριάξει την μεταβλητότητα διάθεσης των πόρων των τραπεζών μέσω της χορήγησης νέων δανείων.

Αυτός ο μηχανισμός εξασθένισης γίνεται περισσότερο αντιληπτός με την χρήση των μοντέλων που εμπεριέχου τραπεζικά κεφάλαια και είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικός στο να καταδεικνύει το παραγωγικό σοκ που προκαλούν οι μεγάλης κλίμακας αλλαγές στις τιμές των περιουσιακών στοιχείων και στην χρηματοδότηση του χρέους. Ταυτόχρονα η μείωση της μόχλευσης επιφέρει και μείωση στο μερίδιο της κατανάλωσης που χρηματοδοτείται από τα δάνεια των τραπεζών προκαλώντας σημαντικό πλήγμα στην παραγωγική δραστηριότητα.

II. Αντικυκλικά ρυθμιστικά κεφάλαια:

Προσαρμόζοντας τα DSGE μοντέλα του πίνακα (1) με βάση τους νέους κανόνες των κεφαλαιακών απαιτήσεων μπορούμε να κάνουμε εκτιμήσεις των δυνητικών επιπτώσεων για τα μεταβαλλόμενα χρονικά αντικυκλικά ρυθμιστικά κεφάλαια όπως αυτά ορίστηκαν από την BCBS (2010b) και θεσμοθετήθηκαν από την Βασιλεία III. Διαμορφώνοντας τις τυπικές αποκλίσεις όπως όταν η οικονομία δέχεται ένα καταναλωτικό ή τεχνολογικό σοκ αλλά χωρίς αρχικά να ενσωματώσουμε τους αντικυκλικούς κανόνες, προσαρμόζουμε την μεταβολή των κεφαλαίων στο $\pm 2\%$ από την αρχική τους σταθερή κατάσταση, ενώ ορίζουμε την κεφαλαιακή εφεδρεία στο 4%.

Μεταβολή της τυπικής απόκλισης ως απόρροια της επίδρασης των αντικυκλικών κεφαλαιακών απαιτήσεων (DSGE μοντέλα) (6)							
Αύξηση δείκτη TCE/RWA σε σχέση με το τρέχων επίπεδο	Στόχος ρευστότητας σε σχέση με το τρέχων επίπεδο	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Ελάχιστο	Μέγιστο	Διάμεσος	Μοντέλα
Ποσοστό (%)	Ποσοστό (%)	Απόκλιση από την αρχική τιμή (%)					
2	0	-16,70	6,10	-22,40	-10,20	-17,60	3
4	0	-18,40	2,80	-21,60	-16,30	-17,20	3
6	0	-19,80	2,80	-21,60	-16,60	-21,30	3
2	25	-16,70	6,40	-22,50	-9,80	-17,90	3
4	25	-18,00	2,40	-20,70	-16,00	-17,20	3
6	25	-19,80	2,90	-21,50	-16,40	-21,40	3
2	50	-16,70	7,00	-23,30	-9,30	-17,60	3
4	50	-17,90	3,00	-21,30	-15,60	-16,80	3
6	50	-20,10	2,70	-23,30	-16,00	-21,10	3

Πηγή: Central Bank of France

Βάση των εκτιμήσεων της Κεντρικής Τράπεζας της Γαλλίας του πίνακα (6), η μείωση της τυπικής απόκλισης της παραγωγής από τις αρχικές της τιμές στην περίπτωση ενός σοκ στην οικονομία θα κυμανθεί μεταξύ του 10,2% και 22,4%. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν επειδή βασίζονται σε σχετικά μικρό αριθμό μοντέλων (3) πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν υπό κριτικό πρίσμα. Το μέγεθος της επίδρασης θα εξαρτηθεί από την προνοητικότητα των ποσοστών που τέθηκαν για την μεταβολή των κεφαλαίων και της κεφαλαιακής εφεδρείας. Όπως έδειξαν οι Angellini, Neri και Panetta (2010) και το μοντέλο Gerali (2010) η μεγάλη πτώση της διακύμανσης της παραγωγής οφείλεται στον ίδιο τον αντικυκλικό κανόνα δεδομένου ότι η νομισματική πολιτική δεν αφήνεται να αντιδράσει στην εισαγωγή των αντικυκλικών κεφαλαιακών αποθεμάτων. Οι μελέτες αυτές ασχολήθηκαν με αυτήν την αλληλεπίδραση, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι όταν οι συντελεστές ενός απλού κανόνα Taylor επιλέγονται με άριστο τρόπο (ώστε να ελαχιστοποιούν το σταθμισμένο μέσο όρο των διακυμάνσεων της παραγωγής και του πληθωρισμού) η βελτίωση της διακύμανσης της παραγωγής που επιφέρουν οι νέοι κεφαλαιακοί κανόνες μπορεί να είναι σημαντικά μικρότερη.

Για να καταλήξουμε σε συμπέρασμα αν τελικά οι κανόνες προληπτικής εποπτείας μπορούν να συμβάλλουν στην άμβλυνση των διακυμάνσεων της παραγωγής είναι προαπαιτούμενη η τοποθέτηση μας για την σημασία των οικονομικών διαταραχών στις μακροοικονομικές διακυμάνσεις. Σε ορισμένες οικονομικές διαταραχές, όπως η τεχνολογικές εξάρσεις ή οι εξάρσεις στην κατανάλωση κ.α. μια επέκταση της παραγωγής συνοδεύεται συνήθως και από μια ταυτόχρονη αύξηση της ζήτησης νέων πιστώσεων. Ο κανόνας των αντικυκλικών κεφαλαίων αναμένεται να βοηθήσει στην άμβλυνση τόσο της επέκτασης των πιστώσεων όσο και στην αύξηση της παραγωγής. Άλλες μορφές έντονων διακυμάνσεων όπως αυτό της αύξησης της προτίμησης για στέγαση μπορεί να οδηγήσει τα νοικοκυριά σε μείωση της κατανάλωσης προκαλώντας μείωση στην παραγωγή. Η αύξηση παράλληλα στην ζήτηση στεγαστικών δανείων για την αγορά κατοικιών θα προκαλέσει άνοδο των χορηγούμενων πιστώσεων. Στην περίπτωση αυτή το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα αναμένεται να συγκρατήσει την δυνατότητα αύξησης των πιστώσεων, σε αρχική όμως φάση αναμένεται να επιδεινώσει την κάμψη προκαλώντας μεγαλύτερες διακυμάνσεις στην παραγωγή.²⁵ Ωστόσο οι μεταβλητές συνθήκες δεν μπορούν να εξαρτώνται αποκλειστικά από μια έξαρση στην οικονομία αλλά θα πρέπει να παρέχουν ένα λογικό αποτέλεσμα και κάτω από τις γενικές συνθήκες στην οικονομία.²⁶ Το αντικυκλικό κεφάλαιο όπως ορίζεται στην Βασιλεία III

²⁵ Beau D., Clerck L., & Mojon B., (2011), "Macro-prudential policy and the conduct of monetary policy", Banque de France Occasional papers No 8, January.

²⁶ Drehmann M., Borio C., Gambacorta L., Jimenez G., Trucharte C., (2010), "Countercyclical capital buffers: Exploring Options", BIS Working Paper, 317.

τίθεται σε λειτουργία μόνο μετά από την υπέρβαση ορισμένων ορίων με βασικό προορισμό τον περιορισμό της ραγδαίας ανάπτυξης των πιστώσεων και τίθεται σε εφαρμογή μόλις τα σημάδια πίεσης κάνουν την εμφάνιση τους. Το γεγονός αυτό ενισχύει τις σταθεροποιητικές ιδιότητες του αντικυκλικού κεφαλαίου σε σχέση με τα μοντέλα που δημιουργούνται στην λογική των δεσμευτικών ελάχιστων τιμών και τα οποία δεν αντιλαμβάνονται την δυνατότητα συνύπαρξης ραγδαίας ανάπτυξης στην οικονομία ακολουθούμενη όμως από περιοριστικά μέτρα πίεσης.²⁷

7.4.2 Επιπτώσεις στην ευημερία

Οι νέοι κανόνες αναμένεται να έχουν σημαντική επίδραση στην συνολική ευημερία του κοινωνικού συνόλου. Οι τύποι (α) και (β) του Van den Heuvel (2008) μπορούν να εφαρμοστούν με βάση στατιστικά στοιχεία χωρών του ΟΟΣΑ σχετικά με την κερδοφορία των τραπεζών κατά την περίοδο 1986-2007. Τα στοιχεία αφορούν προηγμένες οικονομικά χώρες του δυτικού κόσμου, μεταξύ αυτών τον Καναδά, τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, χώρες τις Ε.Ε.

Οι μεταβλητές των τύπων Van den Heuvel ερμηνεύονται:

D = καταθέσεις πελατείας ή υποχρεώσεις

C = καταναλωτική δαπάνη νοικοκυριών

R^E = η απόδοση των μακροπρόθεσμων ομολόγων + 45 μονάδες βάσης (βάση δείκτη ΟΟΣΑ)²⁸

R^D = έσοδα από τόκους / ευρεία έννοια των καταθέσεων

R^L = έσοδα από τόκους (μείον τις καθαρές προβλέψεις)

g = λειτουργικά έξοδα (μείον τα καθαρά μη επιτοκιακά έσοδα)

L = ενεργητικό

$\bar{v} = 0,09$ το ελάχιστο ποσοστό για τον δείκτη του συνολικού κεφαλαίου ως ποσοστό των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι κοινές μετοχές των τραπεζών για την επίτευξη του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

²⁷ Bianchi J. & Mendoza A., (2010), "Over borrowing, financial crises and macro-prudential policy" mimeo.

²⁸ Η προσαύξηση κατά 45 μονάδες βάσης είναι μια εκτίμηση του ασφαλιστρου ρευστότητας σε κρατικά ομόλογα, αποτελεί δείκτη του ΟΟΣΑ βασισμένο στην διαφορά των αποδόσεων μεταξύ των δανείων μειωμένης εξασφάλισης των τραπεζών και των μακροπρόθεσμων κρατικών ομολόγων στις ΗΠΑ.

Απώλεια στον δείκτη ευημερίας για κάθε δύο μονάδες μείωσης του κεφαλαίου ως απόρροια της ανάλογης μείωσης της κατανάλωσης: Υπολογισμοί βασισμένοι στα νέα μέτρα (εκφρασμένα ως ποσοστό της σταθερής κατανάλωσης)²⁹
(7)

	Καναδάς	Γαλλία	Γερμανία	Ιταλία	Ολλανδία	Ισπανία	ΗΠΑ	Ιαπωνία	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση
Εξίσωση (α), $g_D=0$	0,16	0,13	0,15	0,17	0,26	0,23	0,07	0,10	0,16	0,06
Εξίσωση (α), $g_D=g/D$	0,11	0,09	0,07	0,10	0,14	0,15	0,03		0,10	0,04
Εξίσωση (β), χρήση στενού ορισμού των καταθέσεων, $g_D=0$	0,27	0,02	0,08	0,09	0,34	0,18	0,16		0,16	0,11
Εξίσωση (β), χρήση στενού ορισμού των καταθέσεων, $g_D=g/D$	0,22	0,00	0,01	0,03	0,23	0,11	0,12		0,10	0,10
Εξίσωση (β), χρήση ευρύτερου ορισμού των καταθέσεων, $g_D=0$	0,39	0,08	0,16	0,27	0,72	0,30	0,24		0,31	0,21
Εξίσωση (β), χρήση ευρύτερου ορισμού των καταθέσεων, $g_D=g/D$	0,34	0,04	0,09	0,20	0,60	0,22	0,20		0,24	0,19
Διάμεσος	0,25	0,06	0,09	0,13	0,29	0,20	0,14		0,18	0,14
Μέσος	0,25	0,05	0,09	0,14	0,38	0,20	0,14	0,10	0,16	0,14

Πηγή: Central Bank of France

Επειδή οι τύποι που εφαρμόζονται έχουν μια γραμμική προσέγγιση το εκτιμώμενο κόστος ευημερίας σε σχέση με τις αυξημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις κατά 2% έχει μικρή πιθανότητα σφάλματος. Η εκτιμώμενη τυπική απόκλιση υπολογίστηκε σε 0,14. Εάν η κεφαλαιακή απαίτηση ανέλθει στο 4% ή 6% οι τιμές του πίνακα πρέπει να πολλαπλασιαστούν με το διπλάσιο ή τριπλάσιο ποσοστό αντίστοιχα.

Οι υπολογισμοί γίνονται με δύο παραδοχές $g_D = 0$ (η λήψη των καταθέσεων περιλαμβάνει μηδενικά έξοδα πέρα των τόκων που καταβάλλονται) και $g_D = \frac{g}{D}$ (τα έξοδα εκτός των τόκων μπορούν να αποδοθούν στο κόστος ανάληψης των καταθέσεων). Οι υπολογισμοί για την

²⁹ Οι υπολογισμοί έχουν πραγματοποιηθεί βάση των τύπων Van den Heuvel (α) και (β) από την Κεντρική Τράπεζα της Γαλλίας.

εξίσωση (β) διαχωρίζονται ανάλογα της χρήση της στενής και ευρείας έννοιας των καταθέσεων, δημιουργώντας 4 εναλλακτικά σενάρια.

Η διάμεσος (median) υπολογίζεται για όλες τις διαθέσιμες εκτιμήσεις και μας δείχνει ότι: η αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων κατά μία ποσοστιαία μονάδα προκαλεί στην μακροχρόνια κατανάλωση (ευημερία) απώλεια της τάξης του 0,09%.

Median = $\frac{0,18}{2} = 0,09\%$ (Υπολογισμοί πίνακα (7) έχουν ως βάση την κατά 2% αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων).

Ο βαθμός ετερογένειας μεταξύ των διαφορετικών γεωγραφικών περιοχών προκύπτει από τις υψηλές τιμές των τυπικών αποκλίσεων. Ο υπολογισμός του μέτρου ευημερίας (κατανάλωσης) με την χρήση των μοντέλων έχει σημαντικά πλεονεκτήματα καθώς μπορεί να συνυπολογισθεί η επίδραση της αύξησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων και της διατήρησης ρευστότητας.

Βάση των εκτιμήσεων της μέσης τιμής, η κατά 1% αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα προκαλέσει 0,08% απώλεια σε σχέση με την σταθερή κατάσταση της παραγωγής.

Mean = $\frac{0,16}{2} = 0,08\%$ (Υπολογισμοί πίνακα (7) έχουν ως βάση την κατά 2% αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων).

Οι δύο τιμές (Median & Mean) συμφωνούν απόλυτα με τους υπολογισμούς μας με βάση τα δεδομένα του πίνακα (4).

7.5 Αποτελέσματα – Συμπεράσματα μελέτης

Αρχικός σκοπός αυτής της μελέτης ήταν να διαπιστωθεί η επίδραση των νέων κεφαλαιακών απαιτήσεων και της αυξημένης διατήρησης ρευστότητας, που είναι αναγκαία να γίνει από πλευράς του χρηματοπιστωτικού τομέα στα πλαίσια της θεσμοθέτησης και της σταδιακής εισαγωγής των νέων κανόνων που έθεσε η Βασιλεία III, στην παραγωγή και την ευημερία. Οι επιδράσεις αναμένεται να είναι σίγουρα σύνθετες και πολυεπίπεδες και θα αφορούν όλα τα επίπεδα της οικονομικής δραστηριότητας. Με την παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια μέτρησης και αποτύπωσης αυτών των επιπτώσεων με την βοήθεια μοντέλων ποικίλων μορφών με ευρεία γεωγραφική αναφορά. Τα αποτελέσματα μας, τα συμπεράσματα και η ανάλυση τους μπορούν να επικεντρωθούν σε τρία (3) επίπεδα:

I. Στις επιπτώσεις των αυξημένων κεφαλαιακών απαιτήσεων και της αυστηρότερης ρύθμισης ρευστότητας στις διακυμάνσεις της οικονομίας.

Στα μοντέλα που χρησιμοποιήθηκαν και περιέχουν στην ανάλυση τους τα τραπεζικά κεφάλαια εμφανίζεται το φαινόμενο η αυστηροποίηση των κανόνων για την κεφαλαιακή επάρκεια να προκαλεί μια μείωση της μεταβλητότητας της παραγωγής, το μέγεθος αυτής της μεταβλητότητας είναι ετερογενής και κυμαίνεται από αμελητέα έως σημαντική για το σύνολο των μοντέλων. Με δεδομένη την πρόκληση ενός καταναλωτικού ή τεχνολογικού σοκ στην οικονομική δραστηριότητα, μία κατά 1% αύξηση του δείκτη κεφαλαίου / ενεργητικό θα προκαλέσει μια μείωση στην τυπική απόκλιση της παραγωγής της τάξης αντίστοιχα του 1% (κατά μέσο όρο). Οι αυστηρότεροι κανόνες και απαιτήσεις ρευστότητας κατά 25% υπολογίστηκε ότι θα μείωνε την τυπική απόκλιση της παραγωγής επιπρόσθετα σε ποσοστό 1%. Εάν λάβουμε υπ' όψιν και άλλες μορφές έντονων διακυμάνσεων στην οικονομία η τυπική απόκλιση της παραγωγής τείνει να γίνεται μικρότερη. Συμπερασματικά, οι μεταρρυθμίσεις αναμένεται ότι θα προκαλέσουν μια μείωση στην μεταβλητότητα της παραγωγής, το ποσοστό αυτής της μείωσης είναι, από τεχνικής άποψης, εξαρτώμενο σε μεγάλο βαθμό από τον αριθμό των μοντέλων που χρησιμοποιούνται για την διεξαγωγή των σχετικών υπολογισμών.

II. Στην επίδραση των υψηλότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων και της αυξημένης διατήρησης ρευστότητας στην μακροπρόθεσμη οικονομική απόδοση.

Το νέο κανονιστικό πλαίσιο προκαλεί απώλεια στην παραγωγή που εκφράζεται ως ποσοστό της τυπικής απόκλισης από την αρχική σταθερή κατάσταση (ως σταθερή κατάσταση θεωρούμε το αρχικό επίπεδο παραγωγής χωρίς την εφαρμογή του νέου κανονιστικού πλαισίου). Το νέο πλαίσιο προκαλεί επίσης απώλεια του επιπέδου ευημερίας το οποίο αξιολογείται από την πλευρά του επιπέδου της κατανάλωσης. Τα αποτελέσματα έχουν εξαχθεί βάση των τύπων του Van den Heuvel που χρησιμοποιήθηκαν καθώς και ενός συνόλου DSGE μοντέλων.

Για την πλειονότητα των μοντέλων τα αποτελέσματα έχουν γραμμική μορφή, η γραμμικότητα είναι μεθοδολογική επιλογή προκειμένου να καταλήξουμε σε αποδεκτές εκτιμήσεις παρά τον βαθμό αβεβαιότητας που τις χαρακτηρίζει. Τα αποτελέσματα απεικονίζουν τις επιπτώσεις στην παραγωγή στην περίπτωση αύξησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων κατά 1%. Αν διπλασιαστούν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις θα διπλασιάσουμε αντίστοιχα και τις τιμές των επιπτώσεων στην παραγωγή (απόρροια της γραμμικότητας), ανεξάρτητα του αρχικού επιπέδου της παραγωγής. Αντίστοιχα λειτουργούμε και στην περίπτωση που εξετάζουμε τις αυξημένες απαιτήσεις ρευστότητας.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν μας τις μέσες τιμές που εξάγονται από την χρήση των μοντέλων που εμπεριέχουν στην ανάλυση τους και τα τραπεζικά κεφάλαια, προκύπτει ότι η αύξηση κατά 1% του κεφαλαιακού δείκτη θα προκαλούσε μια μείωση κατά 0,09% της παραγωγής. Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώνεται και από αποτελέσματα της MAG (2010b) με την περίοδο προσομοίωσης στην περίπτωση αυτή να φτάνει έως το 2020.

Για την αξιολόγηση της επίπτωσης των αυξημένων απαιτήσεων διατήρησης ρευστότητας στην παραγωγή, θεωρούμε ότι θα υπάρξει μια αύξηση του δείκτη ρευστά διαθέσιμα ενεργητικού / συνολικό ενεργητικό της τάξης του 25% έως 50%.

Στην περίπτωση αύξησης του δείκτη σε ποσοστό 25% η μείωση της παραγωγής από την αρχική σταθερή κατάσταση θα είναι 0,08%. Στην περίπτωση αυτή λαμβάνονται υπ' όψιν και οι ενδεχόμενες συνέργειες μεταξύ του κεφαλαίου και της ρευστότητας. Στην περίπτωση αύξησης του δείκτη σε ποσοστό 50% η μείωση της παραγωγής θα ανέλθει στο 0,16%. Στην περίπτωση αυτή δεν λαμβάνονται υπ' όψιν οι ενδεχόμενες συνέργειες.

Είναι σημαντικό ότι οι τιμές αυτές μείωσης της παραγωγής εξάγονται από τα αποτελέσματα τόσο των μοντέλων που περιέχουν την τραπεζική ρευστότητα όσο και από αυτά που δεν την περιλαμβάνουν. Συμπερασματικά, οι εκτιμήσεις μας δείχνουν ότι οι οικονομικές επιπτώσεις των νέων απαιτήσεων ρευστότητας είναι οριακά χαμηλότερες από αυτές των νέων κεφαλαιακών απαιτήσεων ($0,08\% < 0,09\%$).

III. Στην επίδραση της υιοθέτησης αντικυκλικών κεφαλαιακών αποθεμάτων στις οικονομικές διακυμάνσεις και στην μεταβλητότητα του τραπεζικού κεφαλαίου.

Οι υπολογισμοί βασίζονται στην υπόθεση ότι η αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων κινείται σε ένα εύρος της τάξης του $\pm 2\%$ από την αρχική σταθερή κατάσταση, ακολουθώντας την επίδραση ενός ρυθμιστικού κεφαλαίου της τάξης του 4%. Η υπόθεση αυτή μειώνει την τυπική απόκλιση της παραγωγής σε ποσοστό από 10% έως 20%, το αποτέλεσμα αυτό είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο σε άλλες οικονομικές παραμέτρους, όπως την ακολουθούμενη νομισματική πολιτική, τους προληπτικούς κανόνες εποπτείας, το μέγεθος των κρίσεων που πλήττουν τις οικονομίες των κρατών, κ.α.

Κλείνοντας τα συμπεράσματα μας, πρέπει να πούμε ότι γίνεται απόλυτα κατανοητό μέσα από την συγκεκριμένη μελέτη, ότι οι επιπτώσεις που θα προκύψουν από την σταδιακή εφαρμογή των νέων κανόνων της Βασιλείας III στην οικονομική δραστηριότητα στο σύνολο της θα είναι σημαντικές. Θα επηρεάσουν μακροπρόθεσμα όχι μόνο την πορεία του χρηματοπιστωτικού τομέα αλλά και την ίδια την παραγωγική βάση της οικονομίας. Η περίοδο προσαρμογής στο νέο κανονιστικό πλαίσιο που θα πρέπει να ανατρέψει παλιές

πρακτικές και τρόπους λειτουργίας πολλών ετών, θέτοντας παράλληλα τις νέες βάσεις εξέλιξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, θα μεταβάλλει σταδιακά την παροχή ρευστότητας στην παγκόσμια οικονομία επηρεάζοντας καταλυτικά τόσο την ευημερία των πολιτών αλλά και την διαμόρφωση του κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος σε πλήθος χωρών με διαθρωπικά προβλήματα στις οικονομίες τους.

Η' ΜΕΡΟΣ (ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΣΥΣΧΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙΙ)

8.1 Πρόβλημα στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής στην Ευρωζώνη

Η χρηματοπιστωτική κρίση αλλά και η κρίση χρέους στην Ευρωζώνη έφερε στο προσκήνιο τις υφιστάμενες θεσμικές της αδυναμίες, κάνοντας ποιο εμφανή από ποτέ την απουσία των απαραίτητων εργαλείων άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Ευρωζώνη αποτελεί μια νομισματική ένωση που ακολουθεί μεν μια ενιαία νομισματική πολιτική, απουσία δε εργαλείων για την διαμόρφωση μιας κοινής δημοσιονομικής πολιτικής. Το πρόβλημα έγινε εμφανές όταν τα μέλη της ένωσης αντιμετώπισαν ασύμμετρα οικονομικά σοκ και η Κεντρική Τράπεζα δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθεί με βάση τις ιδιαιτερότητες του κάθε κράτους μέλους, προσφέροντας τους δυνατότητες αποτελεσματικής σταθεροποίησης της οικονομίας τους με την χρήση εργαλείων άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής.

Οι περισσότερες χώρες με ομόσπονδες δομές διαθέτουν μηχανισμούς σταθεροποίησης και μεταβίβασης πληρωμών, οι οποίοι βοηθούν στην εξάλειψη των επιμέρους ανισοτήτων. Ο κοινός προϋπολογισμός παρέχει την δυνατότητα άσκησης σταθεροποιητικής πολιτικής σε περιπτώσεις εμφάνισης περιφερειακών οικονομικών σοκ, όπως είχαμε εντός της Ευρωζώνης. Σε σύγκριση με τις ΗΠΑ που είναι σήμερα μια σχετικά επιτυχημένη νομισματική ένωση με βάση το δολάριο, η Ευρωζώνη αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες όταν καλείται να αντιμετωπίσει περιφερειακά σοκ. Αποτέλεσμα του μικρότερου βαθμού δημοσιονομικής και πραγματικής οικονομικής σύγκλισης, απουσία εργαλείων άσκησης σταθεροποιητικής πολιτικής. Για το λόγο αυτό θα ήταν προτιμώδες συμφέρον η δημιουργία και χρήση δημοσιονομικών εργαλείων που θα οδηγούσαν σε συγχρονισμό των οικονομικών κύκλων.

Η ευρωζώνη αποτελεί μια ετερογενή οικονομική ζώνη που διαθέτει πολύ μικρότερη αίσθηση αλληλεγγύης μεταξύ των μελών σε αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ. Με δεδομένη λοιπόν την δομική ανισορροπία της Ευρωζώνης η προσπάθεια δημοσιονομικής ενοποίησης δεν θα είναι εύκολα διαχειρίσιμη χωρίς αναδιανεμητικούς μηχανισμούς. Για τον λόγο αυτό με σκοπό την ενίσχυση της δημοσιονομικής συνοχής στην Ευρωζώνη απαιτείται η δημιουργία μίας ισχυρής εποπτικής αρχής η οποία θα πρέπει να θωρακιστεί με δυνατότητες υπερίσχυσης έναντι των εθνικών αρχών, αλλά και είναι σε θέση να ασκεί επιρροή και να έχει παρεμβατικό ρόλο σε χώρες που εμφανίζονται αρνητικές δομικού χαρακτήρα εξελίξεις.

Ο τρόπος επίτευξης μιας ενισχυμένης δημοσιονομικής ενοποίησης στην Ευρωζώνη θα μπορούσε να επιτευχθεί σε πρώτη φάση βάση 4 σεναρίων:³⁰

- ❖ Σύνταξη κοινού ευρωπαϊκού προϋπολογισμού,
- ❖ Κοινός μηχανισμός αντιμετώπισης της ανεργίας,
- ❖ Μηχανισμός προστασίας από ισχυρές οικονομικές κυκλικές διακυμάνσεις,
- ❖ Μηχανισμός εξισορρόπησης από καταβολές τοκοχρεολυσίων για τα κράτη – μέλη.

Η ύπαρξη αυτών των εργαλείων κρίνεται ως απαραίτητη για την πειθαρχία των εθνικών κυβερνήσεων, ειδικά στην παρούσα φάση μεταρρύθμισης και δημιουργίας κοινής δημοσιονομικής πρακτικής στην Ευρωζώνη.

8.2 Γιατί τώρα η τραπεζική ένωση?

Πριν το ξέσπασμα της κρίσης στην Ευρωζώνη, το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα και η ενιαία αγορά προωθούσαν την χρηματοπιστωτική ομοιογένεια. Οι τράπεζες και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί λειτουργούσαν με ευκολία από κράτος σε κράτος και οι πιστώσεις κατευθύνονταν εκεί που υπήρχε μεγαλύτερη ζήτηση, ενώ τα χαρτοφυλάκια των τραπεζών διαφοροποιούνταν σταδιακά όλο και περισσότερο. Η διατραπεζική αγορά λειτουργούσε ομαλά και οι νομισματικές συνθήκες ήταν σχετικά ομοιόμορφες σε όλη την Ευρωζώνη. Υπήρχαν βέβαια και σημαντικά προβλήματα όπως οι μεγάλες ροές κεφαλαίων εντός της Ευρωζώνης και η συσσώρευση ανισορροπιών στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Η διαμορφούμενη χρηματοπιστωτική αρχιτεκτονική με βασικούς πυλώνες το νέο κοινό νόμισμα και την κοινή αγορά, αλλά και τα εθνικά δίκτυα ασφαλείας με τους εθνικούς εποπτικούς μηχανισμούς έδειχναν να εξυπηρετούν ικανοποιητικά την ανάπτυξη της Ευρωζώνης. Η απουσία όμως κοινής εποπτικής αρχής επέτρεψε την δημιουργία ‘ανοιγμάτων’ και την έκθεση των τραπεζών σε σημαντικούς κινδύνους. Πολλοί είναι αυτοί που θεωρούν ότι η ύπαρξη μιας ενιαίας εποπτικής αρχής με υπερεθνικό χαρακτήρα θα είχε αποτρέψει την διόγκωση των κινδύνων, την μεγέθυνση των μεγεθών και την ανάληψη σημαντικών επιπέδων ρίσκου από τα πιστωτικά ιδρύματα χωρών όπως η Κύπρος, η Ιρλανδία και η Ισπανία.

Όπως απέδειξε η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, ο τραπεζικός τομέας των χωρών της Ευρωζώνης αντιμετώπισε και συνεχίζει να αντιμετωπίζει έντονα δομικά προβλήματα. Στα θεμέλια της Ευρώπης σήμερα συνεχίζει να υφίσταται μια βραδυφλεγής βόμβα αφού το μέγεθος του τραπεζικού της τομέα αγγίζει τα €30 τρις όταν στις ΗΠΑ το αντίστοιχο μέγεθος

³⁰ Deutsche Bank

δεν ξεπερνά τα €17 τρις. Ταυτόχρονα οι δομικές ανισορροπίες στα πλαίσια της Ε.Ε. συνεχίζουν να υφίστανται, αφού χώρες όπως η Γερμανία συνεχίζουν να έχουν τεράστια εμπορικά πλεονάσματα και οι χώρες του Νότου της Ευρώπης συνεχίζουν να εμφανίζουν σημαντικά ελλείμματα.

Με αφετηρία την κρίση του 2007 οι Γερμανικές τράπεζες έπαψαν να χρηματοδοτούν τα ελλείμματα των χωρών του Νότου, αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα πλεονάσματα της Γερμανικής Κεντρικής Τράπεζας στο σύστημα Target II να αυξάνονται διαρκώς ξεπερνώντας σήμερα τα €700 δις., το γεγονός αυτό αποτελεί ένα ακόμα 'ευρωπαϊκό πονοκέφαλο' αφού η ίδια η Γερμανία είναι εκτεθειμένη σε ένα μεγάλο κίνδυνο σε περίπτωση που σταματούσε την συνέχιση χρηματοδότησης των ελλειμματικών οικονομιών του Νότου ή οδηγούσε στην διάλυση της Ευρωζώνης. Παράλληλα η ΕΚΤ, με την συνέχεια της παρούσας θεσμικής λειτουργία της είναι αδύνατον σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα να επιλύσει τα προβλήματα του τραπεζικού τομέα συνεχίζοντας την αγορά ομολόγων ή μειώνοντας σε διαρκή βάση τα επιτόκια ή αυξάνοντας την ποσότητα χρήματος στην αγορά. Η ιδέα της τραπεζικής ένωσης ήρθε στο προσκήνιο με στόχο να στηριχθεί η ΕΚΤ, με την συνδρομή των εθνικών εποπτικών αρχών και των κεντρικών τραπεζών των χωρών - μελών, στην δυνατότητα λήψης αποφάσεων όπως το κλείσιμο μιας τράπεζας σε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα αν και όποτε αυτό κριθεί απαραίτητο.

8.3 Τι είναι η τραπεζική ένωση – ορισμός

Τον Σεπτέμβριο του 2012 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε να δοθούν πρόσθετες εξουσίες στην ΕΚΤ ώστε αυτή να λειτουργεί ως μοναδική εποπτεύουσα αρχή της ευρωζώνης. Αυτό ήταν το πρώτο βήμα προς την ιδέα μιας πλήρους τραπεζικής ένωσης, που θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων ένα ενιαίο σύνολο κανόνων που καταρτίστηκε από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή αλλά και ένα ενιαίο σύστημα παροχής εγγύησης καταθέσεων. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους το Ευρωπαϊκό συμβούλιο ζήτησε την άδεια να διαμορφώσει το απαραίτητο νομικό πλαίσιο που θα αποτελέσει την βάση του νέου εγχειρήματος εντός του 2013.

Με τον όρο τραπεζική ένωση εννοούμε το σύνολο των προτάσεων που έχουν γίνει σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και για τα πάσης φύσεως μέτρα διάσωσης. Η τραπεζική ένωση ορίζεται ουσιαστικά ως ένα είδος κυκλοφοριακού συστήματος, το οποίο είναι απαραίτητο για την επιβίωση της ένωσης με σκοπό των έλεγχου των χρηματικών ροών. Η τραπεζική ένωση είναι απαραίτητο να έχει τέσσερα κρίσιμα δομικά συστατικά:

- Το κοινό ρυθμιστικό πλαίσιο

- Τον κοινό μηχανισμό εξυγίανσης
- Το κοινό δίκτυ ασφαλείας
- Την κοινή πολιτική για τις καταθέσεις

Η εξουσία της άσκησης του ελέγχου και οι πόροι για τις διασώσεις πρέπει να λειτουργούν κινούμενες παράλληλα ώστε να επιτευχθεί η σταθεροποίηση του κοινού νομίσματος. Σε κάθε περίπτωση η χρηστή διακυβέρνηση και ο έλεγχος θα πρέπει να διασφαλίζονται ενιαία στην Ε.Ε. μέσω της ΕΚΤ. Σκοπός είναι η κοινή εποπτεία να μετριάσει τις ρυθμιστικές αποκλίσεις και να αποτρέψει τον κατακερματισμό των χρηματοπιστωτικών αγορών. Συμβάλλοντας παράλληλα στην αποκατάσταση της σχέσης μεταξύ της νομισματικής πολιτικής και των επιπτώσεων της στην πραγματική οικονομία, διευκολύνοντας εν τέλει την οικονομική ανάκαμψη που χρειάζεται στην παρούσα φάση η Ευρώπη.

8.4 Σχεδιαζόμενα μέτρα στα πλαίσια της τραπεζικής ένωσης

Με βάση τις υφιστάμενες προτάσεις τα κυριότερα μέτρα που σχεδιάζονται είναι:

1. Η δημιουργία μιας κεντρικής υπηρεσίας για την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η οποία θα έχει την δυνατότητα να αποφασίζει αυτόνομα για όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2. Να ενοποιηθούν όλα τα εθνικά συστήματα, στον τομέα της εγγύησης καταθέσεων των τραπεζών, ώστε να σταματήσουν οι εκροές καταθέσεων κυρίως από το Νότιο της Ευρώπης με αποδέκτη το Βόρειο μέρος της. Αλλά και οι εκροές εκτός Ευρωζώνης με προορισμό τρίτες χώρες.
3. Να εξασφαλιστεί η δυνατότητα παροχής βοήθειας από το ταμείο χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (ESM) απευθείας στις τράπεζες που αντιμετωπίζουν προβλήματα, χωρίς την μεσολάβηση των κρατών που πολλές φορές συμπαρασύρουν το σύνολο των οικονομιών τους στην προσπάθεια διάσωσης των τραπεζών τους.

Τα νέα μέτρα αναμένεται να δημιουργήσουν μια νέα αρχιτεκτονική στην Ευρώπη με σημαντικά αντίρροπες τάσεις. Προκειμένου το εγχείρημα της τραπεζικής ενοποίησης να στεφθεί από επιτυχία χρειάζεται:

- i. Ο ενιαίος εποπτικός μηχανισμός να σπάσει τον φαύλο κύκλο μεταξύ των τραπεζών και των κυβερνήσεων.

- ii. Η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, η εκκαθάριση των τραπεζών και ο μηχανισμός εγγύησης καταθέσεων να αποκτήσουν αξιοπιστία μόνο μέσα από την χρήση και την διασφάλιση δημοσιονομικών εργαλείων.
- iii. Οι κοινοί μηχανισμοί ασφαλείας χωρίς την ύπαρξη αποτελεσματικής εποπτείας και μηχανισμού εκκαθάρισης θα δημιουργούσε κίνητρα στρέβλωσης, μετατοπίζοντας τα συνολικά βάρη στο επίπεδο της Ευρωζώνης.
- iv. Η εξουσία λήψης των αποφάσεων και οι απαραίτητοι πόροι θα πρέπει να συμπορεύονται, η άμεση δημιουργία ενός ‘σφιχτού’ χρονοδιαγράμματος ολοκλήρωσης της τραπεζικής ενοποίησης κρίνεται ως ζωτικής σημασίας.

8.5 Ποια αναμένεται να είναι η αντίδραση των αγορών απέναντι στην τραπεζική ενοποίηση

Οι τράπεζες της Ευρωζώνης ελπίζουν πως η ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης θα ήταν ικανή να φέρει ένα αποφασιστικό πλήγμα στην κρίση που σοβεί εδώ και χρόνια στους κόλπους της Ευρώπης. Παράλληλα θα βοηθούσε τους μεγάλους διασυννοριακούς τραπεζικούς ομίλους να επιτύχουν καλύτερο συντονισμό των ενεργειών τους μιλώντας με ένα εποπτικό όργανο και ένα κέντρο λήψης αποφάσεων.

Η εποπτεία όλων των τραπεζών από την ΕΚΤ θα προκαλέσει μέσο-μακροπρόθεσμα τον μετασχηματισμό του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ευρώπης, ενώ αναμένεται να βοηθήσει καταλυτικά στο κόσμητο του ομφάλιου λώρου που συνδέει σήμερα τους τραπεζικούς κινδύνους με τα κρατικά χρέη.

Η πρόταση για μία μόνο εποπτεύουσα αρχή μπορεί να προκαλέσει σε αρχικό στάδιο σύγχυση στους κόλπους της Ευρώπης αλλά και στις αγορές. Η σύγχυση αυτή θα είναι απόρροια των αντικρουόμενων νομοθετικών πρωτοβουλιών που αναμένεται να ληφθούν αλλά και του τρόπου που θα πρέπει να παρεμβαίνει η ΕΚΤ σε περιπτώσεις που εντοπίζονται πιστωτικά ιδρύματα που παραβιάζουν τους κανόνες εποπτείας και διαφάνειας.

8.6 Ποια τα προβλήματα και οι αντιδράσεις των εταίρων που πρέπει να ξεπεραστούν

Το ΔΝΤ πρόσφατα σε μελέτες του έχει σημειώσει τον κίνδυνο για τον Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Τομέα, εκτιμώντας ότι απαιτείται μια πρόσθετη απομόχλευσή του κατά €1,2 τρις περίπου. Ο παράγοντας αυτός λειτουργεί ανασταλτικά στην ροή των πιστώσεων προς τις χώρες της ευρωπεριφέρειας που τις έχουν περισσότερο ανάγκη στην παρούσα φάση. Αποτέλεσμα αυτού είναι πολλές τράπεζες της περιφέρειας να πλήττονται από το υψηλό κόστος χρηματοδότησης,

την αδύναμη κερδοφορία τους και την επιδείνωση των στοιχείων του ενεργητικού τους. Για να ξεπεραστούν τα προβλήματα αυτής της φύσης το Ταμείο προτείνει μεταξύ άλλων την επιτάχυνση των διαδικασιών για την τραπεζική ένωση, αλλά και την ενεργοποίηση του ενιαίου μηχανισμού εκκαθάρισης των προβληματικών τραπεζών παράλληλα με τον ενιαίο μηχανισμό εποπτείας από την ΕΚΤ, εντός του 2014. Το ίδιο διάστημα, πρέπει να υπάρξει ένα δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση και την σύσταση του Ταμείου Εξυγίανσης των Τραπεζών αλλά και της δημιουργίας του ενιαίου μηχανισμού των καταθέσεων.

Η Γερμανία ως κυρίαρχη οικονομία της Ευρωζώνης αυτή την στιγμή έχει ταχθεί υπέρ μίας μικρής τραπεζικής ενοποίησης, όπου η ΕΚΤ δεν θα έχει την εποπτεία και των περίπου 6.000 χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της Ευρώπης, αλλά θα περιορισθεί στην εποπτεία των 25 μεγαλύτερων εμπορικών ευρωπαϊκών πιστωτικών ιδρυμάτων. Η αιτιολόγηση αυτής της θέσης της, αφορά τις δυσκολίες συντονισμού ενός τόσο μεγάλου εγχειρήματος από πλευράς της ΕΚΤ. Η πραγματικότητα που κρύβεται πίσω από αυτή την θέση, υποκρύπτει ίσως την άρνηση της Γερμανίας να επιτρέψει τον έλεγχο του δικού της χρηματοπιστωτικού συστήματος. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι και στην Γερμανική επικράτεια βρίσκονται σήμερα τράπεζες με σημαντικά προβλήματα και τεράστιες ανάγκες κεφαλαιακής ενίσχυσης.

Η Γερμανία επίσης δεν θέλει να απολέσει την δυνατότητα δανεισμού της με μηδενικά επιτόκια, ούτε να χάσει την εισροή χρημάτων από τις χώρες του Νότου, στοιχεία που αυξάνουν τόσο τις επενδύσεις όσο και την ανταγωνιστικότητα της. Με αυτά τα δεδομένα, μια τραπεζική ενοποίηση των 25 μεγαλύτερων τραπεζών θα ήταν προσαρμοσμένη στα μέτρα της Γερμανίας, αφού σε μια ενδεχόμενη μεγάλη τραπεζική ενοποίηση δεν θα είχε καμία σημασία η εθνικότητα της κάθε τράπεζας οπότε και θα εξέλειπε ο λόγος απόρριψης δανεισμού από μια τράπεζα με έδρα την Γερμανία προς μια τράπεζα με έδρα την Ελλάδα ή την Ισπανία. Εάν επικρατήσει η Γερμανική αντίληψη περί τραπεζικής ενοποίησης χωρίς παράλληλα να δημιουργηθεί μια ευρωπαϊκή ασπίδα προστασίας των καταθέσεων, θα μιλάμε πιθανότατα για ένα ακόμα γραφειοκρατικό ελιγμό χωρίς να βοηθηθεί ουσιαστικά η οικονομική λειτουργία στην Ευρώπη.

Η μεγαλύτερη αντίδραση αναμένεται από τις 10 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν είναι παράλληλα και μέλη της Ευρωζώνης. Πως αλήθεια θα αντιδράσουν οι χώρες αυτές, με επικεφαλής την Μεγάλη Βρετανία στον καθορισμό της ΕΚΤ ως της μοναδικής επιβλέπουσας εποπτικής αρχής? Προς το παρόν οι αντιδράσεις αμβλύνονται αφού οι όποιες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής λαμβάνονται ομόφωνα και από τα 27 μέλη της Ε.Ε. Οι αντιδράσεις αναμένεται να οξυνθούν στην περίπτωση που η τραπεζική ένωση περιλαμβάνει μόνο τις 17 χώρες της ζώνης του ευρώ δίνοντας τους αποκλειστικό δικαίωμα ψήφου.

Όπως αναφέρει και ο κος *Graham Bishop*³¹ προβλέποντας σημαντικές επιπλοκές,

«Η επιτροπή μπορεί εύκολα να κάνει παραχωρήσεις προς τις χώρες που δεν είναι στο ευρώ προκειμένου να πετύχει μια καλύτερη σχέση ανάμεσα στην ΕΚΤ και στους εθνικούς εποπτεύοντες. Έτσι, θα δελεάσουν όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες εκτός ευρώ να προσχωρήσουν. Είναι ωστόσο ασύλληπτο η σημερινή Βρετανική κυβέρνηση να ενταχθεί σε μια τραπεζική ένωση που θα δώσει στην Μ. Βρετανία ξεχωριστό δικαίωμα βέτο – εκτός και αν αλλάξει ότι ισχύει για τα δικαιώματα ψήφου».

Παράλληλα τονίζει ο ίδιος, ότι το ‘concept’ της τραπεζικής ένωσης είναι ένα μικρό βήμα αν το εξετάσει κανείς από την πλευρά των αρχικών σχεδιασμών για στενότερη δημοσιονομική και πολιτική ένωση. Ωστόσο, εκτιμά ότι μια πλήρη συζήτηση για μια νέα συνθήκη που θα ενεργοποιούσε αυτές τις ενώσεις και θα έλυσε τα προβλήματα της παρούσας οικονομικής κρίσης που βιώνει η Ευρώπη, δεν πρόκειται να γίνει πριν από το 2015.

8.7 Τα οφέλη της τραπεζικής ενοποίησης για την Ευρώπη

Μια τραπεζική ένωση είναι κατά βάση μια ένωση μεταφοράς κεφαλαίων όπου οι χώρες με ισχυρές τράπεζες θα είναι υπεύθυνες για τις χώρες με αδύναμες τράπεζες. Θα αλλάξει παράλληλα και ο χάρτης των ενεργειών που θα πρέπει να γίνουν στην περίπτωση που μια τράπεζα αντιμετωπίσει προβλήματα. Αυτός που θα κληθεί να βοηθήσει δεν θα είναι πλέον το κράτος με τον κρατικό προϋπολογισμό του αλλά η ίδια η ΕΚΤ.

Η τραπεζική ενοποίηση αποτελεί σήμερα ίσως την πιο ελπιδοφόρο διέξοδο για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους και των δομικών προβλημάτων του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ευρώπης. Πολλοί αναλυτές την κατατάσσουν ως σημαντικότερης και σπουδαιότερης αναγκαιότητας για το μέλλον της Ευρώπης, ακόμα και από αυτήν την έκδοση των Ευρωομολόγων.

Ίσως κανείς σήμερα δεν πιστεύει ότι η ΕΚΤ θα έχει την πλήρη εποπτεία και την αποκλειστική επίβλεψη εντός του 2013. Είναι όμως αρκετά πιθανό να της δοθεί ουσιαστική εξουσία επί των σημαντικών συστημικών πιστωτικών οργανισμών εντός του 2014. Πολλοί είναι και οι σκεπτικιστές που αμφιβάλουν αν ποτέ η ΕΚΤ στα πλαίσια της τραπεζικής ενοποίησης αποκτήσει σημαντικές εξουσίες, μεταξύ αυτών και η κα. *Barbara Mathews*³² που δήλωσε πρόσφατα:

³¹ *Graham Bishop*, σύμβουλος με εξειδίκευση στο χρηματοοικονομικό δίκαιο της Ε.Ε. και πρώην σύμβουλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

³² *Barbara Mathews*, ανεξάρτητη ρυθμιστική σύμβουλος που διετέλεσε σύνδεσμος μεταξύ του Υπουργείου Οικονομίας των ΗΠΑ με την Ε.Ε.

«Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς τη Γερμανία να επιτρέπει στην ΕΚΤ να λαμβάνει σημαντικές αποφάσεις για το μέλλον των sparkassen ή των landesbanken. Ένας από τους συμβιβασμούς είναι ότι η ΕΚΤ θα αναπέμψει την εξουσία πίσω στους εθνικούς επιβλέποντες, οπότε η καθημερινή επίβλεψη θα είναι ξανά θέμα του κάθε κράτους».

Προφανώς, μια τραπεζική ένωση δεν θα είναι πανάκεια επίλυσης των προβλημάτων της Ευρωζώνης, μπορεί όμως να επουλώσει το μεγαλύτερο μέρος των πληγών της. Η διάθεση πόρων από κοινού με το ESM θα βοηθήσει την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, αλλά και θα επιταχύνει τις διαδικασίες εκκαθάρισης τραπεζών. Ειδικά στις περιπτώσεις όπου μια Εθνική Οικονομία είναι δύσκολο να τις αντιμετωπίσει σηκώνοντας όλο το οικονομικό βάρος αυτών των εκκαθαρίσεων.

Η εφαρμογή της κοινής εποπτείας, του ελέγχου και της ορθόδοξης διακυβέρνησης που αναμένεται να διασφαλίσει η ενιαία πολιτική ενοποίησης που θα ακολουθήσει η ΕΚΤ. Αναμένεται να μετριάσει τις ρυθμιστικές αποκλίσεις και να περιορίσει σημαντικά τον κατακερματισμό των χρηματοπιστωτικών αγορών στην Ευρώπη, γεγονός που αναμένεται να βοηθήσει και στην αποκατάσταση της σχέσης μεταξύ νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Η αποκατάσταση αυτής της σχέσης αλλά και η άμβλυνση των επιπτώσεων της ασκούμενης πολιτικής στην πραγματική οικονομία θα συμβάλλει καταλυτικά και στην οικονομική ανάκαμψη ολόκληρης της Ευρώπης.

Άλλωστε δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι όπου υπάρχουν ερείπια υπάρχει και αρχιτεκτονική. Κάθε φορά που το σύστημα καταρρέει, ξεκινά ξανά η συζήτηση για την αναγκαιότητα δημιουργίας νέων δομών, που στην συγκεκριμένη περίπτωση θα είναι σε θέση ανταποκριθούν στις ανάγκες μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής πραγματικότητας στον αιώνα που ήδη διανύουμε.

III)

9.1 Κριτική ματιά στις προτάσεις της – Βασιλείας

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, το μέγεθος της και η ταχύτητα μεταφοράς της στην πραγματική οικονομική δραστηριότητα που δημιούργησε νέες στρατιές ανέργων και πτώση του βιοτικού επιπέδου σε πολλές χώρες, είναι η αιτία που γέννησε την ανάγκη για την εισαγωγή του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος σε αυστηρότερο εποπτικό και κανονιστικό πλαίσιο. Η επιτροπή της Βασιλείας III μπορούμε να πούμε συμπερασματικά ότι επικεντρώθηκε σε συγκεκριμένους τομείς πάνω στους οποίους και μπορεί να ασκηθεί η όποια κριτική:

A. Στους δείκτες ρευστότητας:

Επικρατεί η άποψη ότι είναι αυστηροί, όταν δε συνυπολογιστεί το κόστος που θα προσθέσουν στον χρηματοπιστωτικό τομέα, το όφελος τους φαντάζει για πολλούς δυσανάλογα μικρό. Ταυτόχρονη κριτική ασκείται και για τον περιορισμό της ευχέρειας των τραπεζών να διαχειριστούν τα θέματα ρευστότητας και των χρηματοδοτήσεων ακόμα και αν έχουν αποδειχθεί κεφαλαιακά επαρκής. Πλήθος αναλυτών θεωρούν ότι ο δείκτης LCR ωθεί τις τράπεζες να επενδύουν σε κρατικά ομόλογα ως άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία, σε μία όχι και τόσο ιδανική περίοδο με ορατά τα προβλήματα χρέους που αντιμετωπίζουν ακόμα και ανεπτυγμένα κράτη³³. Σημαντικό σε επίπεδο ρευστότητας κρίνεται από πολλούς αναλυτές και η αποσαφήνιση του ρόλου των Κεντρικών Τραπεζών, όπου το επιτόκιο δανεισμού που ορίζουν πρέπει να είναι μεν πάνω από αυτό της αγοράς ώστε να μην γίνονται η μόνιμη δίοδος χρηματοδότησης των τραπεζών, αλλά και να μην είναι υπερβολικά υψηλό δε ώστε να δημιουργεί ασφυξία στην ρευστότητα των τραπεζών κατά την αποπληρωμή των δανείων αυτών. Αναφορικά τώρα με την άντληση ρευστότητας από τις κεντρικές τράπεζες ασκείται πίεση στην επιτροπή της Βασιλείας να δώσει μια ουσιαστική διέξοδο ώστε να μην 'στιγματίζονται' τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που καταφεύγουν σ' αυτήν, κάτι το οποίο δεν συμβαίνει έως σήμερα.

B. Στα μέτρα για την αντιμετώπιση της προκυκλικότητας:

Είναι πλέον δεδομένο ότι πρέπει να αλλάξει ο τρόπος σχηματισμού των προβλέψεων από τα πιστωτικά ιδρύματα. Σήμερα, οι προβλέψεις καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από το ύψος των

³³ Blundell - Wignall A & Atkinson P, 2011, Thinking Beyond Basel III, Necessary solution for capital and liquidity, OECD Journal Financial market trends, Vol.2010, Issue 1.

συνολικών επισφαλειών στα δάνεια, κρίνεται όμως απαραίτητο να λαμβάνεται συμπληρωματικά υπ' όψιν το ύψος των μελλοντικών ζημιών κατά την περίοδο χορήγησης αυτών των δανείων³⁴. Ασκείται λοιπόν μια κριτική ως προς την αναγκαιότητα λήψης όχι μόνο προκυκλικών μέτρων όπως προβλέπει η Βασιλεία III αλλά και αντικυκλικών μέτρων ώστε να ενδυναμώνονται κεφαλαιακά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, να βελτιωθούν τα ποσοστά ενεχύρου (LTV), να ορίζονται ανώτατα όρια δανεισμού ως ποσοστό του εισοδήματος των δανειοληπτών. Τα αντικυκλικά μέτρα σε περιόδους ανάπτυξης και πιστωτικής επέκτασης θα αμβλύνουν τα προβλήματα και θα βοηθήσουν την απορρόφηση των ζημιών σε περιόδους ύφεσης και μείωσης της πιστωτικής επέκτασης.

C. Στην υπερβολική ρύθμιση που μπορεί να οδηγήσει σε νέους κινδύνους:

Οι αυστηρότεροι κανόνες που εισάγει η Βασιλεία III και η αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων από την πλευρά των ιδρυμάτων, πιθανολογείται ότι θα οδηγήσει στην εμφάνιση νέων σύνθετων προϊόντων και στην γέννηση νέων και κατά βάση άγνωστων μέχρι και σήμερα κινδύνων. Η ανάγκη μείωσης του κόστους και η αυστηροποίηση των κανόνων μπορεί να οδηγήσει το τραπεζικό σύστημα σε ζώνες εκτός ρυθμιστικού πλαισίου, με σκοπό τόσο την εξοικονόμηση κεφαλαίων όσο και την αποκόμιση αυξημένων κερδών.

D. Στη χαλαρότητα των μηχανισμών εποπτείας:

Η κριτική που ασκείται ως προς την χαλαρότητα των μηχανισμών εποπτείας απορρέει από το γεγονός της έως σήμερα αποτυχία τους, ειδικά μετά το ξέσπασμα της κρίσης το 2007. Ακόμα και με την Βασιλεία III δεν αλλάζει κάτι ριζικά σε αυτό το επίπεδο αφού η εποπτικά διαδικασία παραμένει σε μορφή συστάσεων παρά συγκεκριμένων διαδικασιών και κυρώσεων.

E. Στον μη δεσμευτικό χαρακτήρα των διατάξεων της Βασιλείας III:

Οι διατάξεις της Βασιλείας έχουν την μορφή προτύπων (standards) και θεωρούνται διεθνώς ως ήπιο δίκαιο³⁵. Στερούνται νομικής δεσμευτικότητας και νομικού εξαναγκασμού ενώ επαφίεται στον εθνικό νομοθέτη η ενσωμάτωση των διατάξεων της στο εθνικό δίκαιο ή το δίκαιο της Ε.Ε. Σπουδαιότερο παράδειγμα αποτελούν οι ίδιες οι ΗΠΑ που παρά τον

³⁴ Χαρδούβελης Γκίκας, 2011, Η υπερκυκλικότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και προτάσεις για την μείωση της, στο συλλογικό τόμο επιμέλειας Καραμούζη Ν. & Χαρδούβελη Γκ. Από την διεθνή κρίση στην κρίση της Ευρωζώνης και της Ελλάδας, Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον; Έκδοση Λιβάνη.

³⁵ Γκόρτσος Χρ, 2011, Βασιλεία III, η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, στο συλλογικό τόμο της Ε.Ε.Τ. 'Η διεθνής κρίση, η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα'.

πρωταγωνιστικό ρόλο τους στην επιτροπή της Βασιλείας αρνήθηκαν να υιοθετήσουν πολλές διατάξεις της Βασιλείας II.

Στα πλαίσια της Ε.Ε. έχουν υπάρξει σημαντικά βήματα ενσωμάτωσης της Βασιλείας III, με την οδηγία CRD IV, τόσο σε επίπεδο μακροπροληπτικής εποπτείας με την δημιουργία του νέου εποπτικού πλαισίου από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ESRB) όσο και σε επίπεδο μικροπροληπτικής εποπτείας με την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ESFS) που βασίζεται στην συνεργασία 3 νέων αρχών της Ε.Ε.

- i. ESMA (European Securities and Market Authority) για την εποπτεία των χρηματιστηριακών και επενδυτικών εταιρειών.
- ii. EIOPA (European Insurance and Occupations Pensions Authority) για την εποπτεία ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών ταμείων.
- iii. EBA (European Banking Authority) για την εποπτεία των τραπεζών.

Στις ΗΠΑ αντίστοιχα οι διατάξεις της Βασιλείας III περιλαμβάνονται στον νόμο Dodd-Frank αλλά και στην εκ' νέου ενεργοποίηση του νόμου Glass-Steagall που προβλέπει τον διαχωρισμό δραστηριοτήτων επενδυτικών και εμπορικών τραπεζών. Στις ΗΠΑ και στην Ε.Ε είναι βέβαιο, ότι η συζήτηση μόλις έχει ανοίξει με αναμενόμενες σημαντικές αντιδράσεις και άσκηση έντονης κριτικής και αντιπαραθέσεων.

F. Στον τρόπο καθορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων:

Έντονη κριτική στην Βασιλεία ασκείται και από τον τρόπο που καθορίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των οργανισμών. Εντονότατη είναι η κριτική που λαμβάνει χώρα διεθνώς στην χρήση της μεθόδου σταθμισμένου κινδύνου (RWA), που θεωρείται υπεύθυνη από πολλούς για το ρυθμιστικό αρμπιτράζ στο οποίο επιδόθηκαν ανεξέλεγκτα, κατά το πρόσφατο παρελθόν, η πλειοψηφία των πιστωτικών ιδρυμάτων ανά τον κόσμο. Σε γενικές γραμμές οι αυξημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις αναμένεται σε ορισμένες περιπτώσεις να οδηγήσουν σε επαναπροσδιορισμό του επιχειρηματικού μοντέλου και του τρόπου δράσης των τραπεζών.

G. Στο αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα:

Έντονη κριτική ασκείται στην απουσία συγκεκριμένων κοινών κριτηρίων για την εφαρμογή του αντικυκλικού αποθέματος. Η ελευθεριότητα και η κατά βούληση ενεργοποίηση του από τις κατά τόπους εποπτικές αρχές γεννά θέματα διεθνούς ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών αλλά και υπερβολικής χρήσης του σε ανοδικές οικονομικές περιόδους προς αποκόμιση συγκριτικών πλεονεκτημάτων έναντι του ανταγωνισμού. Πολλοί επικριτές του θεωρούν ότι

το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα έρχεται σε ευθεία σύγκρουση με τις αρχές της Βασιλείας για διεθνή σύγκλιση των ρυθμιστικών κανόνων αφού δίδει μεγάλη εξουσία αυτόνομης δράσης στις εθνικές εποπτικές αρχές, στερώντας μάλιστα και την δυνατότητα άντλησης ‘φθηνού χρήματος’ από τις τράπεζες σε περιόδους ανοδικού οικονομικού κύκλου³⁶.

H. Στη μακροχρόνια περίοδο εφαρμογής:

Η σταδιακή εφαρμογή των διατάξεων της Βασιλείας III κατά την περίοδο 2013-2019 αποσκοπεί πέρα της αναγκαίας εποπτικής παρακολούθησης της πορείας των αλλαγών που επιφέρει και στην λήψη αποφάσεων σχετικά με τις απαραίτητες τροποποιήσεις του ίδιου του ρυθμιστικού πλαισίου. Η σταδιακή εφαρμογή του πλαισίου έχει μία θετική και μία αρνητική επίπτωση. Η θετική επίπτωση, αφορά την αποφυγή του τεράστιου κόστους της άμεσης εφαρμογής του για τις τράπεζες που θα επέφερε σημαντικές επιπτώσεις στην λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Η αρνητική επίπτωση, αφορά το περιβάλλον ασάφειας που δημιουργεί η αβεβαιότητα της ενδεχόμενης μελλοντικής τροποποίησης των κανόνων της Βασιλείας III ως απόρροια της καθυστέρησης υιοθέτησης τους από πολλές εθνικές αρχές.

I. Στο πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων:

Η πρόσφατη κρίση έφερε στην επιφάνεια τις αδυναμίες ελέγχου των προβληματικών τραπεζών από τις κρατικές αρχές. Ιδιαίτερα δε, όταν αυτές οι τράπεζες δηλώνουν παρουσία σε διεθνές επίπεδο και έχουν πολλαπλές δραστηριότητες στην παγκόσμια αγορά. Στο πεδίο αυτό ασκείται μια πρόσθετη κριτική στην Βασιλεία III ότι δεν έφερε ένα νέο σχέδιο δράσης που θα επιτύχει κάποια πρόοδο σε επίπεδο διαχείρισης διεθνών κρίσεων. Η διασυνοριακή παρουσία των τραπεζών δημιουργεί σημαντικά προβλήματα διαχείρισης ειδικά στην Ε.Ε. όπου η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων άρει πολλούς από τους περιορισμούς που ισχύουν σε επίπεδο διεθνούς εμπορίου. Διέξοδο στο πρόβλημα αυτό ίσως δώσει μελλοντικά η εναρμόνιση των εθνικών δικαίων σε επίπεδο Ε.Ε. ώστε να αποφεύγονται οι συγκρούσεις συμφερόντων και να επιλύονται τα θέματα κατανομής κόστους κατά την λήψη αποφάσεων και διαχείρισης κρίσεων σε διακρατικό επίπεδο, ειδικά για τις τράπεζες με έντονη διεθνή παρουσία.

Παράδειγμα σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ κρατών και θεμάτων κατανομής κόστους αποτελεί η φορολόγηση ή μη των χρηματοοικονομικών συναλλαγών (Tobin Tax) με την εμφανή διαφωνία μεταξύ Γερμανίας και Αγγλίας. Σκοπός του φόρου ήταν να μη χρειασθεί ξανά σε περίοδο κρίσης οι φορολογούμενοι να πληρώσουν την σωτηρία χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Το θέμα λοιπόν του πλαισίου διαχείρισης κρίσεων για το οποίο δεν δίνει σαφείς

³⁶ Goodhart C.A.E, 2008, The regulatory response to the Financial Crisis, CESIFO Working Paper No.2257

κατευθύνσεις η Βασιλεία III είναι ένα ιδιαίτερα δύσκολο και πολιτικά ευαίσθητο θέμα αφού προϋποθέτει την χρήση ή μη των πόρων των φορολογουμένων³⁷.

9.2 Κίνδυνοι και επιπτώσεις στην παγκόσμια πραγματική οικονομία από την εφαρμογή της Βασιλεία III.

Οι νέοι κανόνες και το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο που ορίζει η Βασιλεία III εμπεριέχει κάποιους κινδύνους που θα γίνουν αντιληπτοί με την απαρχή της εφαρμογής τους.

- I. Μπορεί να οδηγήσει σε περιορισμό της προσφοράς δανειακών κεφαλαίων από τις τράπεζες με σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην παγκόσμια πραγματική οικονομία και την παγκόσμια ανάπτυξη. Πρέπει λοιπόν να αξιολογηθεί με ακρίβεια η επίδραση αυτή ώστε να μην ανασταλεί η δανειοδοτική δραστηριότητα και οι δυνατότητες χορηγήσεων των τραπεζών.
- II. Μπορεί να οδηγήσει τις τράπεζες σε μειονεκτική θέση έναντι ανταγωνιστικών κλάδων της οικονομίας, ως απόρροια της μειωμένης απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων τους εξ' αιτίας των αναγκών άντλησης από τις αγορές τεράστιων ποσών προς ενίσχυση των κεφαλαίων τους με την έκδοση κοινών μετοχών. Όσες τράπεζες δεν καταφέρουν να αντλήσουν τα απαιτούμενα κεφάλαια θα αναγκαστούν, βάση και των νέων κανόνων της Βασιλείας να προβούν σε:
 - ✓ Απομόχλευση, με συρρίκνωση των χορηγήσεων τους,
 - ✓ Αναδιάρθρωση του τραπεζικού κλάδου με ενίσχυση της συγκέντρωσης και των συγχωνεύσεων.
- III. Μπορεί η ανάγκη περιορισμού του κόστους να οδηγήσει σε ένα νέο κύκλο 'ρυθμιστικού αρμπιτράζ' με ενίσχυση δραστηριοτήτων εκτός εποπτείας και την εμφάνιση νέων μη αξιολογημένων κινδύνων ως απόρροια ανάγκης δημιουργίας νέων χρηματοοικονομικών καινοτομιών.

Η Βασιλεία III δεν αναμένεται να επηρεάσει, τα επόμενα χρόνια, μόνο την λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα αλλά λόγω της στενής σύνδεσης αυτού με την πραγματική οικονομία αναμένεται να επιδράσει στην ευημερία και την καθημερινή ζωή των πολιτών όλων των χωρών. Βάση μακροοικονομικών αξιολογήσεων έχει ήδη καταγραφεί ότι μία αύξηση κατά 1% στους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών έχει αντίκτυπο κατά - 0,04% στο διεθνές ΑΕΠ³⁸. Ταυτόχρονα, με βάση άλλες εκτιμήσεις το ποσό για την ενίσχυση των κεφαλαίων των Ευρωπαϊκών και Αμερικανικών τραπεζών αγγίζει τα €2τρεις, στερώντας

³⁷ Welling Nout, 2010, A new regulatory landscape, Remarks at the 16th International Conference of Banking Supervisors (Singapore).

³⁸ BIS, 2011, Basel III, Long terms impact on economic performance and fluctuations, Working paper No.338

σημαντικούς πόρους από την παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα αυξάνοντας το κόστος και για τις τράπεζες.

Η εφαρμογή των δεικτών ρευστότητας θα επιφέρει πρόσθετο κόστος για τις τράπεζες αφού θα τις υποχρεώνει να διατηρούν άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία στο ενεργητικό τους, σε βάρος των μη άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων που αποφέρουν μικρότερα έσοδα. Οι δείκτες ρευστότητας θα αναγκάσουν τις τράπεζες να βρουν μονιμότερες πηγές χρηματοδότησης αυξάνοντας επίσης το κόστος δανεισμού των ιδρυμάτων.

Όλοι οι ως άνω παράγοντες σε συνδυασμό, οδηγούν σε μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα σε σημαντικές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία μέσα από τον περιορισμό των χρηματοδοτήσεων και της πιστωτικής επέκτασης των τραπεζών και την διαφαινόμενη έλλειψη ρευστότητας προς ενίσχυση των δραστηριοτήτων της πραγματικής οικονομίας.

9.3 Η Βασιλεία III και το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα, επιπτώσεις στην Ελληνική Οικονομία.

Ενώ οι ελληνικές τράπεζες σε αντίθεση με τράπεζες άλλων χωρών δεν αποτέλεσαν την αιτία της χρηματοπιστωτικής κρίσης, αλλά τα δημοσιονομικά προβλήματα της χώρας είναι αυτά που επιδρούν στην εύρυθμη λειτουργία του εγχώριου τραπεζικού κλάδου. Έχοντας πρόσφατα αποδεχθεί την απομείωση του ενεργητικού τους με την συμμετοχή τους στο PSI και της μείωσης της αξίας των ελληνικών ομολόγων που είχαν στο χαρτοφυλάκιο τους κατά 50%, κινδυνεύουν με ένταξη στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.) και την μερική ή ολική κρατικοποίηση τους.

Οι Ελληνικές τράπεζες υπό την επίβλεψη της Κεντρικής Τράπεζας της Ελλάδος (*Παράρτημα X*) στο σύνολο τους είχαν χαμηλό βαθμό μόχλευσης σε σχέση με τις τράπεζες της υπόλοιπης Ευρώπης, αλλά και μικρότερο βαθμό εξάρτησης από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές, στηριζόμενες σε μεγάλο βαθμό στην καταθετική τους βάση για την ανάπτυξη και επέκταση των δραστηριοτήτων τους, διατηρώντας ταυτόχρονα χαμηλότερο μέσο όρο δανείων προς καταθέσεις σε σχέση με το τραπεζικό σύστημα άλλων Ευρωπαϊκών χωρών. Ταυτόχρονα οι ελληνικές τράπεζες εμφάνισαν ικανοποιητική κεφαλαιακή επάρκεια με υψηλότερα ποσοστά σε πολλές περιπτώσεις έναντι αντίστοιχων ευρωπαϊκών, γεγονός που απεδείχθη και στα πρόσφατα tests του 2010-2011.

Παρά την ύπαρξη των θετικών αυτών στοιχείων για τις Ελληνικές τράπεζες, η Βασιλεία III με την έλευση της αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα στα κάτωθι:

Η ανάγκη αύξησης των ελάχιστων κεφαλαιακών αποθεμάτων θα οδηγήσει τις Ελληνικές τράπεζες σε υποχρεωτικές αυξήσεις κεφαλαίων με την έκδοση κοινών μετοχών, αν αυτό το εγχείρημα δεν καρποφορήσει λόγω της αδύναμης Ελληνικής οικονομίας στην παρούσα φάση θα αναγκαστούν σε γενικευμένη απομόχλευση του ενεργητικού τους, αλλά και ενδεχόμενες συγκεντρώσεις και συγχωνεύσεις ιδρυμάτων, καθώς και σε πώληση των θυγατρικών τους στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου.

- a. Η ανάγκη προσαρμογής στους νέους δείκτες ρευστότητας θα οδηγήσει σε μια γενικευμένη προσπάθεια εκ' νέου ενίσχυσης της καταθετικής τους βάσης έστω και με σημαντικά υψηλότερο κόστος για τις Ελληνικές τράπεζες. Ενώ ταυτόχρονα θα οδηγήσει σε επανασχεδιασμό της διάρκειας του δανειακού χαρτοφυλακίου τους.
- b. Η ανάγκη κεφαλαίων για τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου στις εξω-χρηματοπιστηριακές αγορές δεν θα επηρεάσει τις Ελληνικές τράπεζες αφού ποτέ δεν είχαν σημαντική παρουσία σε τέτοιες αγορές.
- c. Οι νέοι κανόνες αναμένεται να οδηγήσουν στην δημιουργία νέων τραπεζικών προϊόντων στην Ελληνική αγορά προσανατολισμένα στην βελτίωση των δεικτών ρευστότητας των τραπεζών.
- d. Η ανάγκη διατήρησης κεφαλαιακού αποθέματος συντήρησης θα φέρει αλλαγές σε μισθολογικό επίπεδο, αφού η αλλαγή του επιχειρηματικού μοντέλου, το αυξημένο κόστος, η μείωση της κερδοφορίας των Ελληνικών τραπεζών θα έχει άμεση επίδραση στους μισθούς ιδιαίτερα των υψηλόβαθμων διευθυντικών στελεχών.
- e. Η ανάγκη παρακολούθησης όλων των νέων παραμέτρων που ορίζει η Βασιλεία III θα αναγκάσει τις Ελληνικές τράπεζες σε εκτεταμένες επενδύσεις σε νέα πληροφοριακά συστήματα και εξειδικευμένο υψηλού επιπέδου προσωπικό, μέσα σε μια αρνητική για τις ίδιες οικονομική συγκυρία.
- f. Συμπερασματικά η επίδραση της Βασιλείας III στον ήδη δοκιμαζόμενο Ελληνικό τραπεζικό κλάδο θα επιφέρει την υποχρεωτική ενίσχυση των ιδίων κεφαλαίων τους αλλά και την απομόχλευση τους λόγω των προβλημάτων ρευστότητας που αντιμετωπίζουν στην παρούσα συγκυρία, δεδομένη πρέπει να θεωρείται και η περαιτέρω μείωση της χρηματοδοτικής τους δραστηριότητας. Το γεγονός αυτό αναμένεται να έχει αρνητική επίδραση και στην πραγματική οικονομία όπου οι ελληνικές επιχειρήσεις ήδη ασφυκτιούν από την απουσία ρευστότητας στην αγορά, απομακρύνοντας ακόμα περισσότερο την όποια αναπτυξιακή προοπτική που θα οδηγούσε την χώρα στην έξοδο από την παρούσα κρίση.

Οι ελληνικές τράπεζες έχουν τέλος να αντιμετωπίσουν την πρόκληση της τραπεζικής ενοποίησης. Συγκεκριμένα καλούνται να είναι έτοιμες, όταν τον Ιούνιο του 2013 γίνει η κατάταξη των ευρωπαϊκών τραπεζών, ώστε να είναι σε θέση να ενταχθούν στην κατηγορία των συστημικών τραπεζών που θα εποπτεύονται απ' ευθείας από την ΕΚΤ η οποία και θα εγγυηθεί σε μελλοντικό χρόνο και τις καταθέσεις τους. Η σύνοδος κορυφή της Ευρωπαϊκής Ένωσης του Ιουνίου θα κρίνει σε γενικές γραμμές το μέλλον του Ευρωπαϊκού αλλά και Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, αφού ο έλεγχος των στοιχείων ενεργητικού τον οποίο θα κάνει η ΕΚΤ πριν εντάξει μια τράπεζα στην ομάδα των συστημικών τραπεζών του ενοποιημένου ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος, πρέπει να βρει και τις Ελληνικές τράπεζες έτοιμες να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα.

Οι Ελληνικές Τράπεζες με την πιθανή ένταξη τους στο ενοποιημένο πυρήνα των συστημικών τραπεζών, υπό την κεντρική εποπτεία (ο πρέλα) που θα παρέχει η ΕΚΤ έχουν να αποκομίσουν σημαντικά οφέλη, αφού θα απολαμβάνουν την μελλοντική προστασία, του υπό δημιουργία ταμείου ανακεφαλαιοποίησης, αλλά και την παροχή εγγύησης των καταθέσεων τους από το επίσης υπό δημιουργία ειδικό ταμείο. Το μεγάλο στοίχημα για τις Ελληνικές Τράπεζες μετά την ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησής τους είναι η απόκτηση σημαντικού μεγέθους αλλά και της ποιότητας κεφαλαίων ώστε να ενταχθούν στην 'άνωτερη κατηγορία' των τραπεζών του συστήματος των ευρωπαϊκών τραπεζών. Οι τράπεζες που δεν θα ενταχθούν στο κεντρικό σύστημα εποπτείας και εγγύησης καταθέσεων θα τελούν υπό την εποπτεία και την ευθύνη των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών με αυστηροποίηση των κανόνων εποπτείας και εγγύησης καταθέσεων με βάση τα νέα stress tests που αναμένεται ότι θα ακολουθήσουν. Οι σημαντικότερες συνέπειες για τις Ελληνικές Τράπεζες που δεν θα ενταχθούν στην 'άνωτερη κατηγορία' συστημικών τραπεζών θα είναι το σημαντικά υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης των καταθέσεων αλλά και των χρηματοδοτήσεων. Αλλά και η αυξημένη ευθύνη των μετόχων, των δανειστών και των καταθετών τους σε τυχόν αναγκαία μελλοντική αναδιάρθρωση ή ανακεφαλαιοποίηση τους.

Οι αποφάσεις του Ιουνίου του 2013 πιθανότατα θα αποτελέσουν την απαρχή της δημιουργίας του μηχανισμού αναδιάρθρωσης των προβληματικών τραπεζών και του ειδικού ταμείου ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών. Παράλληλα, η κατηγοριοποίηση των Ευρωπαϊκών Τραπεζών σε δύο βασικές βαθμίδες αναμένεται ότι θα προκαλέσει μια μεγάλη ανακατανομή κεφαλαίων σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Για την αντιμετώπιση των συνεπειών αυτού του διαχωρισμού η ΕΚΤ ετοιμάζει ειδικά χρηματοδοτικά εργαλεία προσαρμοσμένα στις ειδικές ανάγκες του χρηματοπιστωτικού συστήματος της κάθε χώρας-μέλος της.

Οι ελληνικές τράπεζες καλούνται να ανταποκριθούν άμεσα και ικανοποιητικά στην πρόκληση αλλά και την ευκαιρία που τους δίδεται για την ένταξη τους στον σκληρό πυρήνα των συστημικών τραπεζών της Ευρώπης. Όπου υπό την εποπτεία αλλά και την συνδρομή της ΕΚΤ θα προσδοκούν και θα οραματίζονται ένα νέο αναβαθμισμένο ρόλο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, προεξέχοντας πάντα του σημαντικού ρόλου τους για την στήριξη της εθνικής οικονομίας, συνδράμοντας παράλληλα στην εθνική προσπάθεια εξόδου από το υφιστάμενο υφεσιακό οικονομικό περιβάλλον και την κρίση που μαστίζει την χώρα μας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Γράφοντας και αναλύοντας τους νέους ρυθμιστικούς κανόνες που αναμένεται από το 2013 να εφαρμοστούν βάσει των υποδείξεων της επιτροπής της Βασιλείας III, έρχονται στην επιφάνεια οι αντιθέσεις των οπαδών της ρύθμισης ή αντίθετα της απορρύθμισης της αγοράς εδώ και έναν περίπου αιώνα.

Το πλαίσιο απορρύθμισης που οικοδομήθηκε ειδικά κατά τα τελευταία 25-30 χρόνια φαίνεται στην παρούσα φάση να αποδομείται μετά την ένταση της κρίσης που ξεκίνησε το 2007. Βασικά αίτια, πέρα των επιμέρους μικρών ή μεγάλων λεπτομερειών, ήταν η απόκρυψη ή ηθελημένη παράβλεψη των κινδύνων της απορρύθμισης που είναι πάντα ικανοί να οδηγήσουν το όποιο σύστημα σε αποσταθεροποίηση και ενίοτε σε κατάρρευση.

Το εποπτικό πλαίσιο ήταν, είναι και θα είναι και στο μέλλον πιθανότατα ελλιπές αφού η ανθρώπινη καινοτομία, δημιουργικότητα και φαντασία δεν χαλιναγωγούνται σε οποιοδήποτε επίπεδο. Η επιτροπή της Βασιλείας παρέμενε κατά το παρελθόν πάντα ένα βήμα πίσω από τις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές εξελίξεις, με την Βασιλεία III γίνεται μια προσπάθεια που αποσκοπεί στην ενίσχυση της μικροπροληπτικής και μακροπροληπτικής εποπτείας με σκοπό την χειραγώγηση της προκυκλικότητας του συστήματος ώστε αυτό να αποκτήσει μεγαλύτερη σταθερότητα, μικρότερη μόχλευση και ευαισθησία απέναντι σε όλους τους κινδύνους.

Σημαντικό γεγονός, αποτελεί πέρα της οριοθέτησης νέων κανόνων, η συζήτηση που έχει ανοίξει σε παγκόσμιο επίπεδο με την πρωτοβουλία κυρίως του G-20 και I.M.F. για την επίλυση σύνθετων προβλημάτων όπως αυτό της ενιαίας και από κοινού διαχείριση των κρίσεων από τους τρεις πόλους της παγκόσμιας οικονομίας: ΕΥΡΩΠΗ – ΗΠΑ – ΑΣΙΑ, αλλά και την αντιμετώπιση του ηθικού κινδύνου που προκύπτει από τον τρόπο λειτουργίας και την διάσωση πολύ μεγάλων προβληματικών οργανισμών που το μέγεθος τους επηρεάζει την σταθερότητα της παγκόσμιας οικονομίας.

Η νέα συμφωνία της Βασιλείας III έχει όπως είναι αναμενόμενο θετικούς κριτές και αρνητικούς επικριτές. Υπάρχουν οι αναλυτές που την θεωρούν ένα χαλαρό ρυθμιστικό πλαίσιο που δεν εστιάζει στην ουσία των κινδύνων αλλά επικεντρώνεται απλά στην μέθοδο υπολογισμού τους. Αντιθέτως, οι θετικά προσκείμενοι αναλυτές πιστεύουν ότι εμπεριέχει νέα στοιχεία και νέους κανόνες μακροπροληπτικής εποπτείας και δεικτών ρευστότητας.

Το μεγάλο βάθος χρόνου που προβλέπεται για την ολοκλήρωση της εφαρμογής της Βασιλείας III δημιουργεί ασάφεια στις αγορές, ως προς τον τρόπο και τον βαθμό επίδρασης στην λειτουργία του τραπεζικού τομέα. Το νέο εποπτικό περιβάλλον που θα δημιουργηθεί μετά

τους αρχικούς αναμενόμενους κλυδωνισμούς, θεωρείται ότι θα βελτιώσει ποιοτικά την συμβολή των τραπεζών στην παγκόσμια οικονομία αναδεικνύοντας δυναμικά και τον σημαντικό διαμεσολαβητικό τους ρόλο.

Το χαλαρό κανονιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργούσε ο χρηματοοικονομικός κλάδος είναι η βασική αιτία της πρόσφατης διεθνούς κρίσης. Το νέο αυστηρότερο εποπτικό πλαίσιο ίσως να είναι η απαραίτητη ‘τιμωρία’ που καλείται να πληρώσει ο χρηματοπιστωτικός κλάδος για την αποτροπή μιας νέας μελλοντικής σοβαρής κρίσης.

Υπό αυτή την οπτική γωνία, οι αλλαγές καθώς και οι νέοι κανόνες που προτείνει η Βασιλεία III είναι απόλυτα δικαιολογημένες και συμβατές με την παρούσα διεθνή οικονομική συγκυρία και αποσκοπούν κυρίως στην σταθεροποίηση και την εξυγίανση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η επιτροπή προσπαθεί να διασφαλίσει πρώτιστα τον χρηματοοικονομικό κλάδο και να αποτρέψει με το νέο πλαίσιο την επανάληψη πρακτικών λειτουργίας και κρίσεων του πρόσφατου παρελθόντος.

Είναι τέλος εμφανές, από το βασικό σκεπτικό της επιτροπής όπως αυτό αναλύθηκε, ότι το κόστος που θα κληθούν να πληρώσουν βραχυπρόθεσμα οι τράπεζες και θα προκύψει άμεσα με την εφαρμογή των νέων κανόνων θα αντισταθμιστεί μελλοντικά από τα οφέλη που θα προκύψουν ως αποτέλεσμα ενός ασφαλέστερου και σταθερότερου χρηματοπιστωτικού συστήματος που θα συμβάλει πρώτιστα στην ανάπτυξη της παγκόσμιας πραγματικής οικονομίας.

Το θέμα της διαχείρισης των κινδύνων και της διασφάλισης ρευστότητας, αλλά κυρίως η αντιμετώπιση ή ακόμα και η πρόληψη μελλοντικών κρίσεων μέσα από την θέσπιση νέων κανόνων εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, απασχολεί και θα συνεχίσει να απασχολεί την επιστημονική κοινότητα. Η προσπάθεια χαλιναγώγησης ή ακόμα και ελέγχου των στρεβλώσεων του χρηματοπιστωτικού συστήματος που προκαλούν τις διεθνείς κρίσεις και επιφέρουν την επιβολή νέων κανόνων, αποτελεί ιστορικά μια αέναη και εξελικτική διαδικασία. Οι κρίσεις και οι νέοι κανόνες εποπτείας, όπως προκύπτει και από τα στοιχεία της παρούσας εργασίας επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις στο επίπεδο της ποιότητας διαβίωσης και στην ευημερία των πολιτών, ενώ ταυτόχρονα προκαλούν σημαντική επίδραση στην πραγματική οικονομία επηρεάζοντας καίρια και πρώτιστα τα επίπεδα του πλούτου και της παραγωγής. Το τρίπτυχο, ‘παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα – κίνδυνοι και οικονομικές κρίσεις – θέσπιση κανόνων και εποπτεία’, θα συνεχίσει να απασχολεί τους οικονομολόγους στην προσπάθεια τους να μετρήσουν τις επιπτώσεις αλλά και να προτείνουν νέες λύσεις και διαδικασίες περιορισμού των κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα διατριβή αποτελεί ένα γνωστικό εργαλείο και μια βάση που δίνει την προοπτική συνέχισης της παρακολούθησης της εξέλιξης των εποπτικών κανόνων στο προσεχές μέλλον αλλά και της μετεξέλιξης του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος τα επόμενα χρόνια. Αποτελεί την απαρχή και το κίνητρο επέκτασης της εμπειρικής διερεύνησης αναφορικά με τις επιδράσεις των νέων εποπτικών κανόνων σε πολλαπλές πτυχές της οικονομίας, παρέχοντας παράλληλα και την δυνατότητα της μελλοντικής αξιολόγησης και κριτικής των προτάσεων που παρουσιάζονται στα πλαίσια του παρόντος πονήματος . _

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Αλεξιάκης Παναγιώτης, 2008, 'Το χρηματοπιστωτικό σύστημα', τόμος Β', ΕΑΠ, Πάτρα.

Αλεξιάκης Παναγιώτης, 2011, 'Οι καινοτομίες στην νομισματική πολιτική στην Ευρωζώνη από το 2007 έως σήμερα', συλλογικός τόμος 'Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη, και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα', ΕΕΤ, Αθήνα.

Αλεξιάκης Παναγιώτης, 1998, 'Business Cycles and exchange rate regimes', Τυπωθήτω, Αθήνα.

Αγγελόπουλος Χρ. Παναγιώτης, 2010, 'Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα', Γ' έκδοση, εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα.

Στεφάνου Κωνσταντίνος & Γκόρτσος Χρήστος, 2010, Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο (Σειρά μελετών Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου), εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Γκόρτσος Χρήστος, 2000, Τραπεζικό Δίκαιο, τόμος Γ', ΕΑΠ, Πάτρα.

Γκόρτσος Χρήστος, 2011, Βασιλεία ΙΙΙ, η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, στο συλλογικό τόμο της Ε.Ε.Τ. 'Η διεθνής κρίση, η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα'.

Γκόρτσος, Χρήστος, 2009, 'Το μέτρο της αναγκαίας αναπροσαρμογής του δημοσίου χρηματοπιστωτικού δικαίου ως συνέπεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης', *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο*, τεύχος 2, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Γκόρτσος, Χρήστος, 2006, 'Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία', στο: Στεφάνου, Κ. Α. και Χρήστος Γκόρτσος, *Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο*, σειρά μελετών Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, αρ. 1, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Σαπουντζόγλου Γεράσιμος & Πεντότης Χαράλαμπος, 2009, Τραπεζική Οικονομική, τόμος Α', εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα.

Σαπουντζόγλου Γεράσιμος & Πεντότης Χαράλαμπος, 2009, Τραπεζική Οικονομική, τόμος Β', εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα.

Ορφανίδης Αθανάσιος, 2011, Η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα: προβληματισμοί και συμπεράσματα από την κρίση για την Ευρώπη, στον συλλογικό τόμο επιμέλειας Καραμούζη Ν. & Χαρδούβελη Γκ. Από την διεθνή κρίση στην κρίση της Ευρωζώνης και της Ελλάδας, Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον; Εκδόσεις Λιβάνη.

Ζαββός Γ., 2006, 'Η πολιτική της ΕΕ για τις τράπεζες και τις κεφαλαιαγορές, η πολιτική της ΕΕ για τις τράπεζες και τα χρηματιστήρια: Νομικό πλαίσιο και εξελίξεις', εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα.

Χαρδούβελης Γκίκας, 2011, Η υπερκυκλικότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και προτάσεις για την μείωση της, στο συλλογικό τόμο επιμέλειας Καραμούζη Ν. & Χαρδούβελη Γκ. Από την διεθνή κρίση στην κρίση της Ευρωζώνης και της Ελλάδας, Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον; Έκδοση Λιβάνη.

Σταϊκούρας Παναγιώτης, 2011, Η θεσμική οργάνωση της χρηματοοικονομικής εποπτείας στην Ελλάδα, στο συλλογικό τόμο της Ε.Ε.Τ., Η διεθνής κρίση, η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης & Χρήστος Λεμονάκης, 2009, 'Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου', Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα.

Λέκκος Ηλ., Κουτελιδάκης Γ. Στάγγελ Ειρ., 2011, 'Εργαλεία και τεχνικές παρακολούθησης του συστημικού κινδύνου και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας – Η εφαρμογή τους στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα', Τράπεζα Πειραιώς, Αθήνα.

Ράπανος, Β. και Καπλάνογλου Γ, 2011, 'Οικονομική κρίση και δημοσιονομική πολιτική: Η περίπτωση της Ελλάδας', στον συλλογικό τόμο: Καραμούζης, Ν. Β. και Γκ. Α. Χαρδούβελης (επιμέλεια): Από τη διεθνή κρίση στην κρίση της ευρωζώνης: Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον;, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, Αθήνα.

Σπαρτιώτης, Δ. - Ι. Στουρνάρας, 2010, Τα θεμελιώδη αίτια της κατάρρευσης των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών αγορών: η εμπειρία 2007-2008, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Προβόπουλος Γ., & Καπόπουλος Π., 2001, 'Η δυναμική του χρηματοοικονομικού συστήματος', εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Φαρσαρότας Ι. Δ., 2009, 'Κατανοώντας την σύγχρονη Τραπεζική', εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Mishkin S.F. & Eakins S.G., 2009, Financial Markets and Institutions, Pearson 6th Edition, chapter 20.

Caruana Jaime, 2010, Financial Stability. Ten Questions and about seven answers (speech at the Reserve Bank of Australia's 50th Anniversary Symposium).

Blundell – Wingal A. & P. Atkinson, 2011, Thinking Beyond Basel III, Necessary solution for capital and liquidity, OECD Journal Financial market trends, Vol.2010, Issue 1.

Goodhart C.A.E, 2008, The regulatory response to the Financial Crisis, CESIFO Working Paper No.2257.

Hannoun H., 2010, Towards a Global financial stability framework, speech at the 45th SEAGEN Governor's Conference, Cambodia 26-27 February.

Financial Stability Board, 2009, 'Addressing Financial System procyclicality: A possible framework', Bank of International Settlements, note for the F.S.F. working group on market and institutional resilience, Financial stability board website, April 2009.

Welling Nout, 2010, A new regulatory landscape, Remarks at the 16th International Conference of Banking Supervisors (Singapore).

Benston G., 1998, Regulating Financial Markets, A critique and some proposals.

Jones Huw, 2010, Basel rules to have little impact on economy, Reuters.

Giovanoli M., 2010, The international financial architecture and its reform after the Global crisis, in Giovanoli M. & D. Devos (editors): International Monetary and Financial Law: The global crisis, Oxford University Press.

Lastra R.M. & G. Wood, 2010, 'The crisis of 2007-2009: nature, causes and reactions', Journal of International Economic Law, vol.13, Oxford University Press.

MAG, 2010a, 'Assessing the Macroeconomic Impact of the Transition to Stronger Capital and Liquidity Requirements', Financial Stability Board and the Basel Committee on Banking Supervision, August

MAG, 2010a, 'Assessing the Macroeconomic Impact of the Transition to Stronger Capital and Liquidity Requirements – Final Report', Basel Committee on Banking Supervision, December.

Van den Heuvel, S. 2008, 'The Welfare Cost of Bank Capital Requirements' *Journal of Monetary Economics*, 55

Kashyap A., S. G. Hanson, J. C. Stein, 2010, 'An analysis of the impact of Substantially Heightened Capital Requirements on Large Financial Institutions, mimeo.

King, M.R., 2010, 'Mapping capital and liquidity requirements to bank lending spreads', BIS Working Paper, No 324.

Gerali, A., Neri S., Sessa L. & Signoretti F.M., 2010, 'Credit and Banking in a DSGE Model of the Euro Area', *Journal of Money, Credit and Banking*, Supplement to Vol. 42, No6

Beau, D., Clerc L.& Mojon B., 2011, 'Macro-prudential policy and the conduct of monetary policy' *Banque de France Occasional papers* No 8, January.

Gambacorta L. & King M., 2010, 'Translating TCE/RWA to different bank capital ratios', BIS, mimeo.

Bianchi J., & Mendoza A., 2010, 'Overborrowing, financial crises and macro-prudential policy', mimeo.

Rose N., 2010, 'An Introduction to Basel III – Its Consequences for lending', via the internet (www.nortonrose.com)

Drehmann M., Borio C., Gambacorta L., Jimenez G., & Trucharte C., 2010, 'countercyclical capital buffers: Exploring Options', BIS Working Paper, 317.

Gambacorta L., 2010, 'Do Bank Capital and Liquidity Affect Real Economic Activity In the Long Run? A VECM Analysis for the US', BIS, mimeo

Slovik P. & B. Cournede, 2011, 'Macroeconomic Impact of Basel III' OECD Economics Department, Working Paper, No 844, Paris

Roger S. & J. Vlcek, 2011, 'Macroeconomic Costs of Higher Bank Capital and Liquidity Requirements' IMF Working Paper.

Elliot D., 2010, 'A further exploration of capital requirements: Effects of competition from other financial sectors and effects of size of bank or borrower and of loan type', mimeo, The Brooking Institution.

Krainer J. & J. A. Lopez, 2001, 'Incorporating Equity Market Information into Supervisory Monitoring Model', FRBSF Working Paper 2001/14, FRB (San Francisco)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ - ΜΕΛΕΤΕΣ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, 2011, Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2010.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, 2011, Η διεθνής κρίση, η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 2010, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Ιούλιος.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 2012, Οικονομικό Δελτίο τεύχος 37, Δεκέμβριος.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 2013, ΕΚΤ Ετήσια Έκθεση 2012, Μάρτιος.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 2013, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Μάρτιος - Απρίλιος.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 2013, Αποφάσεις Νομισματικής Πολιτικής, Μάιος.

BANK OF INTERNATIONAL SETTLEMENTS (BIS), 2009 / 2010 /2011 /2012 Annual report

BIS, 2011, ‘BASEL III: Long terms impact on economic performance and fluctuations’, Working paper No.338.

BIS, 2011, ‘Basel III: A Global regulatory framework for more resilient banks and banking systems – revised version’, June.

BIS, 2012, ‘Capital Flows and the risk taking channel of Monetary policy’, Working Paper No 400, December.

BIS, 2012, ‘Systematic monetary policy and the forward premium puzzle’, Working Paper No 396, December.

BIS, 2013, ‘BASEL III: The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools’, January.

BIS, 2013, ‘Understanding Global Liquidity’, Working Paper No 402, February.

BIS, 2013, ‘Structural Bank Regulation Initiatives: approaches and implications’, Working Paper No 412, April.

BCBS, 2009a, ‘Strengthening the resilience of the banking sector’, document, BASEL.

BCBS, 2009b, ‘International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring’, document, BASEL.

BCBS, 2010a, ‘Guidance for national authorities operating the countercyclical capital buffer’, document, BASEL.

BCBS, 2010b, ‘LEI Report – An Assessment of the long Term Impact of Stronger Capital and Liquidity Requirements’, document, BASEL

BCBS, 2010c, ‘Results of the comprehensive quantitative impact study’, document, BASEL.

IMF, 2009, ‘Lessons of the financial crisis for future regulation of financial institutions and markets and liquidity management’.

IMF, 2010, ‘Impact of regulatory reforms on Large and Complex Financial Institutions’, IMF Staff Position Note, November.

IMF, 2011, ‘Macroprudential policy tools and frameworks / Update G20 Finance Ministers and Central Banks Governors’, FSB, February

IMF, 2011, ‘Bank Behavior in Response to Basel III: A Cross-Country Analysis’, Working Paper No 11/119, May.

IMF, 2012, ‘Working Group on Basel III – Implementation in Emerging Europe’, EBC Vienna Initiative, March

IMF, 2012, ‘Estimating the Costs of Financial Regulation’, Andre Oliveira Santos & Douglas Elliot, September

OECD, 2012, ‘Financial regulations and innovation in Emerging Markets and Developing Economies’, Mexico, November

OECD, 2011, ‘Integrating the environment in regulatory impact assessments’, April

G20, 2013, ‘The first G20 Finance Ministers and Central Banks Governors’ Moscow, February

Federal Reserve System, 2012, ‘Regulatory Capital Rules’, Department of Treasury (Draft), September

CEPS, 2010, ‘The social cost of capital and the impact of Basel III’, Group of Experts in Banking Issues, Daniel Gros, October

European Commission & ECB, 2011, 'What Kind of Financial Markets Do We Want? The new financial regulatory framework and the long-term investment', Franco Bassanini, May.

ECB, 2011, 'The Basel III framework for liquidity standards and monetary policy implementation', Ulrich Bindseil, June

Bank of France, 2011, 'Basel III: Long-term impact on economic performance and fluctuations', March.

MOODY'S ANALYTICS, 2010, Basel III new capital and liquidity standards FAQs.

KPMG, 2011, 'Banking Outlook Clouded by Basel 3 Costs and Uncertainties' Articles Publications.

McKinsey & Company, 2010, 'Basel III: What the draft proposals might mean the European Banking', April.

Erste Group, 2010, 'Discussion on the decisions of the Basel Committee in relation with Basel III, their implementation in the EU and their possible impacts on the EU economy', Claudia Holler, October

S. Frei, 'The confidence channel for the transmission of shocks', January 2011.

P. Angelini, L. Clerc, V. Curdia, L. Camaborta, A. Gerali, A. Locarno, R. Motto, W. Roeger, S. Van den Heuvel and J. Vlcek, 2011, 'BASEL III: Long term impact on economic performance and fluctuations', March.

G. Cette, S. Chang & M. Konte, 2011, 'The decreasing returns on working time: An empirical analysis on panel country data', January.

E. Liikanen, 2012, High-level Expert Group on reforming the structure of the EU banking sector, Final Report, October.

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

www.eur-lex.europa.eu

www.europarl.europa.eu

www.bloomberg.com

www.hba.gr

www.bankofgreece.gr

www.bankofcyprus.cy

www.bankofcanada.ca

www.ecb.int

www.bankersreview.gr

www.basel-iii-accord.com

www.banque-france.fr

www.bis.org

www.imf.org

www.oecd.org

www.g20.org

www.ifc.org

www.cgap.org

www.gpfi.org

www.nortonrose.com

www.mckinsey.com

www.kpmg.com

www.moody.com

www.sparkasse.at

www.ft.com

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ - ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ:

LTV: Loan To Value

KTSA: Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Standardized Approach

GI: Gross Income

b: business lines

ΑΑΛ: Ανοικτός Αλληλόχρεος Λογαριασμός

Business Center: Επιχειρηματικό κέντρο χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Internal rating platform: Εσωτερική πλατφόρμα διαβάθμισης

HQLA: High Quality Liquid Assets

DSGE: Dynamic Stochastic General Equilibrium

TCE: Tangible Common Equity

RWA: Risk-Weighted Assets

LCR: Liquidity Coverage Ratio

NSFR: Net Stable Funding Ratio

BCBS: Basel Committee on Banking Supervision

MAG: Macroeconomic Assessment Group

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ:

Παράρτημα Ι:

Συνοπτική περιγραφή της LCR:

Προκειμένου να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα των τραπεζών έναντι των βραχυπρόθεσμων κινδύνων ρευστότητας, η επιτροπή της Βασιλείας III ανέπτυξε την έννοια του δείκτη κάλυψης ρευστότητας (LCR). Σκοπός της δημιουργίας του προτύπου αυτού είναι να διασφαλίσει ότι οι τράπεζες θα έχουν στο ενεργητικό τους επαρκή αποθέματα υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων (HQLA). Τα στοιχεία αυτά είναι συνήθως τα μετρητά ή τα περιουσιακά στοιχεία που μπορούν να μετατραπούν άμεσα σε μετρητά χωρίς απώλεια της αξίας τους και θα είναι ικανά να καλύψουν τις ανάγκες ρευστότητας τους για τις εκροές των επόμενων 30 ημερολογιακών ημερών, ιδιαίτερα σε περιόδους ακραίων καταστάσεων.

$$LCR = \frac{\text{Απόθεμα HQLA}}{\text{Το σύνολο των καθαρών ταμειακών εκροών για τις επόμενες 30 ημερολογιακές μέρες}} = \geq 100\%$$

Υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού (HQLA):

Ο αριθμητής της LCR είναι το απόθεμα HQLA (High Quality Liquid Assets), βάση του προτύπου οι τράπεζες πρέπει να διαθέτουν τα απαραίτητα αποθέματα στοιχείων υψηλής ρευστότητας προκειμένου υπό συνθήκες κρίσης να καλύψουν τις καθαρές ταμειακές εκροές των 30 ημερολογιακών ημερών. Για τον χαρακτηρισμό των στοιχείων του ενεργητικού ως απόθεμα HQLA πρέπει αυτά να διατηρούνται ως ρευστά διαθέσιμα ή σε κατάλληλη περιουσιακή μορφή για χρήση τους σε πράξεις των Κεντρικών Τραπεζών. Για τον σκοπό αυτό η επιτροπή GHOS αποφάσισε τον διαχωρισμό αυτών των αποθεμάτων σε αποθέματα επιπέδου (1) και επιπέδου (2).

Τα επιπέδου (1) στοιχεία είναι τα μετρητά, τα αποθεματικά των κεντρικών τραπεζών και ορισμένα εμπορεύσιμα χρεόγραφα που εκδίδονται από κρατικές αρχές ή κεντρικές τράπεζες. Τα περιουσιακά αυτά στοιχεία θεωρούνται ως τα υψηλότερης ρευστότητας και ποιότητας στοιχεία για την κάλυψη της LCR και δεν υπάρχει περιορισμός στην ποσότητα που μπορεί να κρατά αυτά τα περιουσιακά στοιχεία μια τράπεζα.

Τα επιπέδου (2) στοιχεία διαχωρίζονται σε δύο υποομάδες, σε επιπέδου (2A) και επιπέδου (2B). Στα επιπέδου (2A) στοιχεία περιλαμβάνονται ορισμένα κρατικά χρεόγραφα, τα καλυμμένα ομόλογα και τα εταιρικά ομόλογα. Στα επιπέδου (2B) στοιχεία περιλαμβάνονται τα χαμηλότερης διαβάθμισης εταιρικά ομόλογα, η τιτλοποίηση απαιτήσεων στεγαστικών

δανείων και οι μετοχές που πληρούν συγκεκριμένες αυστηρές προϋποθέσεις. Τα επιπέδου (2) περιουσιακά στοιχεία δεν μπορούν συνολικά να αντιπροσωπεύουν πάνω από το 40% των αποθεμάτων HQLA της κάθε τράπεζας. Ενώ ειδικά τα στοιχεία επιπέδου (2B) δεν μπορούν να ξεπερνούν το 15% των συνολικών αποθεμάτων HQLA.

Το σύνολο των καθαρών ταμειακών εκροών:

Ο παρανομαστής της LCR είναι το σύνολο των καθαρών ταμειακών εκροών των επόμενων 30 ημερολογιακών ημερών. Το σύνολο των ταμειακών εκροών υπολογίζεται με τον πολλαπλασιασμό των διαφόρων στοιχείων του παθητικού στον ισολογισμό μιας τράπεζας αλλά και των υποχρεώσεων εκτός ισολογισμού με το αναμενόμενο ποσοστό μείωσης τους εν καιρώ κρίσης. Αντίστοιχα οι συνολικές εισροές βρίσκονται με τον πολλαπλασιασμό των υπολοίπων των διαφόρων κατηγοριών συμβατικών απαιτήσεων και τους ρυθμούς που αυτές αναμένεται να εισρεύσουν στην τράπεζα. Το σύνολο των εισροών υπόκειται σε ένα συνολικό ανώτατο όριο του 75% των συνολικών αναμενόμενων ταμειακών εκροών, εξασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό ένα ελάχιστο επίπεδο αποθέματος HQLA διαθέσιμο ανά πάσα στιγμή.

Δείκτης κάλυψης ρευστότητας:

Η επιτροπή αποφάσισε ότι σε καιρό ομαλού οικονομικού κύκλου η τιμή του δείκτη LCR δεν θα πρέπει να είναι μικρότερος από 100%. Οπότε τα αποθέματα HQLA θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσα με τις συνολικές ταμειακές εκροές. Το πρότυπο ζητά από τις τράπεζες να είναι σε θέση να διατηρούν το δείκτη στο 100% σε μόνιμη βάση ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν περιόδους κρίσεων ρευστότητας. Επιτρέποντας ταυτόχρονα την πτώση του δείκτη κάτω από το 100% κατά την διάρκεια μιας κρίσης κάνοντας χρήση αυτών των αποθεμάτων HQLA προς ενίσχυση της ρευστότητας τους.

Παράρτημα II:

Υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού (HQLA):

Τα επιπέδου (2B) στοιχεία, με βάση τις αλλαγές που προωθούνται για τον δείκτη κάλυψης ρευστότητας σε σχέση με τα συμφωνηθέντα το 2010, θα υπόκεινται σε μεγαλύτερες περικοπές αποτίμησης, ενώ οριοθετείται ένα ανώτατο όριο που ανέρχεται σε max 15% του συνολικού HQLA. Οι περικοπές αφορούν:

- Τα εταιρικά χρεόγραφα με διαβάθμιση A+ αποτίμηση ως BBB- μείωση 50%
- Ορισμένες Μετοχές με μείωση της αποτίμησης σε ποσοστό 50%

- Ορισμένα στεγαστικά δάνεια (backed securities) με διαβάθμιση AA ή υψηλότερη, αποτίμηση με μείωση 25%

Εισροές - Εκροές:

- a) Ασφαλισμένες καταθέσεις:
- Προτείνεται η μείωση εκροής για ορισμένους τύπους πλήρως ασφαλισμένων καταθέσεων λιανικής σε ποσοστό από 5% σε 3%.
 - Προτείνεται η μείωση εκροής πλήρως ασφαλισμένων μη επιχειρησιακών καταθέσεων, από μέρους μη χρηματοπιστωτικών εταιρειών, δημοσίων αρχών, φορείς του δημοσίου και κεντρικές τράπεζες σε ποσοστό από 40% έως 20%.
- b) Καταθέσεις μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων:
- Προτείνεται η μείωση του ρυθμού εκροής των μη επιχειρησιακών καταθέσεων, που προέρχονται από μη χρηματοπιστωτικές εταιρείες, δημόσιες αρχές, φορείς του δημοσίου και κεντρικές τράπεζες, σε ποσοστό από 75% έως 40%.
- c) Δεσμεύσεις για παροχή διευκολύνσεων προς μη χρηματοπιστωτικές εταιρείες:
- Αποσαφηνίστηκε ο ορισμός των ταμειακών διευκολύνσεων με παράλληλη μείωση του ποσοστού ανάληψης του αχρησιμοποίητου μέρους των δεσμευμένων ταμειακών διευκολύνσεων προς τις μη χρηματοπιστωτικές εταιρείες, δημόσιες αρχές, φορείς του δημοσίου και κεντρικές τράπεζες, σε ποσοστό από 100% σε 30%.

Παράγωγα:

Στην LCR περιλαμβάνονται και πρόσθετοι κίνδυνοι παραγών με ποσοστό εκροής 100% (το ποσοστό αναφέρεται είτε στην αντικατάσταση ασφαλειών, είτε στην πρόσθετη ασφάλεια των συμβατικών υποχρεώσεων για καταβολή σε αντισυμβαλλομένους). Καθιερώνεται μια τυποποιημένη προσέγγιση για τον κίνδυνο ρευστότητας που σχετίζεται με τις αλλαγές της αγοραίας αξίας των θέσεων σε παράγωγα.

Παράρτημα III:

Σταθμισμένο ενεργητικό = Άνοιγμα X Συντελεστή Στάθμισης

$$€112.500 = €150.000 \times 75\%$$

Απαιτούμενα Εποπτικά Κεφάλαια = Σταθμισμένο Ενεργητικό X 9%

$$€10.125 = €112.500 \times 9\%$$

€150.000 X 75% = €112.500 X 9% = €10.125

Παράρτημα IV:

Παράδειγμα κεφαλαιακής απαίτησης (Βασιλεία II – Εταιρείες)

Κεφάλαιο X Στάθμιση κινδύνου X Κεφαλαιακή απαίτηση

€1.000 X 20% X 9% = €18 (Κ.Α)

€1.000 X 150% X 9% = €135 (Κ.Α)

Παράδειγμα κεφαλαιακής απαίτησης (Βασιλεία II – Ιδιώτες)

€1.000 X 75% X 9% = €67,5 (Κ.Α)

Παράρτημα V:

Απαιτούμενο κεφάλαιο για στοιχεία με καθυστέρηση άνω των 90 ημερών:

- a. Όπου το ποσοστό πρόβλεψης είναι < 20% και ο συντελεστής στάθμισης 150%

€1.000 X 150% = €1500 X 9% = €135

- b. Όπου το ποσοστό πρόβλεψης είναι < 20% ο συντελεστής στάθμισης είναι 100% με εξασφάλιση οικιστικό ακίνητο και LTV = 75%

€1.000 X 100% = €1.000 X 9% = €90

- c. Όπου το ποσοστό πρόβλεψης >20% του ανοίγματος προ της αναπροσαρμογής της αξίας με εξασφάλιση σε οικιστικό ακίνητο και LTV=75%, ο συντελεστής στάθμισης είναι 50%

€1.000 X 50% = €500 X 9% = €45

Παράρτημα VI:

Παραθέτω παραδείγματα ανοιγμάτων έναντι επιχειρήσεων για τον υπολογισμό των απαιτούμενων κεφαλαίων:

Παράδειγμα 1^ο :

Χρηματοδοτούμενος πελάτης Corporate με όριο ΑΑΑ €2.000.000 και υπολοίπου €1.000.000, έχει ληφθεί εμπράγματα εξασφάλιση σε μετρητά.

Απαιτούμενο κεφάλαιο = 0 (€2.000.000 X 0% = 0)→ **Risk weight 0%**

Παράδειγμα 2^ο :

Χρηματοδοτούμενος πελάτης Business Center με όριο ΑΑΛ €500.000 και υπολοίπου €500.000 , δεν έχει ληφθεί καμία εξασφάλιση.

Απαιτούμενο κεφάλαιο = €450.000 ($€500.000 \times 100\% \times 9\% = €450.000$)→ **Risk weight 100%**

Παράδειγμα 3^ο:

Χρηματοδοτούμενος πελάτης Corporate με όριο ΑΑΛ €1.500.000 και εξασφάλιση προσημείωση επί εμπορικού ακινήτου (γραφεία) με αγοραία αξία €1.000.000.

Συντελεστής στάθμισης ακινήτου είναι 50% (αφού είναι γραφεία) άρα:

$$€1.000.000 \times 50\% = €500.000$$

Απαιτούμενο κεφάλαιο ισούται με:

$$€500.000 \times 50\% = €250.000 \times 9\% = €22.500$$

$$€1.000.000 \times 100\% = €1.000.000 \times 9\% = €90.000$$

Συνολικό απαιτούμενο κεφάλαιο: €12.500

Παράρτημα VII:

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΚΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΣΕΝΑΡΙΑ						
	A	B	C	D	E	F
PD(%)	0,50	0,50	0,50	0,25	0,25	0,25
LGD(%)	30	60	45	60	60	0
M (years)	5	5	5	5	2	5
	ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΚΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ					
Κεφαλαιακή απαίτηση (%)	5,4	10,7	8	8	4,9	0
	ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΙΣΜΕΝΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (RWA)					
EAD(€)	200	200	200	200	200	200
RWA(€)	135	267,5	200	200	122,5	0
RWA Ratio (%)	68	134	100	100	61	0
	RWA = k * 12,5 * EAD					

Πηγή: Τράπεζα Κύπρου

Παράρτημα VIII:

Συγκεντρωτική βαθμολόγηση κινδύνων		
Συνολικός βαθμός κινδύνου	Αξιολόγηση κινδύνου	Δείκτης
20 έως 25	Μέγιστος	
15 έως 19	Υψηλός	
7 έως 14	Μέτριος	
3 έως 6	Χαμηλός	
1 έως 2	Ελάχιστος	

Πηγή: Τράπεζα Κύπρου

Παράρτημα IX:

Παραδείγματα βαθμολόγησης κινδύνων			
Στοιχείο κινδύνου	Επίδραση	Πιθανότητα	Συνολικός κίνδυνος
Ανεπάρκεια συμμόρφωσης με διατάξεις Money Laundering	Μέγιστη (5)	Υψηλή (4)	Υψηλός (Risk score 20)
Απώλεια προσωπικών δεδομένων πελατών	Μέτρια (3)	Πιθανή (3)	Μέτριος (Risk score 9)
Σύγκρουση συμφερόντων πελατών	Χαμηλή (1)	Χαμηλή (1)	Ελάχιστος (Risk score 1)

Πηγή: Τράπεζα Κύπρου

Παράρτημα Χ:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ)

		<u>ΕΛΛΑΔΑ</u>		
Δ Ι Α Λ Ο Γ Ο Σ	Α Λ Λ Η Λ Ε Π Ι Δ Ρ Α Σ Η	Πεδίο εφαρμογής ΔΕΑ	<p>Η προβλεπόμενη στο άρθρο 25 του Ν.3601/2007 Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) εφαρμόζεται σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν έδρα στην Ελλάδα, περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων τους στο εξωτερικό και σε επίπεδο ομίλου σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Κεφ. ΙΙΙ της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006 «Βασικές αρχές και κριτήρια σε επίπεδο Ομίλου». Η Τράπεζα της Ελλάδος λαμβάνει υπόψη τις υποδείξεις και συστάσεις της CEBS για τη συνεργασία των εποπτικών αρχών σε διασυνοριακό επίπεδο. Η συχνότητα και το εύρος της ΔΕΑ βασίζεται στην αρχή της αναλογικότητας, εξαρτάται δηλαδή από τη φύση, την πολυπλοκότητα και το μέγεθος των δραστηριοτήτων ενός πιστωτικού ιδρύματος, τη φύση και το επίπεδο των κινδύνων που αυτό αναλαμβάνει ή πρόκειται να αναλάβει, και την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των Συστημάτων του Εσωτερικού Ελέγχου και Διαχείρισης Κινδύνων.</p>	<p>Εγκύκλιος ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (ΔΕΑ) Κεφ. 2 & 3</p>
		Ατομική αξιολόγηση κινδύνου	<p>Οι μέθοδοι και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται από τη Τράπεζα της Ελλάδος, για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των κινδύνων κάθε πιστωτικού ιδρύματος, στηρίζονται σε εποπτεία μέσω αναφορών (off-site) και επιτόπιους ελέγχους και περιλαμβάνουν: ποιοτικές και ποσοτικές αξιολογήσεις, αξιολόγηση προφίλ κινδύνων σε σχέση με την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου, συγκριτική ανάλυση δοκιμών προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης, συγκριτικές αναλύσεις μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων παρόμοιου μεγέθους και επιχειρησιακών δραστηριοτήτων. Ειδικά τμήματα ασχολούνται με τον έλεγχο για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες και με τον έλεγχο διαφάνειας συναλλαγών. Για την αξιολόγηση κάθε πιστωτικού ιδρύματος, τόσο συνολικά όσο και κατά περιοχή κινδύνου, χρησιμοποιείται επιπρόσθετα ως εργαλείο το Σύστημα Εγκαίρου Προειδοποίησης και Αξιολόγησης Κινδύνων (ΣΕΠΑΚ).</p>	<p>Εγκύκλιος ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (ΔΕΑ) Κεφ. 4</p>

	<p>Εξέταση και αξιολόγηση της ΔΑΕΕΚ</p>	<p>Η Διαδικασία Αξιολόγησης της Επάρκειας του Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης που αυτά οφείλουν να διαθέτουν, κατ' εφαρμογή του άρθρου 26 του Ν.3601/2007 και της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006. Η ΔΑΕΕΚ και η πολιτική που αφορά το ύψος, τη διαχείριση και την κατανομή των κεφαλαίων σε σχέση με τους αναλαμβανόμενους ή δυνητικούς κινδύνους, πρέπει να είναι λεπτομερώς καταγεγραμμένες και επαρκώς τεκμηριωμένες. Στη ΔΑΕΕΚ θα πρέπει να περιλαμβάνονται οι κίνδυνοι του Πυλώνα 1 καθώς και κίνδυνοι που δεν καλύπτονται καθόλου ή καλύπτονται ανεπαρκώς στον Πυλώνα 1. Ενδεικτικά, η Τράπεζα της Ελλάδος έχει διαμορφώσει έναν πίνακα που μπορεί να χρησιμοποιηθεί πό πιστωτικό ίδρυμα για την καταγραφή του προφίλ κινδύνου του. Ο Πίνακας περιλαμβάνει τη σημαντικότητα κάθε κινδύνου, όπως εκτιμάται από το πιστωτικό ίδρυμα και ανάλογα με αυτήν τη μεθοδολογία που χρησιμοποιεί για την εκτίμηση και διαχείρισή του.</p>	<p>Εγκύκλιος ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (ΔΕΑ) Κεφ. 3.11 & Κεφ. 6</p>
		<p>Η ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006 περιγράφει τις αρμοδιότητες των διοικητικών οργάνων σε σχέση με τον σχεδιασμό, έγκριση, εφαρμογή και περιοδική επαναξιολόγηση της ΔΑΕΕΚ. Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα της ΔΑΕΕΚ όπως και η περιοδική επαναξιολόγησή της θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην Έκθεση που υποβάλλεται από τη Μνάδα Διαχείρισης Κινδύνων και να εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο.</p>	<p>ΠΡΑΞΗ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΑΡΙΘΜ.2595/20.8.2007 Κεφ. Β Παρ.1.3 & Παρ. 7</p>
	<p>Συνολική αξιολόγηση και εποπτικά μέτρα</p>	<p>Πέρα από τους επιτόπιους ελέγχους και τα εποπτικά μέτρα που καλούνται τα πιστωτικά ιδρύματα να ακολουθήσουν, υπάρχει ένας διαρκής διάλογος μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος και των πιστωτικών ιδρυμάτων ώστε να ενδυναμώνεται το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, να επιβεβαιώνεται ότι το επίπεδο των εποπτικών κεφαλαίων είναι επαρκές σε σχέση με το προφίλ κινδύνου του πιστωτικού ιδρύματος και να αξιολογείται η εφαρμογή των εποπτικών μέτρων από τα πιστωτικά ιδρύματα, όποτε κριθεί αναγκαίο. Τα εποπτικά μέτρα μπορεί να είναι, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό, διοικητικά, διορθωτικά (π.χ. βελτίωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου), ποινές ή ακόμα και επιβολή</p>	<p>Εγκύκλιος ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (ΔΕΑ) Κεφ. 5</p>

			<p>πρόσθετης κεφαλαιακής απαίτησης, εφόσον όμως εντοπιστούν σημαντικές αδυναμίες που δε μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω των υπόλοιπων μέτρων, καθώς αναγνωρίζεται ότι η επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων δεν αποτελεί το καταλληλότερο μέτρο για την μακροπρόθεσμη ιδίως αντιμετώπιση αδυναμιών.</p>	
--	--	--	--	--